

Viipurin Suomalaisen
Kirjallisuusseuran
toimitteita
11

HELSINKI 1996

ISBN 951-96575-2-5
ISSN 1236-4304

Lappeenrannan Kirjapaino

Sven Hirn

Gustaf Gustafsson kävelyllä Wiipurissa 1899

Eri yhteyksissä olen pari kertaa esitellyt sarjaa "Wiborg för 50 år sedan" ja sen salaperäistä kirjoittajaa: Finsk Tidskrift 1/1968 ("Promenad i Viborg") ja yhdessä Juha Lankisen kanssa laatimassani katsauksessa Viipuri, kansainvälinen kaupunki (1988). En tässä ryhdy toistamaan kaikkia aikaisempia toteamuksiani. Esittelyn teen tiivistetyssä muodossa suppean ansioluettelon tapaan.

Gustaf Wilhelm Fagerlund eli Gustaf Gustafsson syntyi räätälimestari Carl Gustaf Fagerlundin poikana Viipurissa 20.3.1838 ja siellä hän myös kuoli 29.9.1904. Hän tuli ylioppilaaksi paikallisesta ruotsalaisesta lukiosta 1857, mutta perheen toimeentulovaikkeudet eivät mahdollistaneet opintojen välitöntä jatkamista - räätälimestari oli kuollut 1849. Gustaf Wilhelm toimi opettajana Edvard Elfströmin koulussa, joka valmensi nuorukaisia Haminan kadettikouluun. Seuraava kiinnitys oli Carl Lillen ja N.A. Zilliacuksen yksityiskoulu, minkä jälkeen Viipurin kansakoulu ja Uuraan pieni suomalainen kansakoulu 1861-65 tarjosivat seuraavat ponnahduslaudat.

Tältä pohjalta Fagerlund oli valmis aloittamaan opintonsa Helsingissä, huomattavasti iäkkäämpänä kuin osakuntatoverinsa. Aktiivisuus ei johtanut tutkintojen suorittamiseen, mutta kirjoittamispuuhat olivat sitä monipuolisemmat. Jo Viipurissa hän oli avustanut Sananlennätintä ja Otavaa nimimerkillä K.W. Wilkka. Helsingissä Fagerlund toimi Helsingfors Dagbladin oikolukijana avustaen samalla Hufvudstadsbladetia nimimerkillä Wilhelm.

Osakuntalehti eli Wiborgska Kringlan oli Jac. Ahrenbergin ja Fagerlundin yhteistyön varassa, edellinen huolehti kuvituksesta, jälkimmäinen suolti tekstiä nimimerkillä Pukki. Siinä ei ollut moittimista, mutta kun Fagerlund asiantunteuksella ryhtyi luokittelemaan pääkaupungin ilotytöt yhdeksään ryhmään, ilmaisi osakunta maist. August Reinhold Hirnin esityksestä syvän paheksumisen.

Fagerlund jätti Helsingin 1869 siirtyen Rannan kihlakunnan henkikirjuriksi ja 1874 Viipurin lääninkanslian virkamieheksi. Hän sai 1884 hankalat lahjoitusmaaasiat esiteltäväkseen. Tehtävät olivat vaativat johtaen huomattavaan erikoistumiseen. Suunnitelmiin sisällytettiin lahjoitusmaaongelmia käsittelevän kirjan laatiminen.

Gustaf Wilhelm Fagerlundin puuhat kypsyivät harvoin tuloksellisiksi. Asiat jäivät enimmäkseen kesken tai ainakin viimeistelemättä. Ote oli yleensä pinnallinen ja kaunokirjallisia yritelmiä leimasi tunnepitoisuus, ylenpalttinen romantiikka. Kestävin hänen kynänjälkensä lienee jatkokertomuksessa Wiborg för 50 år sedan.

Kehyskertomus on lapsellinen, mutta näppärä: oltuaan puoli vuosisataa Moskovassa ja Venäjän armeijan palveluksessa Otto Karlovitsch palaa Viipuriin, tapaa vanhan luokkatoverinsa Gustaf Gustafssonin ja yhdessä he vaeltavat pitkin kaupunkia kirjaten tapahtuneet muutokset.

Katsaus on tyrmistyttävän kattava, nimiä on kosolti ja ne kuitataan lyhyillä maininnoilla. Sukututkimuksen kannalta vihjeet ovat kuitenkin tähdelliset, usein kerrotaan minne asianomaiset ovat muuttaneet, jolloin jälkien seuraaminen käy mahdolliseksi. Lisäksi tarjotaan tärkeitten henkilöiden elämäнкаaren keskeiset puitteet, todetaan avioliitot ja konkurssit, epäonnistumiset ja rakkausseikkailut, arkiset kommellukset sekä lopullinen kohtalo.

Näkökulma on epäsovinnaisuudessaan poikkeuksellinen: Viipurin elämää tarkastellaan kuin avaimenreiästä. Hahmot saavat eloa, heidän ominaisuutensa punnitaan ja ulkonäkökin saatetaan lyhyesti kuvata. Tiedot ovat ts. osittain sellaisia, ettei vastaavia havaintoja ole missään muualla tarjolla.

Tärkeitten vaikuttajien kohdalla maininnat harvoin sisältävät mitään olennaista uutta, tunnettujen perheiden mustista lampaista ei ollut järkevää lähteä pakinoimaan paikallisessa äänenkannattajassa. Kuvaukset saavat enemmän eloa ja kiinnostavuutta kertojan liikkeessä omassa piirissään käsityöläisten ja vahtimestareiden keskuudessa. Eräät kertomukset poikien edesottamuksista paisuvat hieman yli äyräitten eivätkä aina osoita hyvää makua, mutta nekin puolustanevat paikkaansa eräänlaisina yhteiskuntaoloja kuvastavina aikansa ilmentyminä.

Aineiston viipurilaisuus on kauttaaltaan leimaa antavaa. Kaupunkilaisten ohella myös talot ja hökkelit elävät kuvauksissa omaa elämäänsä. Sanonnoissa on runsaasti paikallisväriä, kielikukkasia, joiden alkuperä usein on venäläinen. Löyhä ote, rupatteleva sävy ja erinäiset paljastukset voidaan nekin nähdä viipurilaisina erityispiirteinä. Heikkouksia on viljalti, mutta väriläiskiäkin laajassa mittakaavassa.

Gustaf Wilhelm Fagerlundin omat heikkoudet tiedetään melko hyvin. Hänen maineensa ei ollut rikkumaton, siinä suhteessa hän asettuu kitkatta esiteltävien muiden persoonallisuuksien kirjavaan rivistöön. Hän työskenteli muutamia vuosia Viipurin painoasiamiehenä, sensorina, eli tehtävässä jota yleisesti halveksittiin. Taloudellisia epäselvyyksiä lahjoitusmaa-asioiden hoidossa paljastui kuoleman jälkeen. Mutta kirjoittajia ei ole tapana punnita moraalisin perustein, ansiot kytketään tekstin ominaispainoon.

Fagerlundin dokumentti on kiistatta omaperäinen ja melkoisen ainutlaatuinen. Se saa nähdäkseni huomattavaa lisäarvoa siitä, että viipurilainen muistelmakirjallisuus viime vuosisadalta on köyhää ja aika lailla väritöntä.

Ohessa julkaistu teksti ilmestyi käännöksenä Wiipurin Sanomissa 13.8.-21.11.1899. Jaksot ovat eripituisia riippuen kulloinkin tarjolla olleesta tilasta. Kertomus jakaantuu 29:ään osaan ja tätä numerointia käytetään myös hakemiston viitteissä. Lehden ilmestyminen syksyllä 1899 ei ollut katkotonta, sillä Wiipurin Sanomia uhkasi lakkauttaminen. Osa numeroista ilmestyi epäsäännöllisesti vaihtelevin, tilapäisin nimityksin.

Lehtitekstille on ominaista, että painovirheitä on runsaanlaisesti ja kirjoitustavoissa melkoisesti kirjavuutta. Selvät virheet on yritetty karsia pois, myös nimien kirjoitustavoissa. Huomattava osa nimistä on venäläisiä ja niitten ortografia on

säilytetty ajankohdan mukaisena eli ruotsinkielistä käytäntöä vastaavana. Tekstiä kääntäessään toimittaja on usein suomentanut myös etunimet: esim. Henrikistä on tehty Heikki aivan riippumatta siitä mitä asianomainen itse on todennäköisesti käyttänyt. Etunimet on näin ollen yleensä palautettu alkuperäistekstin muotoon.

Suomalaiset sukunimet kirjoitettiin 1800-luvulla enimmäkseen muodossa Weikkain pro Weikkanen jne. Nykyistä oikeinkirjoituskäytäntöä on näissä tapauksissa sovellettu syystä, että kirjoitustavat olivat sata vuotta sitten vielä hyvin ailahtelevat. Niitten henkilöiden osalta, jotka on kirjattu matrikkeleissa ja sukuhakemistoissa, on etunimien kohdalla pyritty käyttämään vakiintunutta kirjoitustapaa.

Tarkistuksia on tehty Viipurin suomalaisen, ruotsalaisen ja saksalaisen seurakunnan merkintöjä seuraten käyttäen Suomen sukututkimusseuran kirkonkirjojen jäljenteitä Kansallisarkistossamme. Myös Viipurin henkikirja v:lta 1851 on ollut tärkeänä apuvälineenä. Valitettavasti tässä asiakirjassa vaimoja ei mainita nimeltä, merkintä supistuu pelkästään ikään.

Henkilötietoja ei ole yritetty täydentää ja täsmentää muiden paikkakuntien seurakuntatietojen avulla, sillä siinä mittakaavassa jäljittäminen veisi ilmeisiin kohuuttomuuksiin. Suurena puutteena on tietysti se, että venäläisten viipurilaisten osalta ei ole seurakuntamerkintöjä käytettävissä.

Tekstin henkilönimet on painettu kursiivilla löytämisen helpottamiseksi. Tarpeelliset selitykset on asetettu sulkeisiin. Hakemistoon on yritetty sisällyttää vaimojen ja lasten nimet silloin kun heidät on täsmentämättä tekstissä mainittu. Talojen omistajista ilmoitettaessa "ao:n perilliset" ei heitä ole yritetty yksilöidä, perillisten käsittehen voi olla hyvin kirjaja.

Tekstiin ei ole liitetty karttaa reittien seurantaa varten. Jälkien seuraaminen lie-nee suhteellisen mutkatonta käyttäen esim. Otto-I. Meurmanin tontinomistajaluetteloa Viipurin kaupungin historiassa IV (1981), s. 236-243. Näillä eväillä toivotan lukijan tervetulleeksi kiertokävelylle kaupunkiin 1899. Kestävyyttä siinä kativataan, mutta yllätyksiä ei tule puuttumaan.

1.

"Tämän vuoden laskiaistiistaina sattui näiden muistiinpanojen kirjoittaja kohtaamaan Wiipurin rautatienasemalla erään vanhan koulutoverinsa, joka puoli vuosisataa sitten oli vanhempineen muuttanut keisarikunnan vanhaan pääkaupunkiin Moskovaan ja siellä saanut kasvatuksensa sekä sivistyksensä alussa eräässä moskovalaisessa kimnaasissa ja sitten Harkovan yliopistossa, jonne hänen isänsä oli määrätty jonkullaiseksi maanmittauspäälliköksi. Koulutoverini, jota kutsun vaikka Otto Karlovitschiksi, astui Harkovassa erään ratsurykmentin palvelukseen, otti upseerin tutkinnon hyvillä arvolauseilla sekä joutui Kaukaasiaan, jossa otti osaa lukuisiin taisteluihin vuoriasukkaita vastaan, sai metalleja (mitaleita) ja kunniamerkit sekä kohosi överstilutnantiksi, ja sai tällaisena ottaa osaa viimeiseen venäläis-turkkilaiseen sotaan, josta palasi kotiinsa Harkovaan kenraalimajurin arvo oikeassa käsivarressaan; vasemman vei näet turkkilainen kanuunanluoti Plevnan luona.

Sotilaselämänsä aikana ei Otto Karlovitsch ollut ehtinyt ajatella naimapuuhia. Mutta eläkkeen saatuaan päätti hän eräänä kauniina päivänä hankkia itselleen avio-kumppalin myötä ja vastoinikäymisissä vielä järeillä oleviksi päivikseen. Juuri näiden puuhiensa vuoksi oli hän palannut isänmaahansa, sillä keisarikunnassa ei hän ollut tavannut ketään naista, joka olisi 'fallit honom på läppen', (ollut hänen ma-

kuisensa), kuten hän ruotsiksi mitä puhtaimmalla wiipurilaisella murteella lausui. Vanha urhoni on, huolimatta kuudestakymmenestä neljästä ikävuodestaan, vielä reipas ja ravakka sekä vilkas ja hilpeä kuin nuori suomalainen ylioppilas. Tukka ei vielä ole ehtinyt harmaantumaan, mutta partansa on jo hopeanvärinen ja etenkin pitkät, tuuheat viiksensä. Vartalonsa on kookas ja hyvin muodostunut; poikki ammutun käsivartensa sijaan on hän hankkinut keinotekoisen, joten sen puutetta ei ensi kiireessä huomaakaan.

Kun tapasimme toisemme asemasillalla, huudahti hän:

– Olipa onni, että tapasin sinut, vanha vierustoverini. Tunnetko vielä minut. Hän puristi kättäni niin voimakkaasti, että olin huutamaisillani.

– Näytä minulle hyvä hotelli, sillä aion viipyä kokonaisen viikon täällä vanhas-
sa Wiipurissamme. Jos sinulla on aikaa, niin lähde mukaani, saammehan silloin jutella vanhoista muistoista - jatkoi hän kiivaalla vauhdilla.

Suositin hänelle seurahuonetta ja sinne mennessämme ei hän voinut kyllin ihmetellä niitä muutoksia, joita hyvässä kaupungissamme hänen poissaollessaan oli tapahtunut. Päivällistä seurahuoneella syödessämme päätimme seuraavana päivänä tehdä kiertokulun perinpohjin tarkastaaksemme kaikki ne muutokset, joita Itä-Suomen satoja vuosia vanhassa pääkaupungissa oli mainitun ajan kuluessa tapahtunut. Tuosta aiotusta päivän kiertomatkastasta tuli kumminkin useita päiviä kestävä työ sinä aikana, jolloin muistiinpanija oli vapaa, mutta se keskeytyi sen kautta, että vanha koulutoverini matkusti Sortavalaan, jonne hän seurasi - erästä leskirouvaa, johon hän kohtalon sallimuksesta tutustui eräillä päivällisillä seurahuoneella. Muuten on asia pian kerrottu: rouva oli 'hänen makuisensa', hän kosi ja sai myöntävän vastauksen. Joku viikko sen jälkeen sain kutsun heidän häihinsä, jotka pidettiin eräässä pappilassa, jonka läheisyydestä toverini oli ostanut isonpuoleisen maatilan aikoen sinne asettua nuoren puolisonsa kanssa, sillä tämä oli ainoastaan kolmenkymmenenviiden vuoden ikäinen, kaunis ja hyvin säilynyt sekä lapseton. Meidän aiottu kävelymme vanhojen muistojen palauttamista varten keskeytyi täten rakkaudenjumalan väliintulon kautta; mutta olen sittemmin jatkanut yksin vaellustani joutohetkinä ja pannut paperille seuraavat muistiinpanot:

Viisikymmentä vuotta sitten ei seuraavia kaupungin osia ollut olemassa: Uutta kaupunkia puistoinen, Repolan kaupunginosaa Aleksanterin katuineen, Pantsarlahtea, Aninaa, Sotilaslopottia, Papulaa, Basaaria eikä myöskään Hiekan, Paulovskin, Likoolammin (!), Saunalahden, Sorvalin ja Kolikkoinmäen esikaupunkoja. Ensimmäistä kaupunginosaa oli entistä linnoitusta ympäröivät vallit ja etuvarustukset portteineen, joita oli kahdeksan luvultaan, nimittäin Turun portti, joka vei Turkuun eli Pitkällesillalle, Haakanan portti, jonka kautta päästiin rannalle, jossa höyryvenekonttoori ja uusi pakkahuone nyt sijaitsevat, Patteriportti kaa-
sutehtaan luona, Pantsarlahden portti hovioikeuden talon läheisyydessä, Suuri kalitka ruotsalaisen kirkon ja Pieni kalitka Pyöreän tornin luona, joiden kahden viimeksimainitun portin edustalla oli syvät vedellä täytetyt vallihaudat n.k. "Karan-dashit", joissa koulunuoriso koetteli teräskenkien vahvuutta ensi jään ilmes-
tyessä, Vesiportti samannimisen kadun päässä, jonka portin ulkopuolella oli pal-
jas vesi ja ainoastaan kapea kivistä ja rujista muodostunut jalkapolku, joka vei por-
tista oikealla sijaitsevalle kivikkoniitylle, sekä Kalastajaportti vasemmalle *Dip-
pellin* muurista. Kaikki muut portit, paitsi Patteriportti, ovat jo hävinneet. Itämai-
sen sodan aikana, viisikymmen luvulla, olivat nämä portit pimeän tultua aina sul-
jetut ja ulos tai sisään niistä päästäkseen täytyi jokaisen olla varustettu paikallis-
majurin antamalla 'spravkalla' eli lupalipulla, joka näytettiin porteilla seisovalle

sotilasvahdille. Tämä lippu oli pahvista tai jostain muusta kankeanlaisesta paperista ja oli varustettu suurella punaisella sinetillä. Tällaisia lippuja mukaili muuan joukko koulupoikia, jotka kirjansitojaoppilailta hankkivat pahvipalasia ja varustivat ne venäläisellä kirjoituksella sekä suurella punaisella sinetillä, joka painettiin erään vanhan rääätälinliikkeen sinetintyngällä. Kun portinvartijat eivät osanneet lukea, niin eivät he voineet pimeässä ja lyhdynvalossa huomata väärennystä, vaan antoivat lurjusten mennä läpi lausuen 'harashoo'.

Siellä, missä uuden kaupungin ja Repolan kaupunginosan kartanot kohoavat ja missä puisto sijaitsee, oli peruna- ja kaalimaita, joiden kautta yleinen maantie kiemurteli Pietarin esikaupunkiin. Pantsarlahden kaupunginosa oli suota suurine vesikulppineen, joista ojennushuoneen vangit ottivat savensa. Mainituissa lammi-koissa uiskenteli ruutanoita ja rautakaloja. Ne kartanot, jotka, lukuunottamatta ojennushuonetta ja oluttedasta, löytyivät pitkin rantaa Pantsarlahdessa, luettiin kuuluviksi Pietarin esikaupunkiin, johon myöskin *Philipaeuksen* kartano puistoi-neen ja ne muutamaiset talot, joita tähän aikaan Papulassa oli, kuuluivat.

2.

Mutta nyt palaan Otto Karlovitschiin ja ensimmäiseen kiertokulkuumme kaupungilla. Heti päivällisen jälkeen otimme ajurin ja läksimme ajamaan pitkin Kartariinankatua, jonka varrella olevat rakennukset toverini selitti olevan aivan uudet. Päävahdin luo saavuttuamme huudahti hän:

– Kuulepas, käykäämme mieluummin jalan, niin saamme paremman selon siitä mihin vanha Wiipuri on joutunut. Sanottu ja tehty. Me erosimme ajurista ja pysähdyimme Wiipurin museon edustalla.

– Tässähän oli aikoinaan 'Stekoltschikin' (lasimestarin) puoti. Minne se on joutunut? Sekä *Tschusoffin* nahkakauppa? kysyi Otto Karlovitsch.

Kerroin hänelle niiden kohtalon sekä kuvasin kuinka Wiipurin museossa aikojen kuluessa oli ollut huutokauppakamari, lainakirjasto y.m., kuinka stekoltschikki *Alexandroff* poikineen oli toimiskellut ja muuttanut mananmajoille, kuinka *Tschusoffin* nahkakauppa oli kadonnut sekä mitä muita vaiheita ensimmäisellä kaupungintalolla oli ollut sekä ketä asukkaita ja kauppiaita siinä oli oleksinut. Pistäytyimme rakennuksen sisällekin, mutta jätimme sen pian kun sisällä vielä oltiin uudistuspuuhissa.

– Eikö tuo ole *Etterin* kartano? kysyi Otto Karlovitsch osoittaen hovioikeuden-neuvos *Peranderin* palatsia.

– Nykyään kuuluu se hovioikeudenneuvos *Peranderille*, vastasin minä. Edellisen omistajan, konsuli *Sparrowin* perilliset, ovat myyneet talon, jonka uusi omistaja on nyt kokonaan uudelleen muovailnut. Siinä oli aikoinaan kuuluisa 'Hotelli Wiipuri', jonka omisti eräs *Hoffmann*, joka viisikymmentä vuotta sitten piti ravintolaa kaupungin puistossa.

– Muistan kyllä vielä kenraali *Etterin*, joka teki sotaretken Salmiin, kun talonmiehet polttivat nimismiehensä. Antoihan hän ulos kirjankin tästä retkestä. Mutta kruununvouti *Klaus Aurenius* asetti tämän niin sanotun kapinan muutamilla kasakoilla ja vangitsi murhaajat. Muistan vielä isävainajani kertomukset oikeudenkäynnistä noita rikoksellisia talonpoikia vastaan, kuinka heitä rangaistiin lähettämällä heidät osaksi Siperiaan osaksi Viaporiin.

– Mutta mihin ovat *Etterin* perilliset joutuneet? Hänen poikansa *Paulin* tapasin Venäjällä ja *Sebastianista*, joka oli Suomen kaartin päällikkönä, tiedän että hän on

Museorakennus eli uusittu vanha raatihuone sillalta nähtynä n. v. 1900. Vasemmalla niin ikään häikäilemättömästi muutettu Weckroothin talo. – Museovirasto.

kuollut, kuten *Nikolaikin*, mutta missä ovat *Alexander* ja *Maria*, joka meidän poikavuosinamme oli jo iso 'daami', ja josta nuoret herrat niin paljon pitivät.

– *Alexander von Etter* on ollut Kurkijoen suuren lahjoitusmaan omistaja, jonka valtio on huutokaupassa ostanut takaisin, on ollut ministerivaltiosihteerin virastossa, on kamariherra ja todellinen valtioneuvos, sekä on naimisissa kreivitär *Eugenia Armfeltin* kanssa, joka on ministerivaltiosihteerivainajan tytär. Neiti *Maria von Etter* on naimisissa sotakomisaari *Woldemar Baeckmanin*, entisen Harjun lahjoitusmaan omistajan, kanssa jolla lahjoitusmaalla nykyään toimii maanviljelyskoulu.

– Mutta tässähän on *Popoffin* puoti keskeytti minua *Otto Karlovitsch* osoittaen *Buttenhoffin* puotia kellarikerroksessa - sieltähän me ostimme räänikoita (pränikor = piparkakkuja) ja herneenpalkoja (strutschki).

– Siinä puodissa on moni pitänyt kauppaa *Popoffin* mummon jälkeen ja tehnyt konkurssin, selitin minä.

– Elääkö *Mischka Popoff* vielä? virkkoi kesken puhettani taasen *Otto Karlovitsch*.

– Hän kuoli monta vuotta sitten konttoristina Pietarissa.

– Entäs ranskalainen *Relander*, elääkö hän? Hän asui tässä talossa silloin kun minä muutin täältä pois.

– *Adolf Relander* rupesi papiksi kun lehtori *Perret* sysäsi hänet syrjään ranskan kielen lehtorin virkaa haettaessa tšekäläisessä siviiligymnasiumissa ja kuoli kirkkoherrana Sortavalassa, selitin.

– Mutta minnepäs on *Jaenischin* suolapuoti hävinnyt? Senhän pitäisi olla tässä!

Mikael Erassin öljymaalauk on komeimpia Viipuria esittäviä taideteoksia. Se valmistui tilaustyönä 1854 ja luovutettiin kaupungin porvarien lahjana Casimir von Kothenille. Hän lahjoitti taulun takaisin kaupungille ja se on nyttemmin Lahden taidemuseon kokoelmassa. Etualan kansanelämää kuvaavista näkymistä katse hakeutuu Linnansiltaa pitkin kohti Tervaniemeä. – Valok. Museovirasto.

– Sen on konsuli *Sparrow* ostanut ja yhdistänyt taloonsa. Se on lisärakennuksen alla *Peranderin* palatsissa linnan puolella, selittelin minä.

– Mutta voi sun tuhannen tulimmaista! Linnahan on aivan uusi. Milloin se on tapahtunut? huudahti Otto Karlovitsch.

Toverini tarkastellessa linnaa teatterikiikarilla esitin hänelle pääpiirteissään linnan vaiheet noiden viidenkymmenen vuoden kuluessa.

– Onko vankila vielä siinä? kysyi Otto Karlovitsch.

– Ei, vastasin minä. *Christianssonin* kaartilla on oma palatsinsa ollut jo enemmän kuin kymmenen vuotta Papulassa.

– Ah pitkä *Christiansson*! Hän ei varmaan enää elä. Hänen poikansa myös pitkä roikale ynnä tyttärensä elänevät kai vielä?

– Hänen poikansa *Viktor Christiansson* kuoli useampia vuosia sitten telegraafipäällikkönä täällä. Hänen vanhin sisarensa lieene jäänyt leskeksi varamaanmittari ja filosofian maisteri *Paldanin* jälkeen ja nuorempi sisarensa jäi leskeksi maasihteeri, ja valtioneuvos *Hildenin* kuoltua Oulussa. Ukko *Christianssonin* jälkeen tuli linnanhoitajaksi tullitarkastaja *Johan Lindberg*, joka kaartilaisineen molemmasta sukupuolesta muutti uuteen palatsiin eli kuten sitä rosvojen kielellä nimitetään ‘valkeaan kyyhkyseen’.

– Entäs minne on viety meidän vanha lauttalaiturimme, jossa me ongimme salakoita ja muita veden asukkaita?

– Se sai astua syrjään kun linnansilta rakennettiin ja myytiin huutokaupalla. Ystävänä muisteli vielä tuota vanhaa, kummallista laituria, joka ennen Saimaan ka-

navan valmistumista oli ankkuroituna vasemmalle linnansillasta, ja jota ahkerasti käytettiin. Siinä oli sen ajan poikien paras onkimapaikka ja lukemattomat olivat ne kahakat, joita siinä tapahtui poikien sekä kaupungin piikojen ja pesumattomien kanssa. Ystäväni muisti kuinka kerran me molemmat erässä tällaisessa kahakassa erään vihaissimman pesuakan kanssa molskahdimme salmeen, jolloin meidät sieltä kiskoi ilmoille muuan linnanrannalla veneessä onkiva vanginvartija, ja kuinka kuivasimme vaatteitamme istuen rannalla kääriytyneinä vanginvartijan päällystakkiin.

3.

- Mutta tuollahan on entinen alkeiskoulu! Onko se nyt tyttökoulu?
- Niin on, suomalainen tyttökoulu on saanut talon haltuunsa, sitten kun reaali-koulu muutti siitä pois. Alkeiskoulua ei enää löydy ensinkään samoin kuin ‘*kleine Töcherschule*’ ja *Thiemen* koulua, selitin hänelle.
- Alkeiskouluahan kutsuttiin silloin *Homanin* kouluksi? Niin muistan kyllä sen opettajan kollegiaregistraattori *Fredrik Wilhelm Homanin* ynnä hänen siron rouvansa kauniine kiharoineen. He eivät enää eläne?
- Ukko *Homan*, joka kohosi lääninsihteeriksi, kuoli itämaisen sodan aikana ja sai jälkeläisekseen filosofianmaisteri *Edvard Elfströmin*, joka myöskin on jo kuollut. Rouva *Homan* eli vielä monta vuotta miehensä kuoleman jälkeen sekä rakennutti itselleen Saunalahden etukaupunkiin pienemmän talon, jonka sittemmin möi saksalaiselle seurakunnalle pappilaksi. Mummo kuoli sen jälkeen ja hänet haudasi juhlallisesti rakastajansa, muuan tunnettu leipuri, joka on muuttanut pois kotimaahansa.
- Tässä alakerrassahan asui muistaakseni kultaseppä *Matts Golin*.
- Aivan oikein. *Golin* asui tässä vuosikausia, mutta rakensi sitten itselleen talon Aleksanterin kadun varrelle Salakkalahden kaupungin osaan. Ukko on jo kuollut monta vuotta sitten ja hänen poikansa tilanomistaja *Golin* myi talon kampeineen ja elää koroillaan harjoittaen purjehdusurheilua.
- Mutta leskirouva *Thieme* ynnä hänen kasvattityttärensä, *Emilie* ja *Olivia Orädd*? Muistatko vielä noita hurjia räätärintyttäreitä?
- Miksikä en muistaisi? He ovat kuolleet kuten kasvattiäitinsäkin, *Emilie* kuoli naimatonna, mutta *Olivia* joutui naimisiin erään kotelontekijä *Kekin* kanssa Pietarissa sekä kuoli joku vuosi sitten Viipurin pitäjän Säiniönkylässä löytyvässä huvilassaan. Vielä vanhoilla päivillään oli *Olivia* yhtä iloinen ja vilkas kuin tyttönäkin ollessaan. Heidän isänsä, innokas Bacchuksen palvelija, joka oli joutunut vai-vaishoitolaiseksi, kuoli äkkiä nykyisessä *Jakovleffin* saunalaitoksessa, jossa ukko oli kylpijänä.
- Kas tässähan on *Hackmanin* talo. Sehän on näköjään kokonaan uudelleen rakennettu. Kuka siellä nyt isännöittää, sillä onhan vanha konsulinna *Maria Hackman*, syntyisin *Laube*, jo aikoja sitten kuollut ainakin sen mukaan mitä minä olen kuullut?
- Konsulinna *Hackman* ja rinkelin paistajatar *Vaittinen* kaupunkimme huomatuimmat naiset kuolivat melkein yht’ aikaa. Kauppahuoneen johtajana on nyt kauppaneuvos *Wilhelm Hackman*, hänen nuorin pojanpoikansa. Muista pojanpojista elää ainoastaan *Julius* eläkettä nauttivana kenraalina Nizzassa.
- Vai niin, hänet tunnen kyllä. Tapasin hänet pari vuotta takaperin Nizzassa ja sain silloin kuulla häneltä yhtä ja toista vanhasta Wiipuristamme. Mutta tuolla-

han on lääninhallituksen vanha talo. Asuvatko kanslistit siellä nyt kuten ennenkin?

– Eivät, siinä sijaitsee nykyään itse lääninhallitus aina siitä saakka, kun korkeat viranomaiset katsoivat hyväksi Lavolan kapteeni *Thesleffille* myydä tuon komean Katariinankadulla sijaitsevan talon polkuhinnasta, joka nousi ainoastaan yhteentoistatuhanteen ruplaan. Lääninhallitukselle on nyt kumminkin suotu uusi rakenteilla oleva talo kuvernöörin asunnon vieressä ja toivotaan, että siihen voidaan muuttaa ensi vuonna taikka viimeistään vuonna 1901. Lääninhallituksen nykyinen huoneusto koppeineen on kaikkea muuta kuin mieluinen oleskelu- ja työpaikka. Talo on hyvänä esimerkkinä kuinka voidaan korjata ja paikkailla sitä niin, ettei se enää kelpaa viraston huoneustoksi. Jo alkuaan kun se on huonosti rakennettu, niin on sen seiniin vuosien kuluessa ilmestynyt halkeamia, joiden kautta tuulenpuuskat leikkiään pitävät. Kellarikerroksessa on arkisto ja kahden vahtimestarin asunnot. Ihmeellistä kyllä, ovat noiden perheet pysyneet terveinä noissa melkein maalaisissa asunnoissa.

– Poikavuosinamme vain asuivat täällä arkistonhoitaja *Johan Hultin*, maakonttoristi *Lars Fredman*, vahtimestarit *Gustaf Hellman*, lääninkirjanlennättäjä *Daniel Nummelin* sekä muuan venäläinen kirjanpitäjän leski, virkkoi Otto Karlovitsch.

– Aivan oikein. Muisti on mainio. Kaikki nämä ovat jo kuolleet. *Hultin* kuoli Kurkijoen kihlakunnan henkikirjurina ja hänen tyttärensä on filosofiantohtori *Tekla Hultin*. *Fredman* kuoli naimatonna ja arkistonhoitajana, *Hellman* taas oli naimissa kolme kertaa ja kuoli kansliankomissaariona ja eläkettä nauttivana. *Nummelin* astui tullilaitoksen palvelukseen ja kuoli peräänkatsojana.

4.

– Kuka omistaa nykyään kollegianasessori rouva *Richardtin* kartanon tässä vieressä?

– Valtioneuvos *Frankenhaeuserin* perilliset.

– Tässähän asui silloinen maakamreeri *Robert Trapp*? Hänestä tuli senaattori?

– Niin tuli, ja kunnollinen lisäksi. Hänen laatuksiaan pitäisi nykyistenkin senaattorien olla.

– Olet oikeassa. Mutta tässä emme saa puhua, sillä seinilläkin on nykyaikoina monta korvaa. Eläkö *Trappin Fredrik* vielä? Hän oli hurja poika ja sai monet kerat selkäsaunan venäläisiltä konttoristipojilta kuten me muutkin tappelupukarit.

– *Fredrik* kuoli metsäkonduktöörinä ennen isäänsä, jos oikein muistan. Myöskin hänen veljensä *Karl* kuoli ylioppilaana ennen isäänsä. Tyttäristä joutui vanhin naimisiin presidentti *John Snellmanin* kanssa ja nuorin tytär *Elin* kuoli joku vuosi sitten Ruotsissa saatuaan osakseen suuria vastoinkäymisiä.

– Entäs kirjanpainaja *Cedervaller*? Tässähän on hänen talonsa.

– Sen omistaa nykyään henkikirjuri *Victor Ahrenberg*, rahastonhoitaja *Ahrenbergin* nuorin poika ja aikuisemme *Robert Ahrenbergin* veli.

– Kyllä muistan. Heidän kartanonsa oli Keisarinkadun tykistön kasarmin läheisyydessä. Mutta *Cedervaller*? Eläkö hän vielä, tuo suuri lavertelija?

– Ei, hän kuoli monta vuotta sitten Pietarissa, jonne oli joutunut. Kuten moni muukin rappiolle joutunut herrasmies. Myytyään kirjapainonsa puuhaili hän urakahuutokaupoissa, rakensi uudelleen venäläisen kirkon raatihuoneentorin varrella sekä itselleen talon Torkkelinkadulle, jonka möi sitten entiselle pormestari *Hein-*

riciukselle, muutti Pietariin jätettyään maksamatta erään ystävyyden lainan, joka sai aikaan, että rahastonhoitajan apulainen *Hertz* sai eron virastaan, sittemmin eli hän milloin millaisenakin asiamiehenä Venäjän pääkaupungissa kunnes kuolonviikatemies korjasi hänet talteensa.

– Onko *Schröderinkin* kartano muuttanut omistajaansa?

– Se on vielä saman perheen hallussa. Majurin leski *Schröder* on sen nykyinen omistaja.

– Täshän asui hovioikeudenneuvoksen leski *Simberg*, gymnasion vararehtori *Ignatius*, leskirouva *Ramstén* poikansa *Kallen* kanssa, vanhat neidit opettajattaret *Rechenbergit* ynnä muuan ajuri juomaripoikineen, joka meni suomalaiseseen meriväkeä.

– *Simbergin* mummo on kuollut jo aikoja sitten, mutta hänen poikansa *Nikolai Simberg* elää eläkettä nauttivana everstinä ja postinhoitajana. *Kalle Ramstén* elää pankinkomissariona Suomen pankin täkäläisessä haarakonttorissa ja omistaa pankinjohtajan arvonimen.

– Ah vorkanen (!) huudahti Otto Karlovitsch. – Niin, niin, hänellä oli jo poikakin hyvä taipumus pankkiiriksi.

– Hän on nyt varakas mies ja omistaa suuria tiluksia. Hänen poikansa on suuri hevosmies ja on ravareineen ottanut useita ensimmäisiä palkinnoita.

– Mutta mitenkäs on *Rechenbergien* neitien koulun laita? Onko se vielä olemassa?

– Ei, se on jo aikoja sitten suljettu ja neidit ovat jo vuosikausia olleet vainajina.

– Ruotsalainen tyttökoulu lienee ainakin vielä olemassa? Sehän oli tässä vie-reisessä talossa.

– On kyllä, mutta se on muutettu omaan palatsiinsa venäläisen kirkon taakse.

– Tässähän asui lehtori *Berner*, jonka luona otimme yksityistunteja ja jota kou-lupojat haukkuivat kapteeniksi sekä saksan kielen lehtori *Fröberg*, jota kutsuttiin *Kimmingiksi*. He eivät kait enää eläne?

– Eivät, molemmat ovat jo kuolleet. *Berner* kuoli Pieksämäen rovastina ja *Frö-berg* kirkkoherrana Hiitolassa.

– Entäpä *Manne Berner*, tuo pikku poikanalkki vielä silloin, kuin otimme tun-teja hänen isältään – eläkö hän vielä?

– Tietysti! hän on nyt Mikkelin kaupungin edusmies valtiopäivillä sekä nyt-temmin pankintirehtööri. Hän on valtiollisesti huomattu mies, yksi etevimmistä fennomaaneista ja kaikin puolin kunnan mies.

– ‘Katsoppas tuota!’ onko hän sellainen pomo? huudahti Otto Karlovitsch niin korkealla äänellä, että pari ohitse kulkevaa herraa alkoi meitä tirkistellä.

Me käännyimme takaisin ja Otto Karlovitsch kysyi hieman nolona huudahduk-sestaan hiljaisemmalla äänellä:

– Eikö tuo ole *Rothen* talo? Onko kauppahuone vielä voimissaan?

– On kyllä, ukko *Carl Rothe* on kauppahuoneen perustaja ja on kuollut jo vuo-sia sitten, hänen poikansa *Wilhelm* ja *Carl* ovat myös kuolleet samoin kuin van-hin pojanpoikakin, ja kauppahuoneen johtajana on nykyään toinen pojanpoika *Emil* ja nuorin pojanpoika *Wilhelm* on juristi ja omistaa asianajotoimiston.

– Entäs kirjanpitäjät *Bandholz*, *Richardt*, *Filipoff*, *Tschernichin* – millaisiksi pu-kareiksi he ovat tulleet?

– *Bandholz* tuli omaksi herrakseen ollen laajoissa liikeasioissa. Hän perusti kaa-sutehtaan, pani kuntoon ensimmäisen järjestetyn rautakaupan ja oli osak-keenomistajana mekaanillisessa tehtaassa – mutta päätti uransa maatalanomista-

jana saatuaan luopua kartanoistaan ja liikepuuhistaan huonojen aikojen ja terveydellisten syiden vuoksi. *Richardt* kuoli kauppaneuvoksena ja usean talon omistajana. Kauppahuone on vieläkin voimassa. *Filipoff* kuoli aikoja sitten Pietarissa, jonne muutti täältä ja *Tschernichin* kuoli rutiköyhänä tuhlattuaan kaiken omaisuutensa, jonka oli hankkinut menemällä naimisiin neiti *Tschusoffin* kanssa.

– Kuka omistaa nykyään vanhan piispantalon, jossa aikoinaan piirikoululla oli huoneustonsa?

– Prokuristi *Pacius*, joka on kokonaan uudelleen rakentanut tuon vanhan räjän.

– Siellähän on joku kirjapaino kuten kilvestä päättäen näkyy. Niin, ‘Östra Finlandin’. Se on ollut siinä aina siitä saakka kuin *Gabriel Lagus* perusti nyttemmin hengiltäpännun sanomalehden ‘Östra Finlandin’. *Lagus* itsekin asui tässä. Meidän ollessamme vielä pojannulikoita asui lehtori, sittemmin rehtori *Carl Wilhelm Ahrenberg*, jota kutsuttiin ‘Askeniksi’, ja lehtori *Alexander Edvard Modeen*, joka äsken haudattiin viimeisenä vanhoista pedagogeista, useampia vuosia tässä talossa.

– Sen kyllä muistan. Mutta siinä asui myös eräs suutari *Pettersson*, joka valmisti minulle uudet saappaat, kun muutimme Venäjälle.

– Hän on kauan sitten kuollut ja ennen häntä kuoli hänen kaunis ja sievä rouvansa. Perheestä ei enää asu ketään Wiipurissa enkä tiedä tokko kukaan heistä enää eläneekään.

5.

Ohjasimme sitten askeleemme pitkin Katariinankatua postikonttooriin ohitse.

– Tässä on vanha postitalo, jatkoin minä. Se on nykyään kokonaan uudistettu ja on, kuten näet, vuokrannut poisikin huoneitaan.

– Niin, niin, kaikki on muuttunut ettei tahdo enää tuntea koko Wiipuria. Kutka postimestarit ovat siellä hallinneet ukko *Nikkasen* jälkeen, joka jo olisi yli sata vuotta vanha, sillä hän oli vanha jo kun minä jätin Wiipurin.

– *Nikkasen* jälkeen toimiskeli siellä *Jaenisch*, kirjailija *Alexander Jaenischin* isä; hän oli omituinen mies, suuri naisten ystävä ja herkkusuu, etenkin poltetuille manteleille, hänen jälkeensä majuri *Boisman* ja sitten översti *Nikolai Simberg* ja *Simbergin* jälkeen entinen kapteeni, collegianasessori *Edvard Björling*, jonka kivuloisuutensa vuoksi täytyi joku aika sitten ottaa virkaero. Mitään vakinaisia postinhoitajia ei nykyään ole.

– Entäs ekspeditööri, ukko *Andreas Keldan*?

– Kuollut jo kauan sitten. Hän olisi jo satavuotias, jos vielä eläisi.

– Ja konttorinkirjuri *Langolain*?

– Elää Helsingissä eläkettä nauttivana postinhoitajana ja on saanut kanslianeuvoksen arvonimen.

– Kuka omistaa nykyään collegianasessori *Kondratscheffin* (*Kudräscheffin*) talon, jossa lehtori *Petter Wilhelm Nokelin* asui ja piti yksityiskouluaan?

– Kauppias *Wasili Schavaronkoff*, vanhan *Pantsarlahden* saunanomistajan nuorempi poika.

– Entäs *Nokelinin* poika?

– Lehtori on jo vuosia sitten ollut vainaja. Leski elää täällä Wiipurissa. Pojista, joista sinä et tunne ketään, koska tulivat maailmaan vasta pois muuttosi jälkeen, on yksi kruununnimismiehenä *Suursaassa*.

– Mutta mikäs ihmeen talo tämä on? huudahti Otto Karlovitsch osoittaen uutta *Buttenhoffin* palatsia.

– Se on entinen *Tschusoffin* kartano. Etkö muista *Vasili* ja *Vladimir Tschusoffia*, jotka pois muuttaessasi olivat jo täysikäisiä miehiä ja suuria keikareita.

– Muistan kyllä heidät ja heidän puotipalvelijansa *Janne Kronbergin* joka usein pisti salaa meille räniköitä ja rintasokeria.

– Tämän perhe on kuollut sukupuuttoon. Kartanon on omistanut *Gustaf Henrikson*, jonka hyvin muistanet, ja joka elää täällä entisenä kauppiaana ja nyt kapitalistina. *Henrikson* otti haltuunsa *Tschusoffin* kaupan *Vasilin* leskeltä ja osti kartanon, jonka hän pari vuotta takaperin möi kauppias *Buttenhoffille*, joka taasen on rakentanut tämän palatsin.

– *Wahlin* talon tuolla kolkassa tunnen kuististaan ja olen kuullut, että kauppahuone on vieläkin voimissaan.

– Niin on, mutta nyt hoitavat liikettä ukko *Paul Wahlin* pojat.

– Onko *Ziencken* hökkeli vielä paikoillaan, katoollisen kirkon luona?

– Ei, sen on lunastanut ukko *Wahl* ja hävittänyt pois. Samalla paikalla sijaitsee nyt kaksikerroksinen kivitalo, joka on jatkona *Wahlin* taloon katoollisen kirkon puolella.

– Entäpä se paksu leipuri *Ferdinand Dankwarth*, tuo suuri eläinten ystävä?

– Hän ja hänen rouvansa ovat jo aikoja sitten muuttaneet manalanmajoille. Ainoastaan yksi tytär elää vielä ja on naimaton. *Dankwarthin* leipomo oli entisessä *Popoffin* talossa päävahdin takana ja samassa talossa sijaitsi vanhan gymnasion voimistelusalit.

– Tämähän on hovioikeudenneuvoksetar *Örnin* kartano? virkkoi Otto Karlovitsch osoittaen *Antonoffin* taloa.

– Oli ennen, mutta on myyty eräälle kauppias *Antonoffille*, jonka vävy on nyttemmin kartanon omistaja.

– Tässähän asui viisikymmentä vuotta sitten översti *Kothen*, kuvernörin veli ja linjapataljoonan päällikkö, hovioikeudenneuvos *Munck*, kapteenin rouva *Åkerman* ynnä muuan suutari *Pettersson* sekä konttoristi *Abraham Peldonen*.

– Kaikki jo kuolleita. *Kothenin* poika on Vaasan läänin kuvernööri. Hovioikeudenneuvos *Munck* tuli senaattoriksi. Yhteinen ystävämme *Abraham Peldonen* kuoli joku vuosi sitten *Hackmanin* lastauspaikan päällikkönä Uuraassa.

– Vastapäätä katoollista kirkkoa oli *Sapetoffin* kartano, jossa neiti *Sofie Lindeberg* piti kouluansa, kartanossa asui myöskin suutari *Rosvall* sekä kultaseppä *Illberg*. Kuinka on sen talon laita?

– Se on vielä paikoillaan, mutta on kauppias *Kleinin* oma. *Sapetoffin* mummo sekä luottamusmiehensä *Mendschugin* ovat kuolleet jo vuosikausia sitten. Muistathan kait *Alexander Sapetoffin*, jota kutsuttiin ‘hästen’ (hevonen) omituisen äänten lausumistavan vuoksi sanasta ‘häst’. Hän hankki naimisen kautta suuren pääoman, sahoja ja myllyjä, oli paloviinanpolttaja ja oluttehtailija, mutta teki sittemmin suuremmoisen konkurssin ja kuoli mielenvikaisena. Veljensä *Vasili* elää vielä pitäen manufaktuurikauppaa. *Nikolai* taasen, joka tuli ylioppilaaksi, elää kartanon omistajana Sortavalan pitäjässä. Neiti *Lindeberg* lopetti koulupuuhansa niinpian kuin hänen kasvattipoikansa, kauppias ja taiteenharrastaja *Victor Hoving* sai jalkansa oman pöydän alle. Ukko *Illberg* kuoli vanhanapoikana ja hänen vanhin kisällinsä *Jonas Lampén*, joka myöskin on kuollut, otti hänen tehtänsä haltuunsa. *Rosvall* taasen rakennutti itselleen oman kartanon Harmaidenveljesten kadulle ja eli kauan *Illbergin* jälkeen, mutta hänkin on kuollut jo kymmenkunta vuotta

sitten. Hän oli viimeisinä vuosinaan holhouksen alainen ja monta kertaa annoin hänelle lantin nuuskarahaksi, joka oli ukon ainoana ilona ja nautintona viimeisinä aikoinaan, sillä holhoojat pitivät häntä niin tiukalla rahoista että hänen nuuskaa saadakseen täytyi turvautua tuttaviansa anteliaisuuteen.

6.

– Eikö tuo ole *Clopattin* talo? Siinä ei näy enää olevan mitään konditoriaa. Mikä hiivatin Moskovskaja pekarnja (Moskovan leipomo) tuo on?

– *Clopattin* jälkeen piti taloa hallussaan *Durisch* ja myi sen kauppias *Samuel Tothille*, joka otti huostaansa *Zieglerin* liikkeen, mutta *Toth* teki konkurssin ja *Fredrik Richardt* osti kartanon huutokaupalla sekä möi sen tuolle kuuluisalle sanomalehtimies y.m. *Matti Kurikalle*, joka myöskin teki konkurssin, jolloin *Richardt* taas huusi kartanon ja myi sen jonkun ajan kuluttua entiselle leipuri *Robert Fleckensteinille*.

– Tässä kartanossa asui hovioikeudenneuvos *Selin* ja urkuri *Wächter*. Kuinka nämät perheet nyt voivat?

– Hovioikeudenneuvos *Selin* jätti jälkeensä poikia, joista vanhin *Nikolai* on Käkisalmen tuomiokunnan tuomari. *Knut* on Kymin paperitehtaan isännöitsijä, *Fredrik* on översti ja luotsitirehtöörin apulainen sekä nuorin *Hollolan* tuomiokunnan tuomari. *Wächterin* perheestä löytyy vielä poikia ja tyttöjä, joista mahdollisesti joku asuu vieläkin Wiipurissa.

– Kuka omistaa nyt *Lybeckerin* talon?

– Kauppahuone *Richardt*. Tässä on vanhan tuttavamme *Herman Lydeckenin* hyvinlajiteltu manufaktuurikauppa.

– Onko ketään parooni *Lybeckerin* perillisistä elossa täällä Wiipurissa?

– Ei täällä, mutta Wiipurin pitäjässä elänee ainoa poika kykenemättömänä itseään hoitamaan. Nuorempi tytär oli naimisissa entisen tullihoitajan, hovineuvos *Avellanin* kanssa, mutta kuoli pari vuotta sitten.

– Entäs se *Lybeckerin* kiivas 'köksä', joka riiteli *Fagerlundin* kisällien kanssa. Hän meni naimisiin erään kirvesmies *Kullnabbin* kanssa ja kuoli talon n:ro 1 omistajana *Likolammin* esikaupungissa. Diakonissa-laitoksen ohitse kulkevalla kadulla on hänen nimensä.

– Tässä kartanossahan asui maakonttoristi *Erik Hellman*, joka oli naimisissa maakonttorin-vahtimestari *Lukinin* tyttären kanssa?

– Hän kohosi läänin arkistonhoitajaksi ja kuoli samaa virkaa hoitaessaan useampia vuosia sitten. Hänen ainoa poikansa kuoli Käkisalmen tuomiokunnan tuomarina seitsemän vuotta takaperin.

– Entäpä *Roman Antonoff*? Elääkö hän vielä?

– Elää kyllä. Hän omistaa *Jaenischin*, sittemmin *Weyrauchin* talon, jossa *Starckjohannin* rautakauppa sijaitsee.

– Eikö tämä talo apteekkeineen ole *Bergin* kartano, jossa kaupungin herrojen oli tapana ottaa aamu-naukkunsa?

– Oli kyllä ennen mutta nyt sen omistaa kauppias *Starckjohann*.

– Löytyykö *Bergin* perheestä ketään vielä elossa?

– Apteekkari rouvineen on jo kauan sitten kuollut. *Berg* siirsi apteekin kartanoineen vävyllleen, provisor *Thunebergille*, joka piti apteekkia hallussaan useamman vuoden ajan, kunnes hänen täytyi luovuttaa omaisuutensa velkojilleen. Apteekin otti silloin haltuunsa provisor *Bernhard Henriksson*, joka muutti sen enti-

seen *Thesleffin*, nykyiseen *Walter Hovingin* kartanoon kauppatorin varrella vastapäätä Karjaportin pyöreää tornia ja myi sen jonkun ajan kuluttua apteekkari *Relanderille*. *Bergin* pojista tuli yksi kenraalimajuriksi ja muuan toinen lienee liike-mies Pietarissa. Tyttäristä asuu nuorin naimatonna täällä Wiipurissa ja pitää jonkullaista kesäsiirtolaa Saunalahden esikaupungissa. Muistatko *Schönjannin* neitejä? Vanhin heistä joutui naimisiin ukko *Paul Wahlille*.

– Vai niin. Mutta provisori *Holmlander*, elääkö hän?

– Hän kuoli vaivaishoitolaisena saatuaan itseensä kaatuvan taudin, jottei voinut hoitaa virkaansa.

– Entäs oppilas *Oskar Söderberg*, tuo huimapää.

– Hän tuli ensin välskäriksi lääninsairashuoneelle, mutta sittemmin rautatien konduktööriksi Nikolainradalle Venäjällä, jossa joutui tavarajunan alle sekä murskautui kuoliaaksi.

– Ja kelloseppä *Karl Marqvén*?

– Kuoli aikoja sitten leskenä.

7.

– Elääkö hänen oppilaansa *Alexander Baltrusch*?

– Hän kuoli oluenpanijana useampia vuosia sitten.

– Mutta tässähan on *Aleneffin* kartano? Siinä ei näy suuria muutoksia tapahtuneen. Elävätkö ukko *Dmitri Aleneffin* pojat?

– Elää kolme heistä ja tytär. Nuorin poika *Paul* tuli ylioppilaaksi 1857, mutta on täydellinen erakko, joka ei näyttäydy ulkona, vaikka ylioppilaana ollessaan olikin iloisimpia miehiä, mitä olla voi.

– Siinä kartanossa asui paljon väkeä. Muistan vielä raatimies *Robert Björmanin*, joka ei sylenyt lasiin, kapteenin lesken *Maria Hackmanin*, joka poikansa *Aleksanterin* (*Alexis*) ja kahden tyttärensä kanssa on valinnut Saksan asuinpaikakseen, maistraatinsihteeri, sittemmin pormestari *Heinriciuksen*. Porvari *Nikolai Aleneffin* 'kurenja' (puotikamari) oli myös tässä kellarikerroksessa, jossa nyt näkyy olevan viinikauppa. Mutta *Listvennikoffin* kartanohan on kokonaan uudelleen rakennettu! Milloin on tuo kivikartano siihen ilmestynyt?

– Sen ovat kirjakauppias ja kauppaneuvos *Cloubergin* perilliset rakennuttaneet.

– Onko *Listvennikoffin* kauppahuone lakannut olemasta?

– Sitä ei löydy enää. Se lakkasi jo useampia vuosia sitten. Pojat kuolivat ja tytär joutui onnettomiin naimisiin erään leipurin kanssa, joka teki lopun hänen kaikista säästöistään.

– Tämän kartanon piharakennuksessa asui kaksi iloista käsityöläistä, suutari *Lönnberg* pikku vaimoineen ja kirjansitoja *Lokander*. Molemmat olivat innokkaita Bacchuksen, tuon viinijumalan, palvelijoita. Muistatko vielä kuinka me kumpikin ja jotkut muutkin koiranhampaat ilveilimme *Lokanderin* kanssa, kun hän eräänä kesäiltana 'kryssäsi' kotiinsa *Sapetoffin* 'hartshevnasta' (kapakasta)? Kuinka me pommitimme häntä potateilla ja 'jäätäneellä musiikilla', kuten *Sehlstedtin* runoissa lauletaan.

– Entäs *Lönnberg* sitten! keskeytin minä.

– Me kun väitimme varmasti, että hän kulki hullusti, kun palasi kotiinsa *Neumannin* kartanossa olevasta krouvista ja narrasimme hänet suomalaiseen kirkkoon?

Tätä muistaessaan purskahti *Otto Karlovitsch* niin kovaan hohotukseen, että muuan ajuri pysähdytti hevosensa, pari ohikulkevaa koulutyttöä alkoi pötkiä pa-

koon, ja muuan vartioiva konstaapeli läheni minua kysyen: mikä herran kamraattia vaivaa?

– Olet vanha peijjoona, joka teet minusta katunäyttelijän! huudahti Otto Karlovitsch kiiruhtaen edelleen ja pysähtyen *Sohlbergin* talon kulmaan. Kun tavoitin hänet osoitti hän *Dippellin* taloa lausuen:

– Kuka omistaa *Bützowin* kartanon?

– Konsuli *Wilhelm Dippell* sekä hänen veljensä *Edvard Dippell*.

– Siinähan oli *Heitmanin* viinikauppa?

– Niin kellari oli tässä, mutta viinikauppa oli tuossa vastapäätä olevassa talossa, silloisessa *Örnin* kartanossa, nykyään taas *Seth Sohlbergin*.

– Aivan oikein. Viinikaupassa kaupungin herrat kävivät tavallisesti aamupäivisin juomassa viiniä ja portteria.

– Ja söivät makkaraa ja juustoa, lisäsin minä.

– Sekä joskus ostrooneja (ostereita) muistutti Otto Karlovitsch.

– Elääkö ketään enää *Heitmanin* perheestä?

– Pojat ovat jo aikoja sitten kuolleet. He tulivat ylioppilaiksi ja yksi heistä, jos muistan oikein, *Woldemar* kuoli saksankielen opettajana Tukholmassa, ja oli naimisissa erään ruotsalaisen näyttelijättären kanssa, *Herman* lienee kuollut naimatonna. Tyttäristä taas joutui yksi naimisiin kauppias *Mielckille*, joka nimellään jatkoi vieläkin löytyvää *Mielckin* kauppahuonetta ja muuan toinen tytär joutui naimisiin hovioikeudenneuvos *Mechelinin* kanssa.

– Tässä talossahan asui kauppias *Carl Sesemann*, jolla oli iso perhe ja useampia veljiä?

– Hän kuoli seitsemänkymmen luvulla (1865!) ja leski muutti tyttäriin Saksaan. Yksi tyttäristä tuli lääkäriksi ja harjoittaa ammattiaan Dresdenissä, jos olen oikein kuullut. Pojista elää *John (Johann!)*, mutta *Alexander* kuoli viime vuonna. Kauppahuonetta *Rosenius* ja *Sesemann* ei enää löydy. Se teki vararikon kymmenkunta vuotta sitten. Muista *Sesemanneista* eivät isät enää ole elossa, mutta pojista kyllä useampikin, kuten *Emil Georginpoika*, joka on rautatien lääkäri ja asuu Pietarissa sekä *Frans Georgsson*, joka on tilanhoitajana Virolahden pitäjässä.

– Kuka omistaa nyt *Budanoffin* kartanon, jossa *Siliverstoffin* 'kurenja' sijaitsi, jossa pormestari, raatimiehet ynnä meidän ja muiden poikien isät herkuttelivat viinillä ja juustolla?

– Se talo on ollut monen hallussa. Sen omistavat nykyään kauppias *Neustrojeffin* perilliset.

– Tässähan asui kämnerioikeuden puheenjohtaja *Carl Öijer* suurine mahoineen.

– Hän tuli poliisimestariksi ja kuoli itämaisen sodan aikana mahansa kautta, sillä hän sai keisari *Nikolai I:sen* Wiipurin kautta Helsinkiin matkustaessa kovan mahatulehduksen, joka mursi hänen voimansa. Kerrottiin myöskin, että muuan huusaariupseeri kohteli häntä pahoin seurahuoneella ja ajoi hänet ulos, jolloin hän rapusissa olisi loukannut itseään niin pahoin, että kuoli sen johdosta.

– Eikö hänellä ollut yksi poika?

– Oli kyllä ja hän elää vielä Helsingissä kirjakauppa-asiamiehenä.

– Entäs se iloinen räätäli *Weckström*? Etevin tanssija porvarien tanssiaisissa kaupungin puutarhassa, ja joka piti tapanaan laulaa: "Ich bin auch in Hamburg gewesen" (Olenpa ollut Hamburgissakin) tyhjennettyään jonkun lasin.

– Hän tanssi elämästä kymmenkunta vuotta sitten yhtä iloisena kun ennenkin. Mitään puutetta ei ukon tarvinnut kärsiä, sillä häntä pitivät yllä poikansa ja tyttärensä.

- Tuollahan on *Tudermanin* kartano! Kuka omistaa sen nykyään?
- Kauppias *Taht*. Sillä on ollut tuon puolensadan vuoden aikana monta omistajaa. Viimeiseksi leipuri *Kihlgrenin* perilliset, jotka myivät kartanon nykyiselle omistajalle.
- Eikö kauppias *Tuderman* tehnyt vararikkoa?
- Teki, ja kuoli palomestarina. Eräs hänen poikansa, ent. ylioppilas, elää täällä Wiipurissa. Muuan tytär asui täällä pormestarin leskenä, mutta on muuttanut pois kaupungista.
- Lääninhallitus ei siis enää ole tässä rakennuksessa, jonka alakerrassa on ai-noastaan puoteja. Tässähän on parturi eli ‘sirulniekka’ kuten venäläiset sanovat. Astutaanpas sisään.
- Astuimme parturi *Loleytiksen* salonkiin, jossa Otto Karlovitsch antoi puhdistaa ja siivota partansa, minun selaillessani vanhoja kuvalehtiä. Sillävälän ehti Otto Karlovitsch jo tiedustelemaan parturilta itseltään asianhaaroja kartanon nykyisistä omistajista. Kun uudelleen pääsimme kadulle, virkkoi Otto Karlovitsch:
- Mitä ajattelivat asianomaiset myydessään tämän talon *Thesleffille*?
- Eipäs ole hyvä sitä lausua julki. Korkeat viranomaiset tekevät usein tuhmuuksia, joista muut saisivat jo riippua.
- Selkäänsä oikein kasakkaruuskalla olisi heidän pitänyt saada. Mutta tuollahan on *Judénin* kartano. Siellä näkyy olevan viinikellari ja makkarakauppa.
- Sen omistaa nyt kauppahuone *Mielck & K:mp.*, joka jatkaa entistä *Heitmanin* liikettä.
- Nuori *Judén*, elääkö hän vielä?
- Ei hän kuoli Ruotsissa, jonne hän muutti kymmenkunta vuotta sitten.
- Mutta ystävämme *Kristian Ilvonen*, vankinihti ja teaatteripalvelija pitkinne kä-sivarsineen ja suurine kämmenineen?
- Kuollut jo aikoja sitten, hylkäsi teaatterin ja rupesi ravintoloitsijaksi kaupun-gin puistoon, mutta joutui harhateille ja kuoli rutiköyhänä. Leski joutui köyhäin huoneeseen ja vanhin poika *Johan*, suuri tuulihattu, kuten muistanet, lopetti elä-mänsä Venäjällä monien ja vaihtelevien seikkailujen jälkeen. Nuorin poika, kym-mentä vuotta nuorempi kuin *Johan*, elänee mekanikkona Helsingissä tai Turussa.
- Tuossahan on *Ivanofffskyn* talo! Se on Wiipurin vanhimpia kauppahuoneita.
- On ollut. Talo on nyttemmin myyty Yhdyspankille, joka tulee muuttamaan sen pankkipalatsiksi. Raatimies *Ivanoffsky* on jo kauan ollut vainaja ja perillisis-tä elää vielä poika ja tyttäriä, joista viimeksi mainituista useimmat ovat leskiä.
- Siinähän asui tuo kuuluisa asianajaja varalääninkamreeri *Bäck* hauskan pal-velijansa *Mikko Härkäsen* kanssa.

8.

- Niin, *Mikko* kuoli lukion vahtimestarina, johon toimeen rehtoori *Ahrenberg* oli ottanut hänet. *Mikko* oli naimisissa ja jätti jälkeensä pojan.
- Mutta lukiolainen *Adolf Stråhlman*, jota kutsuttiin liikanimellä ‘Pimpan’, asui myös tässä talossa vanhan tätinsä kanssa.
- *Stråhlman* on nyt valtioneuvos ja Pietarin ruotsalaisen seurakunnan kirkko-väärti. Hän on palvellut Venäjän telegraafilaitoksessa ja nauttii nyt eläkettä. Viime kesänä vietti hän muiden entisten lukiolaisten kanssa viisikymmenvuotisen riemujuhlan ‘Turhamielisyydessä’ (*Fåfängen*).
- Turhamielisyydessä? Mitä riivattua se on?

- Se on kesäravintola Tervaniemen puistossa. Voimmehan jonakin päivänä tehdä pienen kävelymatkan sinne.
- Tietysti. Tulee varmaankin olemaan hauska nähdä sitä kaupunginosaa monine kojuineen.
- Tervaniemen kaupunginosa on kokonaan hävinnyt. Se hajoitettiin itämaisen sodan aikana ja kaikista entisistä rakennuksista on siellä järellä ainoastaan *Sandholmin* kartano, sillä *Sandholmin*, tuon ontuvan nikkarin, muistanet kait vielä.
- Niin, olihan ennen sananparsikin hänestä: ”Se on niin ja näin tämän asian kanssa, sanoi *Sandholm*”.
- *Sandholm* vastusti niin vimmatusti *Thesleff-Antellilaisraivoa*, että hänen kartanonsa ja naapurikartano, entinen sotilasvankila, säästettiin.
- *Judénin* kartanon viereinen kartano kuuluu kait yhä Venäjän kruunulle?
- Niin kuuluu, mutta sen vieressä huomaat puuhökkkelien paikalla kivikartanon.
- Kenen oli se viisikymmentä vuotta sitten?
- Kollegian asessori *Johan Thesleffin*, joka omisti myös talon Alakadulla vanhan lukion vieressä.
- Vai niin, nyt muistan. Hänellähän oli kaksi poikaa *Alexander* ja *Woldemar* sekä kaksi tytärtä.
- *Alexander Thesleffiä* kutsuttiin Lavolan *Thesleffiksi*, koska hän omisti Lavolan maatilan ja hän juuri osti lääninhallituksen talon polkuhintaan. Hän kuoli joku vuosi sitten ja jätti jälkeensä pojan, ent. hovioikeudennotaarion. Ennen *Alexanderia* kuoli *Woldemar, Banko-Thesleffiksi* kutsuttu, tulkkina lääninhallituksessa. Molemmat veljet ovat olleet sotilaita ja ottaneet eron, *Alexander* staabikapteenin ja *Woldemar* staabiratsumestarin arvolla. Tyttäristä oli yksi naimisissa kenraali *Engmanin* ja toinen kenraali *Alfthanin* kanssa, jos oikein muistan.
- Kuka omistaa nyt talon?
- Kirjakauppias *Lagerspetz*, kirjansitoja ja kirjakauppias *Sundströmin* vävy, joka sinun matkustettuasi Moskovaan meni naimisiin *Sofia Eklundin* kanssa, joka taasen oli suutarinammatin vanhin *Ridderströmin* tytär.
- *Sundströmin* muistan kyllä sekä *Sofia Eklundinkin*, jolla oli pikkukoulu, jossa sinä, *Theodor Boudet, Elis Högström, Ludvig* ja *Robert Lydecken* sekä muuan *Hyypön*en Hiekasta olitte oppilaina. Mutta asuihan tässä myös kaksi varatuomaria *Otto Grotenfelt* sekä *Henrik Ervast*.
- Asui kyllä. *Grotenfelt* elää vielä täällä eläkettä nauttivana varapresidenttinä, mutta *Ervast* kuoli useampia vuosia sitten.
- Onko komendantin talo vielä olemassa?
- On, mutta komendantti ei enää asu siinä, sillä talo lienee kaatumaisillaan, kuten kerrotaan.
- Vai niin, tässä on Teatterikatu. Se on varmaankin saanut nimensä teatterista. Astutaanpas sitä ylös niin saamme nähdä minkäköinen teatteri nyt on. Näyttelläänkö siellä usein?
- Viime aikoina on sitä hyvin ahkeraan käytetty, sillä meillä on omia kotimaisia teatteriseurueita niin hyvin suomalaisia kuin ruotsalaisiakin.
- Olen lukenut siitä Suomen sanomalehdistä, joita olen sattunut saamaan käsiini.
- Etkö sitten ole tilannut lehtiämme?
- Tilasin kyllä, mutta kun perille saapui tuskin puoliakaan niistä, niin lakkasin tilaamasta. Postilaitoksen laita suuressa isänmaassa on niin ja näin. Siellä ei sen suuri nappaa lehtiä, vaan ne katoavat kuljettaissa. Suomalaisissa lehdissä on hy-

vää paperia ja niistä saa oivallisia paperossia. Mutta tuossahan onkin teaatteri! Se näkyy olevan uudelleen rakennettu.

– Niin on. Kaksi arkkitehtiä on ollut tukkanuottasilla sitä uudelleen rakennettaessa ja ovat riivatusti pitäneet sanasotaa sanomalehdissä.

– Tuossahan on komendantin palatsi! Kurjalta se näyttääkin. Ei ole ihme, ettei komendantti halua asua moisessa variksenpesässä. Eikö tuo vastapäätä oleva kartano ole *Ursinin* oma?

– On ollut, mutta nyt omistaa sen kauppias *Naukkarinen*, joka on ostanut sen *Tulanderin* perillisiltä.

– Vai niin. Hän asui pienessä lukiotalossa ja tuli kaupunginvuodiksi sekä kuoli sellaisena.

– Entäs *Ursinin* perilliset? *Nikolain* olen tavannut Venäjällä, hän oli sotilas, mutta astui sitten siviilipalvelukseen.

– Vanhin poika kuoli valtioneuvoksena ja oli ministerivaltiosihteerinvirastossa. Nuorin poika *August* palvelee ensimmäisenä sihteerinä. Hän on naimisissa erään *Schuschinin* kanssa täällä Wiipurissa. Tyttäristä elää *Julia* pastorin leskenä Uudellakirkolla.

– Kuka omistaa nyt *Elfströmin* talon?

– Maisteri ja kirjanpainaja *Zilliacuksen* perilliset.

– Ketä *Elfströmin* perillisiä vielä on elossa?

– Ainoastaan naimaton tytär *Wilhelmina*. Poika *Edvard* kuoli pian kymmenen vuotta sitten Wiipurin painoasiamiehenä. *Elisabet* on naimisissa kelloseppä *Laxin* kanssa ja kuoli jokunen vuosi takaperin ja *Ida* kuoli muutama vuosi myöhemmin.

– Ja *Edvard Elfströmin* toveri *Casimir Stråhlman*, jonka äiti omisti tuon vas-tassa olevan kartanon?

– *Stråhlman* kuoli viime vuonna virastaan eronneena inkeriläisenä kirkkoher-rana Käkisalmissa. Hän oli naimisissa laamanni *Tamelanderin* vanhimman tyttären kanssa ja eli vielä monta vuotta vaimonsa kuoleman jälkeen.

9.

– Ja *Cloubergin* kartano?

– Sen omistaa kauppias *Nikolai Akinschin*.

– Entäs muurari *Johan Backmanin* kartano?

– Sen omistavat *Cloubergin* perilliset. Sitä on myös hallussaan pitänyt *Ettingerin* mummo, leipurinleski, jolla oli kauppansa *Tudermanin* kartanossa puurakennuksessa kadun puolella, joka rakennus, samoin kuin kartanolla oleva lisärakennuskin, ovat nyttemmin kadonneet ja muuan kivirakennus rakennettu niiden paikalle. Kaikki entiset puurakennukset niin hyvin *Tudermanin* kuin *Backmanin* kartanoissa ovat uudelleen eli oikeammin kivikartanoiden sisään rakennetut.

– *Ettingerin* mummon kyllä muistan, mutta elääkö hänen poikansa *Nikolai*, tuo oikea hirtehin?

– Ei, hänkin on kuollut. Hänkin rupesi leipuriksi, mutta levoton kun oli luonteeltaan, niin toimiskeli myös asioissa Pietarissa, jonne muuttikin ja joutui tekemisiin venäläisen tullin kanssa sekä karkoitettiin Lappeenrantaan, jossa sai olla lankonsa kruununnimismies *Löfvingin* poliisikatsannon alla useampia vuosia.

– Vai niin. Mutta hänen vanhempi sisarensahan joutui naimisiin erään sikaari-tehtailijan kanssa?

- Hänen miehensä tehtailija kuoli ja hän meni uusiin naimisiin arkkitehti *Dalströmin* kanssa Helsingissä. Nuorin sisar *Amalia* kuoli naimatonna.
- Muurari *Backmanilla* oli monta kisälliä ja oppipoikaa. Mehän tunsimme useampia heistä, kun aina siellä oli tapanamme kuljeksia, missä vaan uutta rakennettiin.
- Kisälleistä tuli *Johan Backman* mestariksi ja rakensi itselleen kivikartanon etelävallin luo, ostettuaan hovioikeudenvahtimestari *Strengin* kartanon. Muiden kohtalo on minulle tuntematon.
- *Emeleuksen* mummo, kätilö, asui myöskin *Backmanin* kartanossa. Hänellähän oli poika, joka silloin oli lukiolainen.
- Hän kuoli Ruotsalaisen lyseon kolleegana. Tytär *Julia* joutui naimisiin övers-ti *Nikkaselle* ja kuoli leskenä Helsingissä. Tytär *Mathilda*, joka on naimaton elää vielä.
- Ketäs *Cloubergin* perillisistä on vielä elossa?
- Vanhin tytär on naimisissa nykyisen prokuraattorin *Woldemar Söderhjelman* kanssa. Vanhin poika *Oscar* on kuollut. Hän oli kauppias, rahatoimikamarin puheenjohtaja sekä kauppaneuvos. Nuorin poika *Ludvig* eli *Lulu*, kuten häntä kutsuttiin, on senaattori. Nuorin tytär on naimisissa ylitarkastaja *Flomanin* kanssa.
- Entäs *Weberin* neidit? Täti *Karolina*?
- Hän ja sisarensa *Adolfina* elävät, jos oikein muistan.
- Ja leskirouva *Wera Weber* monine poikineen?
- Mummo on kuollut jo monta vuotta sitten ja poikien vaiheista en tiedä mitään.
- *Cloubergin* kartanossahan asui varalääninsihteeri *Öhmann*?
- Niin teki. Hän kuoli tullinhoitajana Haminassa. Leski oli täällä kauan sen jälkeen poikansa luona, joka oli insinööri ja virasta eroitettu (eläkeläinen) *Gustaf Herman Öhmann*, joka nykyään asuu Kuopiossa. Vanhin poika *Carl Ferdinand* on ensimmäinen arkkitehti yleisten rakennusten ylihallituksessa Helsingissä ja nuorin poika *Theodor* on piiripäällikkönä Saimaan kanavalla. Vanhin tytär joutui naimisiin tilanomistaja *Carl Alfthanille*, Herttualan ja Korpelan kartanojen omistajalle ja nuorin tytär *Elise* kuoli naimattomana.
- Entäs ukko *Öhmannin* appi, tuo vanha balettimestari ja näyttelijä *Charles Bonnevier* (*Carl Gustaf Bonuvier*), kuten muistaakseni hänen nimensä oli?
- Hän kuoli useampia vuosia sitten ja olisi satakaksikymmentäkaksi vuotias, jos vielä eläisi.
- Tässähän on *Neumannin* talo! Kuka omistaa sen nyt?
- Ravintoloitsija *Barck*, joka pitää tšekäläistä Uutta hotellia. Kartano on ollut tohtori *Sallmén-vainajan*kin perillisten hallussa. *Neumann* muutti Mikkeliin ja perusti olutpanimon siellä sekä meni uusiin naimisiin erottuaan laillisesti ensimmäisestä vaimostaan, joka oli syntyisin *Sandberg*.
- Hän oli muistaakseni mummo *Sandbergin* tytär, joka asui pienessä talossaan *Houbergin* kartanon takana?
- Niin oli. Rouva *Neumann* muutti ulkomaille ja kuoli jonkun saksalaisen ruhtinaan taloudenhoitajattarena.
- Hän oli kaunotar muistaakseni. Tässä kartanossahan asui parooni *Cedercreutz*, hovioikeudenasessori?
- Hän kuoli senaattorina.
- Eikö konsuli *Julius Dippellin* viinikauppa ollut tässä?
- Oli, ja hän itsekkin asui siinä nuorena miehenä ollessaan, mutta osti mentyään Horttanan *Alfthanin* sisaren kanssa naimisiin *Bützowin* kartanon Katariinankadulla.

- Hänen puotipalvelijansahan olivat *Wilhelm Skogberg* ja *Wilhelm Mathelin*?
- *Skogberg* kuoli useampia vuosia sitten lankonsa kanttoori *Saxbäckin* luona ja *Mathelin* kuoli joku vuosi sitten eläkkeen saaneena asemapäällikkönä mielisairaalassa.
- Kuka omistaa nyt *Krohnin* kartanon?
- Muuan venäläinen kauppias (*Mattvei Grigorjeff*), joka osti sen kauppias *Almiltä* Joutsenosta, joka omistaa Rauhan pensionaatin Imatran putouksen luona.
- Tässähän asui kreikan kielen lehtori *Fabritius*, joka oli *Krohnin* lanko.
- Lehtori rouvineen on jo aikoja sitten kuollut. Pojista kuoli *Emil* tähtitieteen professorina Kasanissa, *Ernstistä* tuli soittotaiteilija, mutta on nyt hevoshoidon neuvoja ja maanviljelyskoulun johtaja *Lappträskin* pitäjässä, *August* on tilastollisen konttorin johtaja valtionrautateillä ja nuorin poika on insinööriöversti.
- Asuihan tässä kartanossa myös kollegianasessorin leski *Blumenthal* poikansa *Edvardin* kanssa?
- *Edvard Blumenthal* on ollut ylimetsäherrana, mutta on nyt jäsen painoyhdistyksessä, jonka päällikkökin hän oli aikoinaan, mutta liian vähäisen ankaruutensa vuoksi täytyi hänen luopua siitä toimestaan.
- Mutta mikäs katu tämä on? Eihän sitä ollut silloin, kun me olimme poikia!
- Freesenkatu. Sen aukaisi ukko *Clouberg* saatuaan haltuunsa *Listvennikoffin* kartanon.
- Tähän on näemmä rakennettu kivikartano *Fagerlundin* kartanon päälle.
- Sen on räätäli *Nilsson* rakentanut. Hän tuli *Fagerlundin* kartanon ja räätäli liikkeen omistajaksi jo v. 1859, mutta on itse kuollut ja kartano on sen jälkeen jo kahdesti vaihtanut omistajaansa.
- Minne *Gustaf Fagerlund* on joutunut?
- Hän on läänin kirjanpitäjä ja lahjoitusmaiden asioiden esittelijä lääninhallituksessa sekä lähinnä vanhin virkamies siellä. Hän on ollut kansakoulunopettajana Uraassa, useampia vuosia sanomalehtimiehenä ja meni sitten lääninhallitukseen 25 vuotta takaperin. Hänellä on oma kartanonsa Saunalahden esikaupungissa Monrepon alueella.
- Elääkö *Fagerlundin* keikari leikkaaja *Langell*, joka oli kaikkien vahtimestarien tytärtien ihastus?
- Ei, hän kuoli vuosia sitten köyhäinhuoneessa.
- Pääsikö hän mestariksi?
- Ei, hän muutti leikkaajana toisen luota toisen luo ja oli viimeksi *Nilssonilla*.

10.

- Entä *Kalle Nyman*?
- Tuli omaksi isännäkseen ja kuoli Hämeenlinnassa kaupungin viskaalina.
- Tuhat tulimmaista! Mutta hän olikin sukkela ja lukenut mies. Mutta *Löljander*, joka myöskin oli keikari?
- Hän kuoli useampia vuosia sitten kartanon omistajana Punavuorella Helsingissä.
- Mieleeni juohtuvat *Anders Kuhlberg* ja *Fredrik Exell*, jotka olivat minun muuttaessani Venäjälle oppipoikia. Ovatko he vielä elossa?
- *Kuhlberg* astui suomalaisen meriväen palvelukseen itämaisen sodan aikoina ja kohosi aliupseeriksi, mutta joutui eräällä yöllisellä retkellä Santahaminan edustalla Helsingin läheisyydessä muutamane tovereineen englantilaisten merisotilas-

ten vangiksi ja vietiin Englantiin, josta hän karkasi Ameriikkaan ja kuoli viisi-toista vuotta sitten San Franciscossa. *Exell* kuoli pari vuotta sitten virasta eroitetuna (eläkkeelle siirtyneenä) siltavoutina.

– Entäs maakanslisti *August Jansson*, joka asui vuosikausia *Fagerlundilla*, ja oli meidän opettajamme venäjän kielessä?

– Kuollut monta vuotta sitten. Hän joutui riitaan korkeain viranomaisten kanssa, jotka vastoin oikeutta jättivät hänet huomioon ottamatta toisen kielenkääntäjän virkaa täytettäessä, ja otti eron sekä eli sitten osaksi Jaakkiman nimismiehen *Kronbergin*, osaksi Koiviston nimismiehen *Martelinin* sekä muiden entisten virkatoverien luona, jotka olivat tulleet henkikirjureiksi taikka nimismiehiksi. Hän kuoli *Kronbergin* luona.

– Kuka omistaa nyt *Freyn* kartanon?

– Kaupungin anniskeluyhtiö omistaa tämän osan kartanosta, entisen puutarhan, johon asessori *Frey* rakensi tämän talon, jota ei ollut meidän ollessamme vielä poikia, vanhimmalle pojalleen *Alexanderille*, joka meni naimisiin rovasti *Norringin* ainoan tyttären kanssa ja kuoli pormestarina. Hänen jälkeensä omisti kartanon pakkahuoneen päällikkö *Norring*, joka oli pormestarin nuorin veli ja naimisissa rovasti *Forsténin* tyttären kanssa.

– Entäs kadetit *Julius* ja *Johan Frey*?

– Molemmat kuolleet. *Julius* kuoli tilanomistajana Johanneksen pitäjässä ratsumestarin arvolla ja *Johan* kenraalimajurina ja eläkkeensaaneena kadettiopettajana.

– Entäs tyttäret?

– Vanhin joutui naimisiin lehtori *Carl Lillen* kanssa ja nuorin sandarmiöversti *Bergin* kanssa. Pormestari *Freyn* vanhin poika *Hjalmar* on kuuluisa oopperalaulaja. Pakkahuoneeninspehtori *Norringin* lanko on tuo tunnettu laulaja *Filip Forstén*, laulunopettaja Wienissä. Muuan *Norringin* tyttäristä on laulajatar ja on hyvällä menestyksellä esiintynyt täällä kotona sekä ulkomailla.

– Tässähän on *Kiriloffin* mummon kartano! Mutta minne on hävinnyt *Rose-niuksen* vanha suolamakasiini, jossa sanottiin olleen Wiipurin ensimmäisen koulun?

– Kuten näet seisoo sen paikalla nyt kivirakennus.

– Kuka on rakentanut siihen tämän palatsin?

– Kauppaneuvos *Feodor Sergejeff*. Tässä oli telefontisentraali.

– Kuka olisi osannut aavistaa, että *Kiriloffin* talorähjän viereen tuollainen palatsi kohoisi naapurissa. Mummo *Kiriloffillahan* oli vuokralaisena maanmittari *Petter Hanén*.

– Hänen nimensä on nyt *Hannikainen* ja on tunnettu suomalainen kirjailija sekä asuu Parikkalassa, jossa hänellä on maatila.

– Hänhän esiintyi myös sanomalehtimiehenä?

– Niin, ja on m.m. näytelmäkappaleen 'Silmänkääntäjän' tekijä.

– Kuka omistaa nyt *Petter Sapetoffin* kartanon, hänen, jota kutsuttiin nimellä 'Hullu Sapetoff'?

– Kauppias *Georg Frankenhaeuser*, joka osti sen *Christian Andrealta*, jonka appi-isä muurarimestari *Johan Silander* osti sen *Sapetoffin* perillisiltä.

– Nämä *Sapetoffit* olivat omituista väkeä. He olivat kaikki ikään kuin heiltä olisi joku ruuvi ollut irti päästä. Eläkö kukaan heistä?

– Ei, *Sapetoffin* mummo kuoli erääseen lumikinokseen vanhan suomalaisen kirkon edustalla käytyään eräänä talvi-iltana *Sandbergin* talossa olevassa kapakassa

eli hartsevnassa. Vanhinta poikaa, *Nikolaita*, jolla oli muotikauppa, ja joka oli naimisissa erään helsinkiläisen neiti *Bomanin* kanssa, nimitettiin yleiseen 'Putsen', kuoli useampia vuosia sitten, kuten väitetään pahoinpitelyn ja selkäsaunan johdosta, jota oli saanut osakseen jossain vähemmän tunnetussa paikassa Pietarin esikaupungissa.

Hänen vastustajiaan olivat muuan apteekkari, joka kuoli venäläisenä valtioneuvoksena, ja muuan kauppias sekä saunanomistaja. *Alexei*, jota kutsuttiin liikanimellä 'Saparo-Matti', oli pahin katurakkari poikavuosinamme ja sai usein huutia meiltä sekä muiltakin pojilta. Hän kuoli jonkullaisena prikasniekkana (kauppa-apulaisena) Pietarissa.

Tyttären nai jo hänen ollessaan melkein vanhapiika, muuan suntio, joka muutti Sulkavan pitäjään, jossa puuhaili saha-asioissa ja kaupoissa, mutta teki vararikon ja kuoli perin köyhänä jättäen jälkeensä löyhäkön (fjollig) leskiraukan, joka elänee vieläkin Papulan köyhäin kartanossa.

– Tässähän *Lundgren* piti kauppaansa muistaakseni. Elääkö ketään siitä perheestä?

– Ukko kuoli useampia vuosia sitten puhtaaksikirjoittajana. Mummo eli vielä pari vuotta sitten. Vanhin poika elää vielä nimismiehenä Kivennavan pitäjässä, muuan on santarmikapteenina Itämeren maakunnissa ja kolmas poliisikamarin notariona ja painoasiamiehenä sekä on ollut kruununnimismiehenä. Vanhin poika oli naimisissa erään *Renvaldin* kanssa ja on nyt uusissa naimisissa. Toinen poika on taasen naimisissa erään *Andrej Vasiljevitsch Schuschinin* pojantytären kanssa ja kolmas poika on ollut kolme kertaa naimisissa ja hänen ensimmäinen vaimonsa elää vieläkin. Tyttäristä joutui vanhin naimisiin varatuomari *Renvaldin* kanssa, erosi hänestä ja on nyt uusissa naimisissa erään venäläisen upseerin kanssa. Muuan toinen tyttäristä joutui naimisiin *William Eikelinin* kanssa, joka koulupoikana ollessaan asui *Widellin* luona ja kuoli Takkalan kruununnimismiehenä. Muista tyttäristä tuli pari kansakoulun opettajatariksi.

– Mutta maakanslisti *Johan Renvaldhan* asui myös tässä kartanossa?

– Hän kuoli useampia vuosia sitten virastaan eroitettuna (eläkkeelle siirtyneenä) kruununnimismiehenä Raudun pitäjässä.

– Eikö tämä ole *Holstiuksen* kartano?

– On. Nyt omistaa sen turkkuri *Schultz*.

– Entä *Holstiuksen* perhe?

– Tohtori kuoli viisikymmenluvulla, mutta leski eli vielä pari vuotta sitten. Vanhin poika *Reinhold* kuoli vuori-insinöörinä ja nuorin *Edvard* eli 'Eppa', kuten me häntä nimitimme, kuoli konttoristina Pietarissa. Vanhin tytär *Fanny* joutui naimisiin kauppias *Gyllenbergin* kanssa, ja kun tämä kuoli niin meni hän naimisiin kunnallisraatimies *Calle Wiikin* kanssa, *Olga* joutui naimisiin yliopiston laulunopettajan *Faltinin* kanssa, *Bertha* taasen *Carl Wahlin* kanssa ja elää leskenä täällä Wiipurissa.

– Muistatko Eppan mustan valkeantäplikästä koiraa, jolla ajelimme talvella?

– Miksi en muista! Mutta muistatko sinä satulamaakari *Matts Sandelinia* ja hänen vanhaa eukkoansa?

– Tuota juopporattia, joka istui pari kertaa ojennuslaitoksessa, ja jonka tohtori *Holstius* kerran asetutti pumpun alle ja antoi valaa vettä hänen päälleen. Mutta olihan hänellä muuan poika, joka oli lukiolainen?

– Hän kuolikin lukiolaisena.

– Olihan hän tavallisesti johtajanamme tappeluissamme venäläisten konttori-poikien kanssa. Tässähän asui myös hovioikeudennotaario *Mollerus*?

- Hän kuoli hovioikeudenneuvoksena.
- Mutta mikäs kivikartano tämä on? kysyi Otto Karlovitsch osoittaen *Palmrothin* taloa. – Tässähän ennen oli tyhjä paikka sekä muuan pieni puurakennus eräällä kallionkielekkeellä, jossa eräs *Telkki* asui myyden *Alfthanin* olutta.
- Tämän talon rakensi kauppahuone *Alfthan*, mutta nyt omistavat sen varapresidentti *Palmrothin* perilliset.
- Vai niin. Tämä vastassa oleva kartano on varmaan *Alfthanin*?
- Oli ennen. Nyt omistaa sen lääninagronoomi *Gyldén*.

11.

- Entä *Alfthanin* perhe?
- Vanhaa kauppahuonetta ei enää löydy. Tukkukauppias ja kuvernementinsih-teeri *Anton Alfthan* kuoli viisikymmenluvulla ja kauppahuoneen otti haltuunsa hänen poikansa *Ferdinand*, joka meni naimisiin erään hovineuvos *Kuhlströmin* tyttären kanssa. Kauppahuone oli voimissaan kuusikymmenluvulle saakka, mutta teki sitten eräänä kauniina päivänä kuperkeikan. *Ferdinand* joutui Havin kynttilä- ja saippuatehtaan sekä olutpanimon hoitajaksi, jotka tehtaat kuuluivat kaikki samalle yhtiölle. Hän kuoli noin kymmenen vuotta sitten ja hänen vanhin poikansa *Ferdinand* on päässyt isänsä seuraajaksi ja harjoittaa samoin omaa asioimisliikettä. Viimeksi mainitun sisarista on vanhin naimisissa Turun hovioikeuden presidentin, entisen koulutoverimme kanssa.
- Entäs muut *Anton Alfthanin* pojat?
- Vanhin *Anton*, maisteri, kuoli Italiassa, jonne matkusti terveyden vuoksi. *Georg*, kadetti, nousi korkealle kunnian tikapuita myöten, hän kuoli senaattorina ja vapaaherrana jättäen jälkeensä lukuisan perheen. *Johannes* kuoli kirjailijana Tukholmassa oltuaan ensin kirjakauppiaina ja kirjansitojana, tehtailijana, sanomalehden ulosantajana ynnä muuna. Hän oli naimisissa tullipääällyismies ja översti *Tawastin* tyttären kanssa ja sai hänen kauttansa periä Vahvaniemen lahjoitusmaan Ilmeen kappelissa Hiitolan pitäjässä. Oluenpanija *Otto* kuoli rautateiden liikennetirehtöörinä. *Jakob* elänee Pietarissa. Hänellä ovat olleet vaihtelevat elämänvaiheet. *Gustaf*, joka tuli meriupseeriksi, kuoli Pietarissa myöskin vaihtelevien seikkailujen jälkeen. Hän oli jonkun aikaa voimistelun opettajana Göteborgissa ja kadotti vaimonsa eräässä tulipalossa, joka tuhosi hänen voimistelulaitoksensa. Nuorin poika *Benjamin* hukkui eräällä purjehdusretkellä Viaporin edustalla. Näiden veljesten vanhin sisar *Helena* kuoli joku vuosi sitten opettajattarena Helsingissä. Nuorin sisar *Anna* on naimisissa lyseonlehtori *Nervanderin* kanssa.
- Mutta löytyihän näillä vielä yksi sisar, joka oli naimisissa hovioikeudennotaario *Snellmanin* kanssa.
- Olet oikeassa. Hän kuoli aikaiseen ja *Snellman*, joka vihdoin tuli presidentiksi, meni sen jälkeen naimisiin *Robert Trappin* vanhimman tyttären kanssa.
- Eikö tämä ole *Ridderströmin* kartano?
- On, sen omistaa nyt leskirouva *Halonén*. Sitä on myös hallussaan pitänyt gymnasiumapulainen *Ignatius* sekä maisteri *Edvard Elfström*, jonka leski möi sen seinäkoristeiden tekijä *Haloselle*.
- Kun muutin Wiipuriin olivat vanhat *Ridderströmit* kuolleet ja muuan *Ekholm* hoiti liikettä. Mihin ovat heidän monet lapsensa joutuneet?
- Pojat ovat molemmat kuolleet. Vanhin kuoli venäläisen metsäopiston opettajana Lisinossa ja nuorin poika *Ferdinand* kuoli venäjänkielen opettajana ja kie-

lenkääntäjänä Turussa. Tyttäristä elänee ainoastaan nuorin tulliviskaali *Wikströmin* leskenä Sortavalassa.

– Ja *Ekholm*?

– Hän osti *Slöörin* kartanon ja kuoli useampia vuosia sitten.

– Entäs *Oljelund*, *Ridderströmin* etevin kisälli, joka oli olevinaan hyväkin pössö.

– Hän tuli mestariksi ja perusti oman työhuoneen Pietarin esikaupunkiin, mutta on myös jo kuollut.

– Tässä *Ridderströmin* kartanossahan asui hovioikeudenneuvos *Wilhelm Forsman*, auskultantti *Mechelin* sekä lääninkanslisti *Lars Brander*.

– Kaikki jo kuolleet, *Forsman* senaattorina, *Mechelin* hovioikeudenneuvokse-
na ja *Lars Brander* maistraatin kanslistina.

– Tuossahan on vanha tuomiokirkko. Käytetäänkö sitä vielä jauhomakasiinina?

– Ei, siellä säilytetään nykyään kevyttä tykistöä.

– Kas tähän on istutettu puita, joita ei ennen siinä ollut. Ja vanha tornikin seisoo yhä näyttäen aikaa wiipurilaisille.

– *Edvard Elfström* sai aikaan puuistutukset, nalkuttamalla asiata sanomalehdissä kaupungin isää ja muita viranomaisia muistuttaen. Wiipurissamme on näet vielä vanha tapa vallalla, että täytyy sanomalehtikirjoitusten kautta sysätä viranomaisia hyödyllisiin yrityksiin ja tekoihin. Viranomaiset näet torkkuvat myötäänsä ja nukkuisivat kokonaan, jolleivät sanomalehdet heitä pitäisi kirjoituksillaan hereillä. Erittäinkin rahatoimikamaria ja poliisia täytyy pitää valveilla soittamalla tuontuostakin heille sanomalehtikelloa.

– Sen vuoksi lienee määrättykin, että sanomalehtiä löytyy, kun ne vaan itse ovat valppaita eivätkä rupea nukkumaan. Mutta eikö tuo ole *Tawastin* kartano? Siihen on näemmä rakennettu kivikartano lisäksi.

– Sen on rakentanut entinen tullipäälyismies hovineuvos *Avellan*, joka on lunastanut kaksi tonttia *Tawastin* kartanosta. Kolmannen tontin omistaa konsuli *Emil Rothe*, joka tulee rakentamaan uuden monikerroksisen kivimuurin Keisarinkatua vastaan.

– Ja tuossahan on kapteeni *Anton Lauben* perillisten kartano.

– Sen peri kaupunginviskaali *Wahlsten*, joka oli naimisissa erään *Lauben*, mummo *Marie Hackmanin* veljentyttären kanssa.

– Vai niin, kyllä muistan kaupunginviskaali *Wahlstenin*, hauska herra ja sävyisänpuoleinen viskaali, vai mitä?

– Niin, iloinen herra hän kyllä oli. Kutsui lihavaa rouvaansakin nimellä ‘grammatica domestica’ (kotikielioppi).

– Entä hänen poikansa *Emil* ja tyttärensä *Emilie*? Molemmat olivat lihavia ja pyöreitä kuten vanhempansakin.

– *Emil* suoritti ylioppilastutkinnon ja tuli tilanomistajaksi sekä kuoli talonomistajana täällä Wiipurissa useampia vuosia sitten. *Emilie* joutui naimisiin entisen majurin *Tulanderin*, kaupungin voudin veljen kanssa, ja elää vieläkin.

– Tässä kartanossa asui *Hertzen* muistaakseni?

– Hän tuli rahastonhoitajan apulaiseksi ja teki vaillingin lainaamalla valtionvaroja entiselle kirjanpainajalle *Cedervallerille*, kuten jo ennemmin olen kertonut.

– Vai niin, oliko se juuri hän. Niin, se ukko ei halveksinut aamunaukkuja. Täsähän asui myös pastorin rouva *Simming* poikansa *Theodorin* kanssa.

– *Theodor Simming* ampui itsensä Sortavalassa, jossa hän oli opettajana seitsemänkymmenen luvulla.

- Mistä syystä?
- Huonot liikeasiat. Lähdemmekö alas laiturille?
- Sama se. Mutta mihin ovat Haakanan portti ja vallit hävinneet?
- Ne on revitty alas, kuten näet, ja tänne on rakennettu uhkea laiturin höyryvenekonttooreineen, pakkahuoneineen ynnä muine ajanmukaisine laitoksineen.
- Tuossahan oli raatimies *Häggborgin* kartano, jossa satulamaakari *Wentz* ja puuseppä *Falck* asuivat?
- Se on jo aikoja sitten hajoitettu. Vasemmalle rakensi *Carl Rothe* makasiinin, joka paloi poroksi, ja sijalle rakennettiin höyryvenekonttoori. Se hävitettäne kait sitten kuin tuo palatsi on valmistunut, vastasin minä, viitaten kädelläni torneilla koristeltuun uuteen kivirakennukseen vallien vieressä.
- Mutta tuollahan on takanakin uusi kivikartano entisen *Koscheleffin* talon paikalla! huudahti *Otto Karlovitsch*.
- Rakennusyhtiö *Torkel* on rakentanut talon ja sen vieressä on kauppias *Scharbarinin* rakennuttama kivikartano, jonka nyt omistavat veljekset *Emil* ja *Paul Wahl*. Se on entisellä *Etterin* tontilla.
- Eikö hovioikeuden asessori *Wärnhjelm* asunut *Etterin* kartanossa?
- Niin, *Wärnhjelm* asui siinä, mutta osti itselleen oman kartanon Wiipurin esikaupungissa ja kuoli eläkkeen saaneena varapresidenttinä.
- Kaupunginpalvelija *Matts Skyttä*, koomillinen ilmiö, joka puhui sellaista mökellystä, asui myös tässä?
- *Skyttä* on aikoja sitten kuollut, kuten myös hänen kemnerioikeutensa esimies *Schönberg*, jotka kumpikin muutettiin raastuvanoikeuteen, kun kemnerioikeus poistettiin. *Paul Koscheleff* oli jäsenenä tässä oikeudessa useampia vuosia ja kuoli sellaisena pääsemättä raastuvanoikeuteen, kuten *Skyttä* ja *Schönberg*.
- Entäs satulamaakari *Mårten Wentz*, joka asui tässä *Häggborgin* kartanossa, hänellähän oli iso perhe?
- Ainoastaan kaksi poikaa ja yksi tytär, kun sinä muutit Wiipurista. Pojat lienevät kuolleet, mutta tytär elää ja on toisen kerran naimisissa kauppias *Barckin* kanssa, joka pitää Uutta Hotellia entisessä *Neumannin* kartanossa.
- Seuraavana päivänä jatkoimme kävelyämme Seurahuoneelta paraatikentälle ja sieltä pyöreälle tornille. Ruotsalaisen kirkon luona pysähdyimme ja tarkastimme paalutus-töitä entisellä *Thompsonin* ja viereisellä tontilla.
- Tähän rakentaa Pohjoismaiden Yhdyspankki tulevan miljoonapalatsinsa, selitin minä. Muistatko sinä *Thompsonin* kartanoa ja entistä *Mannerheimin* puutaloa pilareineen akkunoiden välillä, joka talo on nyttemmin muutettu kokonaisuudessaan Pikiruukkiin.
- Kyllä muistan sen talon. Siinähän asui *Herman Becker*, joka meni naimisiin raatimies *Elfströmin* vanhimman tyttären kanssa, jos oikein muistan.
- Tässä vieressähän oli leskikreivinna *Stewen-Steinheilin* kartano.
- Hänenkö, joka omisti Saarelan suuren maakartanon?
- Juuri hänen.
- Hänellähän oli poika *Nikolai*, joka oli kyrassieri upseeri?
- Hän kuoli jo kauan sitten ennen äitiään, joka jätti suuren tiluksensa pojanpojilleen, mutta näissä ei ollut miestä säilyttämään tiluksiaan, jotka nyt ovat vieraiden hallussa. Saarelan omistaa nyt kauppias *Johan Hallenberg*, maalaispoika Saarelasta, jossa isänsä oli seppänä Saarenmäki nimisellä paikalla, ja joka on ahertanut eteenpäin seudun etevimpien kauppiasten joukkoon.
- Entäs nuoret kreivit? Mitä heistä on tullut?

– Vanhempi on kamarijunkkarina ja jonkun suuriruhtinaallisen lahjoitusmaan hoitajana Venäjällä. Nuorempi hoitaa anoppinsa leskirouva *Reudolphin* tiluksia Raudun pitäjässä.

– Tässä *Stewen-Steinheilin* kartanossahan asuivat varalääninkamreeri *Grönlund* ja kielenkääntäjä *Alexis Neuimin*?

– *Grönlund*, joka kärejoi *Bäckin* kanssa, kun tämä nimitti häntä lurjukseksi ja sai sakkoa, mutta vielä kemnerinoikeudesta ulos tullessa kuiskasi tämä ”lurjus olet ja sellaisena pysytkin, siitä olen saanut tuomion!” *Grönlund* muutti Turkuun, jossa kuoli lääninkamreerina, *Neuimin* taasen tuli keisarillisen senaatin kielenkääntäjäksi ja kuoli eläkkeen saaneena ja valtioneuvoksen arvonimellä Pietarissa.

– Eikö tässä vieressä ollut nimineuvos *Andreas Thesleffin* talo, jossa kollegianneuvos *Elfström* asui?

– Oli kyllä, mutta *Walter Hoving* on uudelleen rakennuttanut sen.

12.

– Mutta tuossahan on pyöreä torni! Siinä on puoti ja tuolla iso tori entisten ’kandraschien’ eli vallihautojen paikalla. Mikä palatsi tuolla seisoo? kysyi Otto Karlovitsch osoittaen *Thesleffin* kivimuuria torin varrella.

– Se kuuluu Juustilan *Thesleffin* perillisille.

– Niin hänen poikansa on rakennuttanut tämän talon.

– Hänen nimensähän oli *Nikolai* ja palveli hän henkivartijaväen ulaaneissa?

– Niin, ja otti eron luutnanttina sekä tuli tilanomistajaksi.

– Hänellähän oli useampia sisaria?

– Vanhin joutui naimisiin Kavantsaaren *Thesleffin* (Alexander) kanssa, joka kuoli 1856 Wiipurin kuvernöörinä. Toinen joutui taasen Liimatan *Thesleffille* (Fredrik), joka tuli överstiksi, sitten valtioneuvokseksi ja tullipiiripäälliköksi sekä kuoli viisi vuotta sitten. Kolmas joutui naimisiin valtioneuvos *Iversenin*, Pietarin eremitaassin konservaattonin kanssa. Nuorin elää leskenä hovioikeudenneuvos *Robert Hisingerin* jälkeen.

– Nämä kolme *Thesleffiä* ovat varmaankin jättäneet perillisiä jälkeensä?

– Juustilan *Thesleff* kolme poikaa ja kaksi tytärtä. Kavantsaaren *Thesleff* samoin kolme poikaa ja kaksi tytärtä ja Liimatan *Thesleff* taasen viisi poikaa ja yhden tytären.

– Entäs Hanhijoen *Thesleff*?

– Vanha kollegianneuvos jätti jälkeensä kaksi tai kolme poikaa, joista vanhin, nyt jo seitsemänkymmenen vuotias omistaa Hanhijoen kartanon, ja on hänellä ollut viisi poikaa ja kuusi tytärtä. Nuorin poika kuoli tie- ja vesirakennusten ylihallituksen päällikkönä muutamia vuosia sitten, jättäen jälkeensä kaksi poikaa ja kolme tytärtä.

– Tuollahan on gymnaasion rakennukset. Kuka omistaa ne, sillä kilvistä päätäten ei niitä enää käytetä sivistyslaitoksiksi?

– Ensimmäisen gymnaasiotalon, kuten sitä nimitettiin, omistaa kauppaneuvos *Jakovleff*, joka on uudelleen rakentanut tuon vanhan taloräjäjän. Siinä asui rehtori *Ståhlberg* aikoinaan, joka kuoli Pielaveden kirkkoherrana, lehtori *Carl Lille*, joka joku vuosi sitten kuoli Helsingissä, jonne muutti eronsa jälkeen, sekä vahtimestari *Lagerstam*.

– Tässähän kartanonpuoleisissa huoneissa asui myös muistaakseni muutamia kanslistejä?

Vilinää kauppatorilla, Pyöreän tornin kupeella. – Valok. K. E. Ståhlberg n. 1892, Museovirasto.

– Siinä asuivat *Petter Helsingius*, joka kuoli eläkkeen saaneena henkikirjurina Sortavalassa, *Appelqvist*, joka lopetti uransa Luumäen kruununnimismiehenä ja *Fredrik Sonné*, kutsuttu liikanimellä ‘Ganzfein’ (sangen hieno) keikarimaisuutensa vuoksi, joka kuoli Ruokolahdella henkikirjurina.

– Elääkö *Lagerstamin* pojista kukaan?

– Eräs heistä on kelloseppänä Lappeenrannassa. Vanhin *Kalle*, eli pikku karhu, kuten kutsuimme häntä, kuoli telegraafipäällikkönä Ahvenanmaalla ja palveli Vilnassa silloin kun viimeinen Puolan kapina syttyi. *Thure*, kyttyräselkä, kuoli maa-kauppiaana Antrean pitäjässä ja oli kova mies käräjoimään. Nuorin *Berndt*, kauppias ja ravintolanpitäjä Uuraassa, lopetti itsensä tänä vuonna äkillisessä mielenhäiriössä.

– Kuka omistaa nyt *Tschusoffin* kartanon tässä vieressä?

– Pohjoismaiden osakepankki.

– Elääkö ketään *Tschusoffin* perheestä?

– Ei, tietääkseni. *Michail Tschusoff* kuoli naimatonna Hän alkoi remuta liian hurrasti ja lopetti itsensä ollessaan ‘deliriumissa’ eli juoppohulluna.

– Eikö *Jakob Woronoff* ollut konttoristina *Tschusoffin* kauppapuodissa?

– Hän kuoli useita vuosia sitten saatuaan halvauksen. Oli kauppias sekä omisti entisen *Jaenischin* kartanon Keisarin kadulla.

– Muistaakseni oli siellä toinenkin konttoristi, muuan *Forsman*, joka oli aika keikari.

– Hän joutui kokonaan hunnikolle. Omisti oman kaupan, mutta teki konkurssin, ja elätti sitten itseään auttamalla kaupungin pienempiä kauppiaita kirjanpidossa sekä antamalla tuntia samasta aineesta. Hän kuoli perin köyhänä useampia vuosia takaperin.

– Ja majuri *Jaenischin* kartano?

– Sen omistaa nyt kultaseppä *Hoikka*, joka osti sen itselleen tohtori *Palmergilta*, joka lunasti sen majurin perillisiltä.

– Asuihan siinä kartanossa myös toimitusvouti *Elfvengren*, joka oli etevä asianajaja.

– Siitä perheestä elää ainoastaan tytär, naimatonna. Pojat ovat jo aikoja sitten kuolleet. Vanhin kuoli entisenä lukkarina, toinen järjestyksessä tullikamarin konttorikirjurina ja nuorin kanslistina prokuraattorin toimituskunnassa. Vanhin tytär, joka joutui naimisiin erään tilanomistajan kanssa, hukkui miehineen ajaessaan jäätä myöten erään virtaisen salmen yli, jolloin pimeässä ajoivatkin sulaan.

– Muistan kyllä ukko *Elfvengrenin* suurine paperikääröineen kainalossaan. Hän ei ollut tervetullut lääninhallitukseen, kemnerioikeuteen eikä hovioikeuteen. Hän höyhensi monta nimismiestä takavarikko-jutuissa. Mutta omistaako *Jakovleff* myös tämän toisen n.k. toisen gymnaasiorakennuksen?

– Hän omistaa toisen puolen ja toisen omistaa kaupunki, joka on siihen sijoittanut merikoulun.

– Löytyykö nykyään sellainenkin koulu?

– Löytyy, se on toiminut jo kolmekymmentä vuotta.

– Eivätkö siinä asuneet paikallismajuri ja hovioikeuden kanslisti *Hipping* sekä lääninkanslisti *Tulander*, kun minä muutin Wiipurista. Eikö tässä vieressä ollut kolleegianasessori *Thesleffin* kartano, jossa kamreerin leski *Tjeder* ja suntio *Matts Sahanen* asuivat?

– Aivan oikein. Sekin on *Jakovleffin*, joka on uudelleen rakennellut ja lisäillyt sitä.

– Elääkö ketään *Tjederin* perheestä?

– Kyllä, lapset. *Mischa Tjeder* elää eläkkeen saaneena telegraafipäällikkönä ja valtioneuvoksena. *Alexandra* taasen eversti *Gladkoffin* rouvana ja *Josefina*, koulutoverimme *Lindebergin* koulussa, naimatonna.

– Tuohan on kenraalikuvernööri *Thesleffin* talo, jos oikein muistan?

– Niin on, ja vastapäätä on *Iversenin* kartano, jonka nyt omistaa kauppias *Wassili Ivanoffsky*. Mutta silmääpäs palatsia tuossa!

– Mikä laitos se on? Siinähan sijaitsi ennen *Jaenischin* suuri puutarha?

– Palatsin on kaupunki rakennuttanut anniskeluhuoneustoksi ja ravintolaksi. Ennen maailmassa löytyi krouveja sekä hartschevnoja, mutta nämä ovat nyt kadonneet antaakseen tilaa ajanmukaisemmille virkistyspaikoille. Nykyään löytyy raitiusravintoloitakin, joissa ei tarjota mitään väkijuomia.

– Mutta tämähän on aivan miljoonapalatsi! Mistä on kaupunki saanut rahoja tähän rakennukseen?

– Anniskeluvoitosta, jonka olisi pitänyt tulla kulkulaitosrahastolle, mutta asianomaiset arvelivat kait että tuo rahasto saisi liian paljon ja käyttivät voiton rakentaakseen tämän Bacchuksen tempppelin.

– Kutka käyvät tässä komeassa kapakassa.

– Sekalainen on seurakunta. Ne, joilla on rahaa uhratakseen väkijuomiin.

– Niin, niin, liike on aina liikettä. Jollei yksityisiä kapakoitsijoita löydy, niin rupeavat kunnat itse kapakoimaan. Kuka omistaa toisen *Jaenischin* kartanon, jossa

vanha valtioneuvoksetar *Dorothea Jaenisch* asui översti *Magnus Jaenischin* ja tämän sisaren *Marian* kanssa, jotka kaikki olivat vanhoja, kun minä muutin pois?

- Muuan kauppias *Pugin*.
- Ja tämän vieressä olevan kartanon?
- Kauppaneuvos *Wilhelm Hackman*, joka ei kumminkaan itse asu siinä, vaan tyttärensä *Alice*, äsken kuolleen kaupunginlääkäri *Thesleffin* leski.
- Vanha sotilaskoulu lienee yhä olemassa?
- Sellaista koulua ei enää löydy, vaan siinä asuvat nyt insinööriupseerit.
- Kuka omistaa nykyään *Heynon* kartanon?
- Osakeyhtiö, johon kuuluvat arkkitehti *Dippell*, parooni *Mendt* ja konsuli *Wolff*.
- Venäläisen pappilan vastassa oleva kartanohan kuului myös *Heynolle* hänen eläessään?
- Nykyinen omistaja on kapteeni *Ekström*, joka on naimisissa *Alexandrine Hackmanin*, kauppaneuvos *Wilhelm Hackmanin* sisaren kanssa.
- Onko ketään *Heynon* perheestä vielä täällä Wiipurissa?
- Ainoastaan tytär kauppiaanleski *Wirolin*. Suuren vararikkonsa jälkeen muutti *Carl Heyno* Kronstadtin ja kuoli siellä monta vuotta takaperin konttoristina. Hänen veljensä joutui Pietariin. Tämän perheen jälkeläiset elävät nyt näissä molemmissa kaupungeissa.
- *Henrik Dittmanhan* asui myös eräässä näistä kartanoista?
- Niin, nykyisessä *Ekströmin* kartanossa. Hänen kauppansa joutui *Dippellille*.
- *Heyno* ja *Keldanhan* olivat yhtiömiehiä?
- Ukko *Abraham Keldanin* ei tarvinnut nähdä *Heynon* kuperkeikkaa.
- Elääkö ketään *Keldanin* perillisistä?
- Ainoastaan tyttäret *Maria* ja *Antoinette*. Edellinen elää piirilääkäri *Tengströmin* leskenä Lohjassa, *Antoinette* naimatonna täällä Wiipurissa. Poika *Anton* kuoli äskettäin kirjastonhoitajana. Hän uhrautui kokonaan kansanvalistukselle ja perusti kansakoulun Uuraan Ravansaarelle. Vanhin sisar kuoli kauppias *Stünkelin* leskenä.

13.

– *Havemanninkin* kartanoa on näemmä muuteltu. Kas, se vanha kivihökkeli on vielä tallella, jossa registraattori *Högström*, kirjoitusopettajamme, asui. Elääkö hänen poikansa *Elis*?

- Ei, hän kuoli paikallisadjutanttina Helsingissä.
- Ja hänen isänsä?
- Kuoli Suursaarella nimismiehenä.
- *Mottin* kartano tässä vieressä on myös uudestaan rakennettu.
- Kauppias *Stünkel* tultuaan kartanon omistajaksi rakennutti kivitalon kalarannan puolelle, mutta perilliset möivät kartanon arkkitehti *Dippellille*.
- Elääkö kukaan *Mottin* perillisistä?
- Ei ketään täällä Wiipurissa. *Alexander Motti*, joka palveli suomalaisessa passitoimistossa, kuoli useampia vuosia sitten Pietarissa ja jätti jälkeensä lesken ja lapsia. Vanhat neidit *Mottit* ovat jo aikoja sitten kuolleet.
- Entäs *Petter Motti*, joka oli upseeri ja suuri sananlennättäjä?
- Hän oli paikallisadjutantti itämaisen sodan aikana, mutta otti sitten eron virastaan. Sittemmin sotkeutui hän johonkin valtiolliseen vehkeilyyn ja lopetti itse päivänsä.

– Kävelläänpäs nyt pitkin rantaa, virkkoi Otto Karlovitsch ja ohjasi kulkunsa *Dippellin* kartanon sivuitse.

– *Popoffin* ‘sotkahan’ (kasvitarha) on kadonnut. Me kutsuimme sitä Noakin arkiksi.

– Sen rakensi kokonaan uudelleen *Popoffin* jälkeläinen kalakauppias ja nyt se on koko komea rakennus. Tuo viereinen rakennus on pesulaitos. Ja tuolla vanhojen vallien luona näet koko joukon juutalaisten, lihamiesten, puutarhurien, rihkamatavarainmyyjien y.m. kauppakojuja. Ja tuolla etempänä näet rakennuksia, jotka ovat nousseet entisille ‘korotniekkojen’ pelloille. Mutta emmeköhän jatkaisi kävelyämme pitkin Piispankatua ja Kirkkokatua, niin saat nähdä millaisia palatseja rakennetaan entisille kupariseppä *Lydeckenin* ja asessori *Ursinin* tonteille.

– Niin, me menimme eilen niiden ohitse, ja voimmehan nyt jatkaa kävelyämme pitkin Keisarin- ja Vallikatuja.

Kulkiessamme Piispankatua pitkin kysyi vanha ystäväni, tiesinkö mitään kupariseppä *Lydeckenin* perheestä. Ilmoitin, että vanhimmalla pojalla *Hermanilla* oli kauppansa Katariinankadun varrella, että *Ludvig* asui Porin kaupungissa, että *Robert* kuoli pari vuotta sitten maanviljelijänä Antreassa, että hän oli ollut liikemies ja antelias taiteenharrastaja, että vanhin tytär *Charlotte* oli eläkkeensaaneena seminaarin opettajattarena ja että *Julia* eli Urpalan omistajan *Fredrik Alfthanin* leskenä. Sitten kerroin vielä, että *Lydeckenin* kisälleistä *Elias Meuronen* oli tullut mestariksi, mutta kuoli köyhänä joku vuosi sitten. Lisäksi selitin kuinka siinä oli ollut muuan hotelli ‘Wiipuri’ silloin kun *Hoffmann* omisti kartanon, kuinka se oli ollut ‘Turku’ nimisen hotellin lisänä ja kuinka konsuli *Wolff* oli tullut sen omistajaksi. Otto Karlovitsch seisoj tarkastellen entiselle *Lydeckenin* tontille rakennettua palatsia ja kysyi:

– Tuleeko *Ursinin*kin kartano uudelleen rakennettavaksi?

– Se on sangen luultavaa, vastasin minä sillä konsuli *Wolff* on senkin omistaja eikä suvainne mitään puuhökökeitä alueellaan, vaan muuttanee kaikki kiveksi. Muutoin omistaa hän koko korttelin lukuun ottamatta yhtä ainoaa valkealle päin olevaa kartanoa, jonka omistaa kauppahuone *Hackman*, ja jota käytetään makasiineiksi.

– Siis omistaa hän myös entisen kollegianneuvos *Jaenischin* kartanon päävahdin vieressä? Siellähän asui pormestari, sitten kuvernööri ja senaattori *Antell*?

– Niin, sekä sotilaslääkäri, sittemmin valtioneuvos *Frankenhaeuser*.

– *Frankenhaeuserko*? Hän joka oli aikaistemme *Alexanterin*, *Paulin* ja *Karlin* isä? Elääkö kukaan heistä?

– *Alexander*, joka tuli ylioppilaaksi v. 1857, kuoli metsäherrana ja oli toimessa *Hackmanin* konttoorissa kuusikymmenluvulla. *Paul* hukkuu eräällä luisteluretkellä v. 1853, jos oikein muistan. *Karl* kuoli kaksikymmentä vuotta sitten varatuomarina ja Rannan kihlakunnan henkikirjurina. Heidän velipuolistaan elävät tohtori *Konstantin Frankenhaeuser* sekä majuri läänintulkki *Gustaf Frankenhaeuser*.

– *Popoffin* kartanossahan asui ennen vanhaan muuan leski *Cajander* useampien tyttäreineen ja yhden poikansa kanssa.

– Poika on opettajana Vaasan suomalaisessa lyseossa. Vanhin tytär on naimisissa erään kapellimestarin kanssa, keskimäinen turkkuri *Schultzin* kanssa ja nuorin – luulen, että hän joutui naimisiin, mutta en tiedä, kenen kanssa. Poika meni taas naimisiin turkkuri *Zieglerin* tyttären kanssa.

– *Ursinin* kartanossahan asui advokaattiviskaali *Lille* ja hovioikeudensihteeri *Floman*?

– Molemmat jo aikoja sitten kuolleet. Viimeksimainittu antoi kuolinvuoteellaan vihkä itsensä taloudenhoitajattarensa kanssa, joka kumminkin säilytti jälkeenkin päin isännimensä.

– Useimmat sen ajan hovioikeuden virkamiehistä pitivät sivupuolisista avioliitoista, jos niin voisi sellaisia suhteita nimittää, virkkoi Otto Karlovitsch.

– Se kuului sen ajan tapoihin. Nykyään kiiruhtavat he naimisiin niin pian kuin mahdollista, sillä löytyy runsaasti rikkaita ja kauneita tyttöjä, jotka eivät ole niin ylpeitä ja niin vaativiaisia, kuin tytöt viisikymmentä vuotta sitten. Silloin eivät muut kelvanneetkaan kuin upseerit ja paroonit, viimeksimainitut usein ostettuine sakalaisine vapaaherrakruunuineen.

Me olimme nyt ehtineet Keisarinkadulle, jossa uudisrakennukset erittäin vetivät ystäväni huomion puoleensa.

– Kuka omistaa nyt *Eulerin* neitien kartanon?

– Kauppias *Ferdinand Michelson*.

– Elivätkö nuo vanhat neidit kauan minun muuttoni jälkeen?

– Toinen kuoli noin kaksikymmentä vuotta sitten muistaakseni. Toinen taasen kuoli jo aikaisemmin, mutta en muista milloin.

– Vanhoja olivat he jo viisikymmentä vuotta sitten, mutta keimailevia kuin vanhat kanat ja riitelivät kerrankin aika tavalla, kun kutsuimme heitä mamselleiksi ajan tavan mukaan. He selittivät olevansa vanhaa aatelista sukuperää ja todella neitejä eikä mitään porvarimamselleja.

– Raivoisiksi tulivat he kun lukiolainen *Sandelin* pyysi heitä näyttämään aateliskirjansa ja kutsuivat meitä m.m. katupojiksi.

– Heidän naapurinsahan oli mummo *Elisabet Jaenisch* hienon poikansa *Antonin* kanssa, joka oli *Thomas Zagelin* liiketoveri.

– *Anton Jaenisch* teki vararikon ja muutti Englantiin, jossa oli konttoristina ja kuoli joku vuosi sitten.

– Eikö tuo kulmassa oleva talo ole *Roseniuksen*?

– Oli ennen. Nyt omistaa sen kauppias *Franck*.

– Entäs *Roseniuksen* perhe?

– Muistat kait nuoren hra *Carl Roseniuksen*, kuten häntä kutsuttiin, vanhimman pojan?

– Eikö hän ollut aika hulivili?

– No ei juuri semmoinen, mutta huolimaton ja tyhjää rupattava. Vanhan *Roseniuksen* kuoltua tuli hän *Rosenius* ja *Sesemann* kauppahuoneen johtajaksi, tuli kauppaneuvokseksi ja oli laajoissa liikeasioissa, mutta eräänä kauniina päivänä noin viisitoista vuotta sitten kävi niin hullusti, että kauppahuone lakkautti maksumsa ja luovutti kaiken omaisuutensa velkojainsa tyydyttämiseksi. *Carl Rosenius*, jota nyt kutsuttiin vanhemmaksi, koska hänellä oli poika, myös *Carl*, muutti Kivennavan Raivolaan, ja tuli erään pietarilaisen kauppahuoneen *E.M. Meyer & K:nin* disponentiksi, jossa toimessa ollessaan kuolikin noin viisi vuotta sitten.

– Kenen kanssa oli hän naimisissa?

– Hovioikeudenneuvos, sitten varapresidentti, *Fagerströmin* tyttären kanssa.

14.

– Eikö hovioikeudenneuvos asunut tullipäällyismies *Tawastin* kartanossa? Hänellähän oli poika *Anton* ja hänen taloudenhoitajattarensa nimi oli *Ulla*?

– Sinulla on hyvä muisti. *Ulla* mummo sai nähdä sen päivän, jolloin hovioikeudenneuvoksensa nimitettiin varapresidentiksi ja se, joka tämän jälkeen kutsui häntä hovioikeudenneuvokseksi, sai mittansa täyteen.

– Mikäs *Anton Fagerströmistä* tuli, hänestä, joka oli lukiolainen, kun minä muutin pois?

– Hän tuli ylioppilaaksi, teki matkan Pariisiin ja Italiaan, otti tuomarintutkinnon ja meni hovioikeuteen, mutta kun hän parissa virkaylennyksessä jäi varteen ottamatta, otti hän eron ja muutti Helsinkiin, jossa elää asianajajana.

– *Carl Roseniuksellahan* olivat veljet *Andreas* ja *Georg* sekä sisaret *Louise* ja *Mathilda*?

– *Andreas* kuoli oluenpanijana Savossa, *Georg* taasen Pohjoismaiden osakepankin johtajana sekä juriskanditaattina, *Louise* jäi naimattomaksi, mutta *Mathilda* joutui naimisiin Urpalan *Alfthanin* pojan *Fredrikin* kanssa ja kuoli kohta naimisiin menonsa jälkeen.

– Urpalan *Alfthanillahan* oli tämä vastassa oleva kartano?

– Niin oli, mutta sillä on ollut useampia omistajia puolen vuosisadan kuluessa ja nyt omistaa sen insinööri *Lindroos*.

– Olihan Urpalan *Alfthanilla* tytär, joka oli naimisissa kapteeni *Apollon Alfthanin* kanssa.

– Aivan oikein. Kapteeni sai hänen mukanaan puolet Urpalan suuresta maakar-tanosta, mutta hänen täytyi luopua siitä velkojien hyväksi, kun oli ryhtynyt lii-keasioihin, jotka saivat hänet tekemään vararikon, sillä hän oli sävyisä mies, joka antoi liikeystävään petkuttaa itseään. Hänen pojistaan tuli kelpo sotilaita ja muu-an tytär joutui naimisiin senaattori *Ludvig Cloubergin* kanssa. Hänen lankonsa *Fredrik Alfthan* oli etevä liikemies. Hän möi osansa Urpalasta ja asettautui sitten asumaan Huusniemeen, jonka nyt omistaa Wiipurin Anniskeluyhtiö.

– Eikö tuo ole entinen *Hägbergin* kartano? Siinähan asuivat *Christian Tawast*, pastori *Relander*, jota kutsuttiin pikku-papiksi sekä lehtori *Lindberg* lukuun otta-matta raatimies *Hägbergiä* itseään, jolla oli kauppansa samassa kartanossa.

– Kartanon perivät *Tudermanin* perilliset ja omistaa sen nyt kirjakauppias *Wal-ter Hoving*. *Christian Tawast* lunasti *Smirnoffin* kartanon tuolla *Freyn* talon vie-reisessä kulmassa ja pastori *Relander* osti kollegianneuvoksen lesken *Tawastin* kartanon, joka on *Slöörin* kulman vastassa. Lehtori *Lindberg* muutti Helsinkiin ja kuoli eläkkeensaaneena polyteknikumin opettajana.

– Ja *Freyn* kartano?

– Sen omistaa nyt muuan konttorivahtimestari *Jaatinen*.

15.

– Mutta *Tichanoffin* kartano?

– Sen nykyinen omistaja on hovioikeudenneuvos *Snellman*, suuren *Snellma-nimme*, filosoofin ja valtiomiehen poika.

– *Tichanoffin* kauppahuonetta ei enää löydy?

– Se teki vararikon muutamien englantilaisten kauppahuoneiden kykenemät-tömyyden vuoksi maksujaan suorittaessa. *Michel Tichanoff*, joka tuli kaupp-a-neuvokseksi, vietti loppuelämänsä diakonissalaitoksessa, jossa kuoli anniskelu-yhtiön konttoorin päällikkönä. *Wasili Tichanoff* kuoli Kelkkalan kaakelitehtaan hoitajana. *Alexander Tichanoff* kuoli lautatarhan hoitajana Hiekassa. Hän oli nai-maton.

- Assessori *Grotenfelt*, joka omisti tämän kulmakartanon, ei enää eläne?
- Ei, ukko on useampia vuosia sitten kuollut. Häntä kutsuttiin ‘kahta vertaa parempi’ koska hän kehui kaikkea omaansa paremmaksi.
- Mitä on hänen pojistaan ja tyttäristään tullut?
- *Herman* kuoli lukiolaisena. *Reinhold* pääsi suurella vaivalla ylioppilaaksi, mutta vietti tällaisena liian hauskaa elämää, niin että isän täytyi ottaa rakkaan poikansa pois opiskelemasta, jonka jälkeen käytti häntä jonkullaisena ylihoitajana suuressa Ristseppälän kartanossa, jonka valtio pitkien kaupanhieromisien jälkeen osti 600.000 markan hinnasta. Nuorin poika *Alexander* pääsi överstiksi ja elää täällä Wiipurissa eläkkeellä, mutta retkeilyssään viime Turkinsodassa vaivantui hän niin pahoin, että hänen raajansa ovat kadottaneet voimansa ja liikuntokykynsä.
- Tytär *Rosalie* joutui naimisiin piirilääkäri *Casimir Stewenin* kanssa ja elää leskenä Helsingissä, jossa myöskin *Reinhold*, nuorukainen kuten häntä kutsuttiin, elää. Tytär *Adele* joutui naimisiin nykyisen salaneuvos *Alexander von Collanin* kanssa, mutta kuoli tuskin vuoden pituisen avioliiton jälkeen.
- Kuka omistaa nyt *Zagelin* kartanon?
- Senaattori *Hougborg*, *Wille Hougborg*, leikkitoverimme aikoinaan ja sittemmin minun toverini lukiossa ja yliopistossa.
- Tässä *Zagelin* kartanossa asui tuo pitkä ja laiha hovioikeuden aktuaario *Nils Grotenfelt*?
- Hän kuoli hovioikeudenneuvoksena ja jätti jälkeensä neljä poikaa ja tyttären. Vanhin poika *Nils* on maanviljelyshallituksen päällikkö.
- Siinähan asui saksalainen pastori *Wilhelm Pfingsten*, joka hoiti ukko *Stolpen* virkaa.
- Niin, hän astui *Stolpen* jälkeen virkaan, mutta kuoli parhaassa iässään.
- *Slöörin* kartanossa on yhä paja, kuulen sieltä vasaroiden kalkutusta. *Slöörin* mummon kuoltua joutui paja *Otto Widellin* käsiin ja hänen kuoltuaan tuli *Ståhlberg* sen omistajaksi ja hänen jälkeensä omistaa nyt *Pihlström* sekä pajan että kartanon.
- Mutta elävätkö *Kaarlo* ja *Fritz Slöör*?
- *Kaarlo* on toimittajana suomalaisessa virallisessa lehdessä sekä hovineuvoksena ja rahastonhoitajana kenraalikuvernöörin kansliassa. *Fritz* on kuollut. Hän oli inkeriläisen seurakunnan kirkkoherrana.
- Ja heidän sisarensa *Blondina*?
- Joutui naimisiin nuohooja *Gråbergin*, *Tamelanderin* kotiopettajan, sittemmin piirilääkäri *Gråbergin* veljen kanssa.
- Entäs musiikinjohtaja *Dieberg*, joka asui tässä kartanossa?
- Vai niin, laulunopettajako gymnasiumissa? Hän kuoli sellaisena ja jätti jälkeensä lesken ja lapsia. Leski meni naimisiin kanslianregistraattori *Igonin* kanssa ja elää nyt Haminassa, mutta tuli sokeaksi influenssan kautta.
- Täällä asui myös nuori rouva *Grönholm* ja hänen sisarensa neiti *Holmbergit*, jotka olivat koirankujeita täynnä. Heidän kanssaan seurustelivat ahkerasti hovioikeuden nuoret herrat ja muut kavaljeerit.
- Heidän kohtaloistaan en tiedä mitään. He muuttivat pois jo *Slöörin* mummon aikoina.
- Entäs tati *Hedengren*? Elääkö hän vielä?
- Ei, hän kuoli poikansa merikapteenin, nyttemmin kunnallisraatimies *Ernst Hedengrenin* luona Loviisassa.

– Hän oli aikoinaan iloinen mummo. Hän viekoitteli *Slöörin* mummon naamiaisiin kaupunginpuistossa. Muistan erätkin naamiaiset, jossa he esiintyivät köypelinvuoren vanhoinapiikoina, joissa *Frans Ehrenburg* esiintyi paholaisena ja me pojat kuusi luvultaan olimme naamioituneet nuohoojapojiksi.

– Niin, niin. Niissä naamiaisissa tanssivat räätälit *Fagerlund* ja *Weckström* kassakattanssia.

– Niin ja niistä tahtoivat muutamat herrat lääninkanslistit ajaa ulos *Fagerlundin* leikkaaja *Langellia*, mutta ukko *Hoffmann* ja puutarhuri *Balthasar* ajoivat heidät itsensä ulos.

– Ne olivat iloisia aikoja, jolloin ihmiset osasivat nauttia tästä murheenlaakson elämästä. Porvaritanssiaiset kaupunginpuutarhassa ilahduttivat kaikkia käsityöläisluokkaan kuuluvia ja hovioikeudenherrat kävivät ahkerasti näissä tilaisuuksissa, joista saivat suurempaa huvia kuin ylhäisten tanssiaisista seurahuoneella, jossa sellaiset kavaljeerit ajettiin pois, joilla ei ollut polvihousuja ja silkkisukkia, kuten tapahtui esimerkiksi ukko *Paul Wahlille* kolmenkymmenluvun loppupuolella, kun uskalsi esiintyä pitkälahkeisissa housuissa.

Tätä tarinoidessamme poikkesimme vanhalle suomalaiselle kirkolle, jonka ystävänä huomasin olevan lisätyn etehisellä.

– Muistatko sitä, kun muurari *Backman* korjaili kirkkoa, niin löydettiin eteläisestä seinämuurista luuranko?

– Sangen hyvin. Rautavitjat riippuivat ulos erästä muurin kolosta, ja kun niistä veti niin syntyi aika kalina siellä sisällä. Kun pohjoisvallia purettiin, niin löytyi sieltäkin erästä kammiontapaisesta ontelosta sisäänmuurattu luuranko. Nämä luurangot lienevät kotoisin munkkien ajoilta ja ovat luultavasti kerettiläismunkkien jäännöksiä.

– Tässä on hovioikeudenvahtimestari *Strengin* entinen kartano, jossa lääninmaanmittari *Palmroth* ja tilanjakosihteeri *Viktor Hellstedt*, muuan sen ajan asianajajoina, asuivat.

– Heistä ja heidän perheistään ei elä ketään muuta kuin *Hellstedtin* tytär *Fia*. Rouva *Palmroth* eli kauemmin kuin poikansa, ministerivaltiosihteeri ja molemmat tyttärensä, jotka kuolivat naimattomina.

– Mutta *Hellstedtin* pojat *Viktor* ja *Carl*, jotka ottivat usein osaa taisteluihimme venäläisten konttoristien kanssa.

– *Viktor* tuli nimismieheksi Suursaareen, mutta otti eräänä kauniina päivänä eron ja muutti Mikkelin lääniin, jossa hän eleli asianajajana ja kärjäkirjurina kunnes kuoli joku vuosi sitten. *Carl* läksi merille ja lienee hukkunut eräässä haaksirikossa Englannin kanaaliin.

16.

– *Strengin* kartanon vieressä oli muuan hökkeli, joka kuului eräälle vanhalle pihalle, muistaakseni.

– Kaupunginpalvelijan *Kurikan* naimaton tytär *Sofia* omisti tuon kartanoräjäjän, jonka tontille muurari *Bäckman* rakensi kivitalon lunastettuaan tontin ja ostettuaan *Strengin* kartanon.

– Ja tässä vieressä oli *Martianoffin* mummon kartano, jossa raatimies *Antell* ja lehtori *Hintze* asuivat. *Antellilla* oli taloudenhoitajattarena muuan *Lovisa Träskman*, joka oli eronnut miehestään, erästä juoposta, harhaanjoutuneesta räätälinkisällistä.

– *Lovisa* meni raatimiehen kuoltua naimisiin erään *Falckin* kanssa, joka oli apulaisena *Johannes Alfthanin* kirjakaupassa, ja *Falck* perusti oman kirjakaupan Sortavalaan, mutta muutti sittemmin tänne sekä piti kirjakauppaa, tuli leskeksi, nai uudelleen sekä kuoli noin kymmenkunta vuotta sitten sattuneen vararikon jälkeen. Lehtori *Hintze* antautui maanviljelyksen alalle. Hän omisti Naulasaaren kartanon ja hukkui eräällä purjehdusmatkalla tilukseltaan kaupunkiin, mutta pelasti kälynsä ja poikansa. Leski muutti perheineen Helsinkiin, jossa he nyt elävät.

– Entäs lehtori *Hintzen* veli, lukiolainen?

– Hän on nyt venäjänkielen kollega ja translaattori Oulussa.

– Ja *Henrik Hintze*?

– Elää Pietarissa jonkun isomman kauppahuoneen konttoripäällikkönä.

– Lehtori *Hintzen* luona asui muuan suuri huimapää *Alexander Gäscher*, joka koirankujeineen ahdisti katoollista pappia, *Ettingerin* mummoa, pakarirouvaa ja vallien vahteja, noita vanhoja raajarikkoja.

– Hän hylkäsi lukion jo viisikymmenluvun alkupuolella ja meni erääseen apteekkiin Pietarissa. Tapasin hänet kerran seitsemänkymmenluvun alkupuolella edellämäinitussa kaupungissa, mutta hän oli kokonaan muuttunut luonteeltaan. Hän oli laboraattorina eräässä kruunun apteekissa ja kuoli joku vuosi tämän jälkeen.

Keskustellessamme olimme joutuneet etelävallikadulle ja jatkoimme kävelyämme sitä pitkin.

– Kuka omistaa nykyään *Kuhlströmin* kartanon?

– Kauppias *Franck*, joka osti sen entiseltä lääninsihteeriltä, sitten senaattori ja prokuraattori *von Weissenbergiltä*.

– Kun minä muutin eli *Kuhlström* rouvineen ja kaikki heidän monet tyttärensä, paitsi nuorin *Emma*, olivat joutuneet naimisiin.

– *Emma* joutui viisi vuotta sen jälkeen naimisiin nykyisen presidentti *Forsmanin* kanssa, mutta on useampia vuosia takaperin jo kuollut.

– Muista tyttäristä ei enää monta liene elossa?

– Täällä Wiipurissa elää *Adele* leskenä *Ferdinand Alfthanin* jälkeen. Helsingissä elää *Matilda Bublina* kauppaneuvos *Frans von Frenckellin* leskenä sekä hovioikeudenasessori *Tudeerin* leski. Senaattori *Munckin* leski oli myöskin syntyisin *Kuhlström* ja elänee Helsingissä.

– Olihan heistä muuan naimisissa Englannin konsulin *Wrightin* kanssa.

– Hän kuului kuolleen Englannissa, jonne *Wright* muutti takaisin.

– *Kuhlströmin* kartanon kellarikerroksessahan asui *Hedda Gröndahl*, joka oli hovioikeuden herrojen pesijätär.

– Hän oli kauan siinä toimessa, mutta kuoli köyhäinhuoneessa parikymmentä vuotta sitten.

– Tuolla ylhäällä mäellä emännöitsi mamselli *Grenqvist*? Kuka omistaa sen kartanon nyt?

– Kauppias *Franck*. Sillä kartanolla on ollut monta omistajaa noiden 50 vuoden kuluessa.

– Siinähan asui mummo *Sagulin*, jonka poika oli kirjanpitäjä ja suuri keikari.

– Hän lopetti uransa ruotujoukkojen eroitettuna vääpelinä ja kuoli lankonsa *Haminan* kestikievarinpitäjän ja entisen konttoristin *Nilssonin* luona.

– Eikö seuraava kartano kuulunut kirkonvahti *Blomqvistille*?

– Sen omistaa vieläkin sama perhe taikka *Blomqvistin* toinen vaimo, sillä hän meni vielä vanhoilla päivillään uusiin naimisiin. Ensimmäisestä aviosta syntynyt

tytär *Isabella* joutui naimisiin palomestari *Stenbergin* kanssa ja elää leskenä täällä Wiipurissa.

– Ja *Pynnisen* kartano? Kuka sen omistaa?

– Entinen kansakoulunopettaja *Skogster*, joka nai erään hänen tyttäristään.

– *Pynnisel*lähän oli muistaakseni iso perhe?

– Niin oli ja kaikki lapset olivat hänen ensimmäisestä vaimostaan. Hän meni sitten uusiin naimisiin kestikievari *Pysingin* lesken kanssa, mutta tästä ei hänelle tullut perillisiä.

– Tässähän asui rehtori *Korander* (*Corander*), ‘slektorski’, kuten me pojat häntä nimitimme.

– Niin hän kuoli Antrean pitäjän kirkkoherrana, jossa hänen tyttärensä on kansakoulunopettajattarena ja kaikki pojat, lukuun ottamatta nuorimpaa, ovat kuolleet ennen isäänsä. Nuorin tuli ylioppilaaksi, mutta elää nyt suljettuna mielisairaalaan.

– Emmekö nyt lähde takaisin Keisarinkadulle?

Suostuin tähän ja astuimme mainittua katuä pitkin tarinoiden entisistä konnan koukuistamme, joita olimme tehneet yhdessä muiden kanssa lehtori *Koranderille*, joka oli hajamielinen höpelö ja itsensä pilalle lukenut. Pojat voivat olla julmia iloisella tuulella ollessaan. Kun tullaan vanhoiksi niin kadutaan kaikkia niitä kujeita, joita poikana on tehty. Saavuttuamme *Pihlströmin* kulmaan neuvottelimme minne päin matkaamme jatkaisimme.

– Onko neiti *Maria Freyn* koulu vielä voimissaan? kysyi Otto Karlovitsch.

– Ei, se on jo aikoja sitten suljettu, sillä neiti *Frey* tuli kivuliaaksi ja kuoli pitkällisen taudin jälkeen.

– Muistan hyvin tuon vanhan kiemmailijan. Kuka omistaa nyt hänen kartanonsa?

– Räättäri *Heleniuksen* perilliset.

– Entä vastassa olevan överstin rouva *Stråhlmanin* talon?

– Vesihteailija *Lönnfors*, joka omistaa myöskin asessori *Grotenfeltin* kartanon.

– Ja kollegianneuvoksen lesken *Tawastin* kartanon tässä kulmassa?

– Sen omistaa nykyään muuan venäläinen vääpeli *Nikolajeff*, mutta on ollut pastori *Relanderin*, ‘pikku-papin’ ja sittemmin hänen vävynsä hovioikeudenasessori vapaaherra *Rehbinderin* hallussa, joka oli naimisissa pastorin nuorimman tyttären *Idan* kanssa. Vanhin oli naimisissa apteekkari *Ekroosin* kanssa.

– Mutta tässähän on *Mazileffin* (*Masileffin*) kartano? Eläkö kukaan hänen tyttäristään?

– Elää nuorin, joka joutui naimisiin apteekkari, sittemmin valtioneuvos ja filosofian tohtori *Björklundin* kanssa, joka perusti toisen apteekin tänne. Hän elää leskenä jossain Savossa. Vanhin tytär *Edla* joutui naimisiin oikeusraatimies *Schönbergin* kanssa ja olivat nämä kaksi aikoinaan lihavin pari koko Wiipurissa. Ajurit eivät koskaan ottaneet heitä molempia yht’aikaa ajoneuvoihinsa, sillä he eivät mahtuneet samaan rekeen eikä kärryihinkään. *Schönbergin* kuoleman jälkeen tuli leski sekapäiseksi ja heittäytyi Imatran koskeen.

– No, voi sinun saakeli! Eikö hän mennyt aivan kappaleiksi?

– Ei. Ruumis löydettiin ja oli eheä ainoastaan vaatteet olivat menneet siekaleiksi.

– Mikä hänet riivasi, joka oli aikoinaan niin kovin iloinen tyttö?

– Taloudelliset surut, sillä *Schönberg* jätti jälkeensä koko joukon velkoja. Mutta tässähän on *Houbergin* kartano. Muistatko *Carl Abrahamia* ja poikaa *Wilhelmia*?

– Niin, niin, poikansa *Wilhelm* on senaattori, kuten jo kerroit, mutta *Carl*?

- Hän kuoli joku aika sitten eläkettä nauttivana metsänhoitajana ja toisjalkaisena.
- Kuinka kadotti hän toisen jalkansa?
- Virkatoimissaan metsissä lienee hän pudonnut ja loukannut jalkansa niin pahoin, että se oli poikki sahattava.
- Se ei ole hupaista. Entäs hänen sisarensa *Betty*?
- Hän elää naimatonna ja melkein sokeana.
- Ohoh, hän oli aikoinaan kaunis tyttö, vai kuinka? virkkoi Otto Karlovitsch, mutta ei kumminkaan odottanut vastaustani, vaan jatkoi.
- Tässä puutalossahan asui kaupungin arkkitehti *Carl Leszig*, joka oli niin raihnas ja kivulias? Olihan hänellä kaksi tytärtä?
- Niin oli. Vanhempi kuoli viime vuonna konttoristi *Selanin* leskenä ja nuorempi elää naimatonna täällä. *Leszigillä* oli kaksi poikaa, jotka molemmat palvelivat telegraafilaitoksessa. Vanhempi kuoli asemapäällikkönä, mutta nuorempi otti eron ja elää kalastajana eräällä Wiipurin lahden saarella.

17.

- Eikö tämä ole *Löfgrenin* kartano?
- On, sen omistaa nyt entinen leipuri *Henriksson*.
- Ukko *Löfgren* oli naimisissa erään *Aminoffin* kanssa?
- Niin oli, mutta meni uusiin naimisiin neiti *von Wendlandin* kanssa, jonka isä oli paikallismajuri.
- *Löfgrenillä*han oli muistaakseni kolme poikaa *Oskar*, *Fredrik* ja *Viktor*?
- *Oskar* kuoli hovioikeuden asessorina ja oli naimisissa erään neiti *Guveniuksen* kanssa. *Fredrik* kuoli tilanomistajana ja oli naimisissa *Oskarin* kälyn kanssa. *Viktor* elää Helsingissä ja on Uuden Suomettaren toimittaja.
- Mutta tässähän on rahastonhoitaja *Ahrenbergin* kartano. *Robert Ahrenberg* on kuollut jo aikojä, kuten olet kertonut, mutta missä ovat *Axel* ja *Victor*?
- *Axel* on ollut maanviljelijänä, asiamiehenä, asunut Ruotsissa, jossa meni naimisiin ja asuu jossain täällä Wiipurin läheisyydessä kivuliaana ja raihnaisena. *Victor* on taasen henkikirjuri.
- Entäs heidän sisarensa *Louise*?
- Joutui naimisiin nyttemmin eläkkeen saaneelle esittelijäsihteeri *Julius Forsmanille* ja elää Helsingissä.
- Tässähan on *Langenskiöldin* kartano eli kuten sitä kutsuttiin, *Weberin* kartano. *Langenskiöldhän* oli lääninsihteeri?
- Niin ja kuoli valtioneuvoksena ja eläkettä nauttivana pankinjohtajana.
- Siinä kartanossahan asui hovioikeudenasessori *Federley* ja hovioikeuden kanslisti *Poppius*?
- *Federley* otti eron hovioikeudenneuvoksena ja muutti Heinolaan. *Poppius* lie nee kuollut tuomarina.
- Tykistökasarmi kuten sen vieressä oleva kellotapuli ovat näemmä ennallaan, mutta mikä kivikartano on kohonnut entisen kieveritalon paikalle?
- Se on ruotsalainen lyseo ja on ollut ennen siviiligymnaasiumi, muuan *Casimir von Kothenin* pedagogillisista ponsista.
- Vanhassa kieveritalossa hallitsi ja asui mummo *Boucht*? Elävätkö aikuisemme *Viktor* ja *Theodor Boucht*?
- Kuolleet jo aikojä sitten. *Viktorin* elämänjuoksu oli mutkikas. Hän oli kirjan-

pitäjänä *Rothella*, sitten *Ferdinand Alfthanilla*, väliin taasen ilman paikkaa, vihdoin joutui Pietariin ja kuoli siellä Obuhoffin lasaretissa. *Theodor* tuli ylioppilaaksi, meni telegraafilaitokseen, oli jonkun aikaa nimismiehen apulaisena Uudellakirkolla, rupesi sen jälkeen kauppakonttoristiksi ja kuoli eräänä päivänä halvaukseen kadulla.

– Heillähän oli kolme sisarta?

– Vanhin *Flora* on leskenä insinööri *Möllerin* jälkeen ja elää Turussa. Keskimäinen, *Hilda*, joutui naimisiin apteekkari *Holmbergille* ja elää leskenä Helsingissä. Nuorin *Rini* elää myöskin Helsingissä ja tehtaanhoitaja *Möllerin* leskenä, joka oli *Floran* miesvainajan veli.

– Entä *Bouchtin* mummon sisarentytär *Lotta Tång*?

– Joutui naimisiin kauppias *Mäntyselle*, joka meidän poikina ollessamme oli *Alfthanilla* kirjanpitäjänä.

– Muistan kyllä hänet. Hän oli pieni, hauska ja jutteleva mies.

Olimme nyt saapuneet presidentin kartanon edustalle ja pysähdyimme katselemaan ruotsalaisesta lyseosta koteihinsa eri tahoille virtaavia oppilaita.

– Onpa siinä miestä! huudahti Otto Karlovitsch ja lisäsi: – Eipä meidän aikoinamme missään koulussa ollut noin paljon poikia!

– Suomalaisessa lyseossa on paljon enemmän oppilaita ja sitäpaitsi on täällä vielä reaali-lyseo ottamatta lukuun venäläisiä kouluja, sekä kansakouluja ynnä tyttökouluja, joita on suomalaisia, ruotsalaisia sekä venäläisiä, yhteiskouluja y.m. Saat vielä nähdä millaisia koulupalatseja meillä nyt löytyy.

– Morjens! keskeytti minua muuan ääni, ja kun käännähdin niin huomasin kaupunkimme poliisimestarin, joka kulki toista katukäytävää ja nyykäytti päätänsä.

– Kuka hän on? kysyi Otto Karlovitsch.

– Poliisimestari, kapteeni *Stenström*.

– Poikavuosiinamme oli majuri *Hornborg* poliisimestarina. Eikö hän asunut tuossa vastapäätä olevassa kartanossa?

– Asui, ja on nyt eri talona ja sen omistaa kauppias *Worobjeff*. Ennen kuului se *Alexandroffin* taloon, sen kivenhakkaajan, ja nyt omistaa talon eräs venäläinen hovineuvos.

– *Hornborgillahan* oli poikia.

– Oli, mutta he kaatuivat molemmat *Sevastopolin* edustalla.

– Entäs tytär *Laura*?

– Sitä en tiedä, mihin hän on joutunut. Muistaakseni kuoli hän naimattomana.

– Kun eilen illalla olin kävelemässä illallisen jälkeen, näin, että kontrollööri *Wulffertin* entinen puutalo oli saanut sijalleen kivisen.

– Sen omistaa hovioikeudenneuvoksen leski *Löfgren*, joka on talon rakennuttanut. Hän peri talon kontrollööriin kuoltua naimattomana.

– Tässähän on presidentin talo! Muistatko, miten me kerran, aika joukko pojan viikareita, menimme herkuttelemaan erääseen ruokahuoneeseen, jossa saimme valkoista näkkileipää ja sokerikorppuja sekä pidimme hyvät kestit.

– Kyllä, meidät yllätti silloin presidentin rouva, kreivitär itse, joka nauroi meile sekä kysyi maistoisivatko ne hyvälle. Huolimattomat piit olivat jättäneet oven auki sekä olivat itse 'kurtiseeraamassa' hovioikeuden puutarhassa.

– Kreivi *Mannerheimillahan* oli kaksi palvelijaa *Ericson* ja *Cantell*?

– *Ericson* rupesi ravintoloitsijaksi Imatran vesiputouksella ja *Cantell* kuoli eläkettä nauttivana hovioikeuden vahtimestarina.

– Kreivi oli innokas hyönteisten kerääjä. Ukko *Streng* kertoi, kuinka hän eräänä päivänä postia tuodessaan löysi kreivin nelinryömin lattialla jotain etsimässä, kuinka kreivi pyysi *Strengiä* panemaan postin tuolille ja auttamaan häntä erään isomman kovakuoriaisen jalan etsinnässä. Juuri kuin nämä molemmat, presidentti ja vahtimestari ryömivät lattialla, aukeni ovi ja sisään astui muuan hännystakkiin puettu nuori herra, valkea kaulaliina kaulassaan, valkeat hansikkaat sekä sylinderhattu käsissään, mutta jäi kokonaan ymmälleen nähdessään nuo kaksi ryömivää miestä. Onko se tämä, kysyi *Streng* näyttäen kreiville hyönteisen säärtä? – Juuri se sama rakas *Streng*, hänellä on hyvät silmät huomaamaan, vastasi kreivi ja otti varovasti säären *Strengin* kädestä, kiiruhti pöydän luo ja otti siltä erään hyönteisen sekä alkoi liimata siihen kadonnutta jalkaa kiinni. Nuori herra seiso liikkumaton odottaen että kreivi huomaisi hänet.

– Ah, anteeksi! Istukaa nojatuoliin. Tämä on sangen harvinaista lajia tämä kovakuoriainen. Sain sen eilen pitkällä sillalla räätäri *Fagerlundin* pojalta, joka oli löytänyt sen pakkahuoneelta erään kahvisäkin päältä ja kantoi sitä olkapäällään. Kas niin, nyt se on korjattu! Kiitos kaunis, *Streng*, kun löysitte koiven, pakisi ukko innoissaan, sillä välin kuin nuori herra, joka oli muuan uusi auskultantti ja oli tullut 'kumarrusmatkalle', istui hievahtamattakaan paikoiltaan tuolin kulmalla kuunnellen tarkkaavaisena kunnes kreivi oli asettanut kuoriaisen lasilaatikkoon ja puhutteli häntä.

– Kreivillähän oli suuria kaapillisia hyönteisiä täynnä.

– Niin oli, hänen kuolemansa jälkeen olivat kokoelmat joutumaisillaan Englantiin, mutta eläinlääkäri *Möllerin* onnistui taivuttaa yliopisto ostamaan kokoelmat omikseen.

– Entä ukko *Strengin* pojat? *Emil*hän on presidenttinä Turussa. Mutta toiset? *Konstantin*?

– Hän kuoli juvelijoitsijana Pietarissa. *Ernst* on mekanikko. *Robert*, joka syntyi sinun muuttosi jälkeen on postinhoitajana Joensuussa. Tyttäristä elää ainoastaan *Edla*, naimatonna täällä Wiipurissa. *Charlotte* kuoli joku vuosi sitten myös naimatonna.

– Kuinka on vahtimestari *Petter Henrikssonin* laita?

– Hän kuoli aikoja ennemmin kuin ukko *Streng*.

– Ja hänen perheensä?

– Leski meni naimisiin eräälle talonpojalle ja kuoli useita vuosia sitten. Yksi tytär elää vielä ja pitää yllä turistihotellia Imatralla.

– Tässä hovioikeuden talossa asui vielä muuan puunhakkaaja ja kellonsoittaja *Heikki Luukkonen* vaimonsa *Saaran* kanssa.

– He ovat jo aikoja sitten kuolleet ja heidän lapsistaan elänee yksi tytär.

18.

– Pantsarlahden portti, jonka luona vuokraaja *Plachinin* veronkantomiehet tavallisesti istuivat, on hävinnyt samoin kuin sen vieressä oleva päävahti. Mikä on se talo, joka nyt seisoo siinä?

– Venäläinen reaalikoulu.

– Muistatko kuinka väliin pommitimme hovioikeuden takaportista noita kantomiehiä pikku kivillä?

– Miksi en muistaisi. Etenkin silloin kun he olivat nuuskimassa talonpoikaismummoja, jotka vaatteissaan kuljettivat salaa paloviinaa tutuilleen kaupungissa.

– Kylläpä olivatkin nuo kantomiehet kaunista seuraa. Langenneita olentoja kaikki ja juopporatteja lisäksi. Usein olivat he tappelussa keskenäänkin.

Seuraavana päivänä jatkoimme kävelyämme Turun sillan ylitse Tervaniemelle. Sillä välin kerroin, kuinka linna oli Saimaan kanavaa vihittäessä syttynyt tuleen vartioiden ollessa huolimattomia ilotulituksen suhteen, kuinka sen ylikerros paloi, ja missä levottomuudessa ja tuskassa kaikki olivat pelätessään että kellareissa säilytetyt ruudit ynnä muut räjähdysaineet syttyisivät, sekä kuinka nuohooja *Gråberg* kunnosti itseään johtamalla noiden vaarallisten aineiden pois-kuljetusta. Kun saavuimme sillan päähän huomasi Otto Karlovitsch *Mendtin* talon.

– Kuka on rakennuttanut tuon palatsin paikalle, jossa ennen oli ainoastaan puuhökkeleitä nahkakauppoineen? kysyi hän.

– Hovioikeudenneuvoksen *Örnin* leski. Sen omistaa nyt hänen tyttärensä övers-tiutnantin leski *Mendt*.

– Vai niin. Insinöörikasarmi seisoo paikoillaan. Ja tuolla näkyy olevan kaup-pias *Leonoffin* ja översti *Sventorzetskyn* kartanot.

– Ne omistavat nyt kauppias *Ivan Schavaronkoffin* perilliset.

– Edellisessä asui hovioikeuden asessori *Lavonius* ja postiljooni *Nixberg*.

– *Lavonius* kuoli Rannan tuomiokunnan tuomarina ja laamannin arvolla. Hänen poikansa *Wilhelm* kuoli joku vuosi sitten eläkkeen saaneena hovioikeuden neu-voksena, oli lakitieteen tohtori ja kuoli Niuvaniemellä Kuopion läheisyydessä.

– *Lavoniushan* omisti Talin kauniin maakartanon.

– Sen ovat perilliset jo aikoja sitten myyneet.

– *Sventorzetskyn* kartanossa asui muuan tuomarin leski vallattomine poikineen. Mihin on se velikulta joutunut?

– Hän läksi merille. Karkasi ja joutui monen seikkailun jälkeen Brasiliaan, jos-sa kuuluu kohonneen laivastossa korkeaksi upseeriksi.

– Kyllä hän olikin koko peto ja tappelupukari. Muistatko kuinka vanha kenraa-li *Masileff*, joka asui samassa kartanossa, usein sanoi, että poika joutuu vielä ker-ran Siperian kaivoksiin, kun hän kiipeili puissa, keikkui aitojen yli, ajoi takaa koi-ria ja kissoja sekä kivitti ukkoja ja ämmiä?

– Kyllä juohtuvat mieleeni ukko kenraalin uhkaukset. Pojan oli pakko lähteä merelle, sillä muuan vallien vartija, vanha raajarikko sotilas tavattiin eräänä päi-vänä ruumiina etelävallien luota sen kallion läheisyydessä, jonka luona pojilla oli uimapaikkansa. Epäluulo tästä kuolemantapauksesta kohtasi poikaa, sillä muuan nainen väitti, että hän oli tavannut saman näköisen pojan tappelevan valleilla vah-din kanssa päivää ennen kuin ruumis löydettiin.

– No päästiinkö asiasta perille?

– Ei, sillä poikaa ei enää löytynytseudulla ja vaimo oli ainoa todistaja asiassa ja niin hälveni asia vähitellen muistista, vahti haudattiin, jolloin viranomaiset päät-tivät asian kuolemantapaukseksi tapaturman kautta.

– Niin, niin. Hän oli vaan vanha raajarikko sotilas, jota ruunu pääsi elättämäs-tä, virkkoi Otto Karlovitsch.

Tällä välin olimme saapuneet Tervaniemen puutarhaan ja kapusimme mäkeä ylös ravintolaan päin. Saavuttuamme sen luokse huomasimme että se oli suljettu ja että lunta oli pyrynnyt kaikille verannoille paitsi yhdelle. Jyskytimme ovelle, mutta sitä ei avattu, jonka vuoksi poistuimme ja kompuroimme erästä tykkimies-ten tallaamaa polkua pitkin uuden sotilasvarastohuoneen läheisyyteen.

– Täällä ei ole ainoatakaan taloa eikä mökkiä jälellä niistä, jotka olivat tässä ennen poismuuttoani. Kuinka monta niitä olikaan?

– Seitsemänkymmentäyhdeksän numeroa, lukuunottamatta muutamia numeroimattomia, joita vanhat eroitettut sotilaat olivat rakennelleet vallien luokse, niin että talojen luku lienee yhteensä noussut kahdeksaankymmeneen viiteen.

– Minkä tähden ne purettiin?

– Syyt olivat monet. Paras syy lienee ollut se, että kaupungin viranomaiset tahotoivat puhdistaa pois etukaupungin, koska useita törkeitä rikoksia oli tehty viimeisinä vuosina ennen itämaista sotaa tässä kaupunginosassa, jossa salakapakoitseminen oli parhaimmassa kukoistuksessaan ja jossa huonomaineisilla naisilla, varkailla ja paenneilla kanavavangeilla oli tyyssijansa.

– Mihin muuttivat talojen omistajat ja muut asukkaat?

– Wiipurin esikaupunkiin ja Monrepokseen suurin osa. Monrepoon maalle syntyi uusi kaupunginosa, Pauloffski.

– Saivatko talojen omistajat korvausta kartanoistaan?

– Tietysti, mutta useimmat valittivat kärsineensä suuria vahinkoja sen kautta ettei arvioiminen ollut tapahtunut oikeuden ja totuuden mukaisesti ja moni talonomistajista valitteli ettei ollut saanut edes täyttä määrääkään, kun herrat pistivät osan rahoista omiin taskuihinsa. Mutta tuollaiset valituksethan ovat niin kovin yleisiä.

– Usealla *Sapetoffilla* oli talonsa ja mökkinsä täällä. Useimmat olivat kauppiaiden leskiä, joilla oli pieniä kauppapuoteja hallussaan.

– Niin, löytyipä myös *Aganoffejakin*.

– Muistatko ketään huomattavampaa henkilöä lapsuutemme ajoilta.

– Tässä entisen aliupseeri *Ascharoffin* kartanossa asui entinen nimismies *Höijer* sekä entinen lääninkanslisti *Högberg*, joilla oli jonkullainen asianajokonttori. Kauppiaan leski *Knäsejeffillä* oli puoti, josta ostimme räniköitä (piparkakkuja). Kauppiaan lesken *Axenia Sapetoffin* kartanossa asui hänen vävynsä *Petter Solovjeff*, jolla oli manufaktuuri kauppa *Neustrojeffin* kartanossa Katariinankadulla. Hänen puotipalvelijansa *Wasili Antonoffin*, *Nikolai Sapetoffin*, *Konstantin Kokon* ynnä *Dmitri Korotkoffin* kyllä muistanet.

– Miksi en. He olivat kaikki sellaisia keikareita.

– Porvarintytär *Katarina Haikosen* kartanossa asui poliisipalvelija *Wennerström*. Muistathan hänetkin?

– Hänhän auttoi kerran meitä, kun kahakoidessamme konttoristipoikien kanssa olimme saada selkäämme.

– Kauppias *Alexej Aganoffin* kartano oli muistaakseni paraimpia täällä.

– Niin oli, siinä asui isäni viimeisen vuoden asuessaan Wiipurissa.

19.

– Aliupseeri *Herlichin* lesken kartanossa asui postiljooni *Johan Lindström*, joka rupeesi ensin ravintoloitsijaksi ja piti yllä entisessä linnoituksessa päävahdin takana olevaa 'Hotelli Turkua' ja tuli sittemmin kauppiaaksi ja kahden talon omistajaksi, jotka olivat entisessä linnoituksessa ja Pantsarlahden kaupunginosassa.

– Hän oli koko pitkä mies?

– Niin oli. Tässä oli räätärinkisälli *Johan Kajanderin* paremman puoleinen talo ja hänen luonaan asui tullivahtimestari *Thomas Ingelberg*, joka myöskin an-

tautui ravintoloitsijan alalle ja rakensi itselleen talon Uudessakaupungissa. *Kajanderin* kartanon viereisen talon omisti riitaisa aliupseerin leski *Eva Kokko*, jonka luona *Juliana Strömberg* asui pitäen siellä pikku krouviaan.

– Naapurustossa muistelen, oli maalari *Zapennikoffin* kartano, joka ei sekään ollut huonoimpia.

– *Zapennikoff* muutti entiseen linnoitukseen, jossa osti *Martianoffin* lesken kartanon Etelävallien luona.

– Kirvesmies *Lars Abborren* kartano oli myös parempia. Sen läheisyydessä oli erään eroitetun sotilaan kartano, jossa asui muuan mustalaisnainen *Eva Bollström*, joka povaili sen ajan rouville, mamselleille, ja piijoille.

– Hän salasi myös varastettua tavaraa ja joutui vihdoinkin oikeuden kynsiin, tuli tuomituksi osallisuudesta isompaan murtovarkauteen ja sai viettää lopun elämänsä kehruuhuoneessa.

– Tullipäällyismies *Lindströmin* kartanon muistan sangen hyvin, sillä asuin siinä yhden kesän, jolloin *Lindström* juoruisan rouvansa kanssa oli merellä vahtipursineen.

– *Lindström* osti itselleen kartanon Wiipurin esikaupungissa, jonka vaimo miehensä kuoleman jälkeen myi *Popoffille*. Hän muutti sitten syntymäseudulleen Tammissaareen, mutta kävi usein Wiipurissa kilohailipyttyineen. Mutta emmekö lähtisi nyt Wiipurin esikaupunkiin?

– Tehdään niin. Tahdon kyllä nähdä sen, sillä siellä olen syntynyt ja tehnyt ensimmäiset koirankujeeni poikana ollessani.

Ohjasimme kulkumme uuden tykistökasarmin sekä entisten upseerinosastojen ohitse Wiipurin esikaupunkiin päin.

– Mutta veli hopea! minne on vanha 'kalitka' (valliportti) joutunut? huudahti Otto Karlovitsch.

– Se on suljettu, kuten näet. Tuossa on portti, mutta kalitka on muutettu kellariksi, jossa säilytetään kaikellaisia sotilastarpeita. Valli purettiin pormestari *Örnin* aikoina ja tien rakennutti *Theodor Öhmann*, ensimmäinen piiripäällikkö Saimaan kanavalla.

– Ovatko Haminan portit vielä jällellä?

– Ovat, mutta Hiekan portti on suljettu, ja muutettu kellariksi.

– Hiekan portti olikin kauhea pimeän aikana. Siellä tapahtui ryöväyksiä, jopa murhiakin.

– Niinpä oli tämänkin portin laita.

– Olet oikeassa, kerran äitivainajaltanikin ryöstettiin käsilaukku, jossa oli muna, juustoa ja makkaraa, joten sinä iltana saimmekin tyytyä voileipään ja kaljakeittoon. Erään toisen kerran ryöstettiin palvelijattareltamme saali ja kuollut hanhi, jonka oli ostanut lihakauppiaalta.

– Pormestari *Ekmarkin* rouva joutui myös roistojen käsiin tässä kalitkassa, ja jollei *Kraft* olisi sattumalta ehtinyt paikalle, olisi rouva saanut mennä kotiinsa ilman päällysviittaansa, mutta *Kraft* pelasti sen ja otti kiinni rosvon, joka oli muuan karannut kanavavanki.

Tällä välin olimmekin jo saapuneet esikaupunkiin.

– Tuossahan ovat näemmä *Zweybergin*, *Sanmarkin* sekä *Ekmarkin* kartanot, huudahti Otto Karlovitsch osoittaen oikealle.

– *Zweybergin* kartanon omistaa nykyään valtioneuvos *Strumillon* (Strummilan?) leski. *Johan Zweyberg* oli apteekkari ja rakensi ison kivimuurin Punaisen lähteen torin varrelle Pietarin esikaupunkiin. Hän kuoli pari kolme vuotta sit-

ten ja testamenttasi suurimman osan omaisuudestaan hyvää tekeviin tarkoitukseen.

– Muistan hänet sängen hyvin, meillä oli usein melskeitä keskenämme ja toistenkin poikien kanssa. Mutta kuka omistaa *Sanmarkin* kartanon?

– Kauppias *W. Lund*.

– Entäs elävätkö *Sanmarkin* molemmat pojat?

– Vanhin, *Carl*, kuoli konttoristina. *Fredrik* elänee jossain Mikkelin seuduilla tuomarin apulaisena ja varatuomarina. *Herman* tuli överstilutnantiksi ja kuoli joku vuosi sitten sodassa saamistaan haavoista. *Emil* kuoli filosofian maisterina viisikymmenluvulla. *Frans* oli ensin oppilaana suomalaisessa junkkarikoulussa, rupesi sittemmin näyttelijäksi Helsingin uuteen teatteriin, mutta kun tämä paloi, tuli hänen näyttelijäuransa katkaistuksi, jolloin hän astui telegraafilaitoksen palvelukseen sekä kuoli vihdoinkin Sortavalassa virkaatekevänä telegraafipäällikkönä. *Arthur* elää vielä ja on sotakomissaariona Oulun läänissä överstin arvolla.

– Elääkö ketään pormestari *Ekmarkilaisista*?

– Ei, tytär *Charlotte*, joka neljäkymmentä kaksi vuotta sitten joutui naimisiin överstin ja eroitetun (eläkkeellä olevan) kenraalimajurin *Alexander Ugglan* kanssa, kuoli perheensä viimeisenä jäsenenä joku vuosi sitten Helsingissä.

– Tässä *Ekmarkin* kartanossahan on nyt apteekki. Ja kaduillakin on nimensä. Nimettömiäpä olivat ennen aikaan. Tämä katu näkyy olevan Pekankatu. Me asuimme tässä kauppias *Skornäköffin* kartanossa ja viereinen kartano oli majuri *Buchmejerin* oma.

– Edellisen omistaa nyt kauppias *Lund* ja jälkimäisen henkikirjuri *Frankenhauserin* perilliset.

– Sotilassairaala näkyy olevan entisellä paikallaan. Tuossahan on vanha hautausmaa, jossa on *Nassaun* herttuan hauta ynnä paljon muutakin. Pidetäänkö näillä haudoilla vielä oikeauskoisten jumalanpalveluksia?

– Luultavasti. Ainakin pari kolme vuotta sitten näin sellaista pidettävän suurilla juhlamenoilla *Adlerbergin* haudalla.

– Tuo katu on Konstantinin katu. Tässäpä on paloviinan vuokraajan *Plachinin* kartano, jossa oli muuan hartschevna ja viereisessä, vänrikki *von Haven* kartanossa asui översti *Kuhlman*. Elääkö hänen poikansa *Fredrik*?

– Ei. Hän muutti Ruotsiin ja kuoli Tukholmassa, ainakin mitä minä olen kuullut.

– Ja hänen sisarensa *Maria*?

– Hän joutui noin kolmekymmentä vuotta sitten naimisiin maisteri *August Schaumanın* kanssa, joka on sanomalehden toimittaja ja *Hufvudstadsbladet* lehden perustaja.

– Sen lehden tunnen varsin hyvin. Se tuli meille Kaukaasiaan ja Odessaan, jossa sain silloin tällöin lukea sitä erään maamiehemme luona, jolle tuli myös *Dagbladet*-lehti. Tuon kartanon omisti kauppias *Petter Antonoff*, jolla oli keikarimainen kirjanpitäjä *Korhonen*, joka kirjoitti nimensä *Korhoin*.

– Hän joutui joronjälille, kuten sanotaan, ja kuoli köyhäinhuoneessa.

– Ja tässähän on kauppias *Ivan Popoffin* kartano, jossa asui maanmittarin apulainen *Wång* puhelijaine vaimoineen. Heillähän on tytär, joka oli koko 'daami', kun minä muutin pois?

– Niin oli, hän elää vielä, mutta naimatonna, ja pitää luonaan koululaisia.

– *Popoffin* naapuri oli vanha ja ärtyisä kauppias *Varfolemi Gavriloff*, jonka kartanossa porvari *Rabkovsky* asui hartschevnaa pitäen.

– *Gavriloffin* naapurissa oli taasen yhtä vanha ja toraisa *Sahar Popoff*, joka alituisen kinaili naapurinsa itseään vielä vanhemman hatuntekijä *Tassurinin* kanssa, jonka tyttärellä oli omat seikkailunsa.

– Tässä kaksoiskartanossahan asui kauppias *Ivan Popoff* itse sekä hänen poikansa *Michail* ja *Nikolai*. He olivat kaupungin suurimmat kalakauppiaat ja omistivat suuren kalasäiliön kalarannassa, jota säiliötä me kutsuimme Noakin arkiksi. *Michail Popoff* oli jo silloin viidenkymmenen vuoden ikäinen, mutta *Nikolai* oli silloin vielä nuori mies ja naimaton. Elääkö hän vielä?

– Ei, hän kuoli vuosia sitten monen kartanon omistajana täällä esikaupungissa ja yhden entisessä linnoituksessa päävahdin takana. Hänen perillisensä ovat myyneet talot.

20.

– Täällä esikaupungissa näkyy kadun puhtaanapidon laita olevan sama kuin ennen vanhaankin. Kas millaisia lumikinoksia on nurkissa ja pitkin seinämiä. Mikä katu tämä on?

– Antinkatu.

– Eikö seppä *Bergqvistin* kartano ollut tässä?

– Se oli kaksinkertainen ja omistaa sen nyt kauppias *Sergejeff*.

– *Bergqvistillä*hän oli monta poikaa. Elääkö heistä kukaan?

– Vanhin *Konstantin* jatkoi isänsä ammattia, mutta on vuosia sitten kuollut. Muuan läksi merille, yksi vaunutehtailijaksi, ja eräs maakauppiiaaksi. Joku heistä elänee vieläkin. Tullivahtimestarin leski omistaa entisen *Eklundin* kartanon ja sen poika entisen *Feodoroffin* kartanon tämän saman kadun varrella.

– Tässähän oli kenraalimajuri *Baerin* kartano, jossa varatuomari *Weissenberg* asui.

– *Weissenberg* tuli lääninsihteeriksi, senaattoriksi ja prokuraattoriksi sekä asuu vielä nytkin Helsingissä, mutta eläkettä nauttivana.

– Niin, olen kyllä sanomalehdistä lukenut hänen esiintymisestään perustuslakiemme puolustajana. Hänellä oli oma koulunsa täällä Wiipurissa, mutta jätti sen erälle *Fagerströmille* Helsingistä ja muutti itse Pietariin karhujaan pakoon.

– Olihan hänellä sisarkin?

– Hän joutui naimisiin tullikaitsija, sittemmin rajaviskaali *Tojkanderin* kanssa ja kuoli useampia vuosia sitten.

– Kuka omistaa nykyään kapteeni *von Fieandtin* kartanon?

– Laamanni *Cajander*, joka omistaa myöskin *Gernin* talon.

– Siinä asui varatuomari *Stadius*, jolla oli kolme poikaa, kun minä muutin pois.

– Nuorin on valtioneuvos ja yleisen revisioonioikeuden päällikkö.

– Kuka omistaa nyt *Mininin* kartanon?

– Konsuli *Sparrowin* perilliset.

– Kuinka on seuraavan kadun nimi?

– Richardinkatu.

– Sen kadun varrella löytyi pikkutaloja, todellisia 'hönnejä', joissa ei ollut kivijalkaakaan. Ne olivat rakentaneet parooni *Nicolayn* vanhat palvelijat ja rengit. Ainoa isompi talo oli ajuri *Antti Puhakan*, jonka poika *Johan* oli meidän koulutoverimme.

– Hän kuoli lukiolaisena.

- *Puhakan* kartanossa asui neiti *Paulin* ynnä hänen kasvattilapsensa *Julia* ja *Erik Sederholm*, joka viimeksimainittu oli lukiolainen.
- Hän tuli metsänhoitajaksi ja kuoli eläkkeen saaneena useampia vuosia sitten.
- Kuka omistaa nyt *Diboffin* kartanon?
- Hovioikeudenneuvos *Herman Grotenfeltin* perilliset.
- Entä räätälinkisä *Höbergin* talon?
- Majurin rouva *Cajander*. *Höberg* tuli palokorpraaliksi ja kuoli siinä toimessa ollen useampia vuosia sitten. Ensimmäisen vaimonsa kuoleman jälkeen nai hän erään taloudenhoitajattaren, joka sittemmin vangittiin ja sai rangaistuksen siitä, että hän oli käyttänyt erään toisen naishenkilön muuttokirjaa, kun omansa ei ollut puhdasmaineinen. Häväistys koski ukko *Höbergiin* niin kovasti, että hän suri itsensä kuoliaaksi.
- Wiipurin esikaupungilla oli surulliset aikansa. Muistatko suurta tulipaloa meidän ollessamme poikia, jolloin useampia taloja paloi ilotyttöjen huolimattomuuden vuoksi tulta käyttäessään. Kuinka akat suuttuivatkaan ja haukkuivat pormestarin pahanpäiväiseksi! Hän sai kuulla nimensä, sillä tuli oli päässyt irti juuri hänen kartanossaan erään huonomaineisen sotilaantytön asunnossa.
- Pormestarihan oli aivan viaton tulipaloon, sillä talo ei ollut hänen, vaan erään puolihullun ja juopon entisen sotilaan, joka huolimatta poliisin kiellosta oli vuokrannut asuntonsa huonoille naisille.
- Mikäs on seuraavan kadun nimi?
- *Matin* katu. Talot tällä kadulla ovat samaa mallia kuin edelliselläkin.
- Niistä muistan nimeuvoksetar *Alopaeuksen* kartanon, jossa merimiehen poika *Kalle Rovelin* asui. Hän oli lyhyt ja pienikasvuinen, mutta notkea ja vahva kuin karhu. Usein oli hän johtajana tappeluissamme. Ajuri *Kilpiäisen* talo oli tässä ja tässä taasen oli *Tujulaisen* kartano, joka oli pahassa huudossa. Useimpien talojen omistajina oli kauppiaiden ja upseerien leskiä venäläistä sukuperää, kuten *Ivanoff*, *Martinoff*, *Kalinin*, *Bataljonoff*, *Jaroscheffsky*, *Popoff* y.m.
- Kaikki mainitsemasi perheet ovat nyt poistuneetseudulta ja kartanonomistajat ovat melkein kaikki suomalaisia.
- Olimme nyt saapuneet *Mariankadulle*, ja silloin, nousseen pyryilman johdosta, kun ei ollut kävely hauskaa, otimme ajurin ja palasimme seurahuoneelle, jossa jatkoimme muistelujaamme.
- Elääkö se keikarimainen kirjuri *Svedman* vielä?
- Ei, hän kuoli noin kymmenen vuotta sitten lääninhallituksen vanhempana kanslistina.
- Muistan hyvin kuinka hän ylpeili kaapullaan ja sylinterillään. Oliko hän yhtä keikari vanhoilla päivilläänkin?
- Oli. Kyllä ukko koetti aina olla hieno sen mukaan kuin varansa sallivat.
- Tohtori hovineuvos *Sallménilla* oli kartanonsa torin varrella?
- Sen omistavat nyt konttorikirjuri *Elfvengrenin* perilliset. *Sallménin* pojista elävät *Magnus*, joka oli kadetti ja palveli ruotulaitoksessa sekä on nyt kaupunginkassööri, ja *Oskar*, joka on oikeusraatimies.
- Löytyykö ketään *Diboffia* vielä elossa?
- Kyllä muutamia naispuolisia. Kauppa on joutunut vieraiden käsiin.
- Entä *Kiriloffeja*?
- Löytyy muuan rappiolle joutunut poika, joka elää kalastajana.
- *Karlbergin* mummon tytär oli muistaakseni naimisissa erään eroitetun övers-tiluutnantti *Siminin* kanssa, joka oli suoraan sanoen hirmuvaltiassaimolleen?

– Hän kuristikin hänet eräänä kauniina päivänä ja tuli vangituksi, mutta pelastukseen oikeuden kourista hirtti hän itsensä poliisivankilassa. *Karlbergin* mummo oli silloin jo kuollut, joten hänen ei tarvinnut nähdä tätä kurjuutta.

– Niin, niin, huono elämä saa huonon lopun. Entäs se runollinen palokorpraali *Pietari Mansikka*, joka asui *Löppösen* talossa?

– Hän on kuollut jo noin kolmekymmentä vuotta takaperin. Hänen vaimonsa kuoli jo ennen häntä, ja elätti hän itseään otettuaan eron virastaan, kun viranomaiset eivät pitäneet hänen runoelmistaan, puhtaaksikirjoituksella.

21.

– Kauppias *Andrej Schuschinin* kartano kaivoineen oli tuolla kujan varrella. Majuri *Toll* asui siinä. Kuka omistaa sen nyt ja elääkö ketään *Tolleista* vielä?

– Kartanon omistaa nyt valtioneuvoksen leski *Frankenhaeuser* ja majuri, sittemmin översti *Tollin* perillisistä ei löydy näillä seuduin ketään muita kuin tytär *Eugenia*, joka on naimisissa Saimaan kanavan päällikön, eversti *Löfströmin* kanssa. Nuorin tytär *Emilia* on naimaton ja asuu Helsingissä ollen telefooni-palveluksessa. Poika *Nikolaj* kuoli v. 1880 ja suku loppui häneen miehen puolelta.

– Löytyykö *von Bellin* kartanoa vielä?

– Sen omistaa muuan kauppias *Schiräkoff*.

– Entä *Hackmanin* laivatelakka?

– Sen omistaa kauppahuone *Wahl*.

– Ja översti *Bojaroffin* eli *Bojarinoffin* kartano?

– On nyttemmin joutunut kauppias *Matti Roihan* omaksi.

– *Michael Popoffin* kartanossahan oli paja, joka oli *Fabian Fagermanin* oma.

– Sitä ei enää löydy. *Fagerman* muutti entiseen linnoitukseen ja piti pajaansa nykyisessä *Ahrenbergin* kartanossa Piispankadulla, josta hän muutti Uuteen kaupunkiin, jonne rakensi itselleen talon, mutta levottomana luonteeltaan ja kaikelaiset keksinnöt, kuten lentokoneet ja ikiliikkujat, mielessään, laiminlöi hän kokonaan ammattinsa sekä menetti kotinsa ja kontunsa. Hän katosi joksikuksi ajaksi Wiipurista, mutta palasi takaisin ja alkoi uudelleen liikkeensä, mutta kuoli kohta sen jälkeen.

– Assessori *Garpelilla* oli pieni kartano lahden rannalla. Löytyykö sitä vielä?

– Sen osti kauppias *Leonoff* ja rakensi siihen yleisen saunan, jonka nyt omistaa kauppaneuvos *Jakovleff*, jolla sitä paitsi on neljä muutakin taloa Saunalahdessa kaupungin maalla.

– Sitä esikaupunkia ei silloin löytynyt ollenkaan, kun minä muutin pois.

– Kohta sen jälkeen rakensi naisyhdistys n.k. Orpohuoneen eli turvalaitoksen turvattomia tyttöjä varten Saunalahteen, jossa löytyy kuusitoista kartanoa, niiden joukossa diakonissalaitos ja saksalainen pappila. Sinun matkustuksesi jälkeen Venäjälle ovat Wiipurin esikaupunkiin tulleet lisäksi kauppias *Lobsiuksen*, arkkitehti *Karmin* ja luutnantti *Gagneurin* talot sekä kansakoulu.

22.

Seuraavana päivänä olimme aikoneet tarkastella Pietarin esikaupunkia, mutta Otto Karlovitsch tuli estetyksi jo ennen kertomieni naimapuuhiin vuoksi. Muutamia päiviä kului ennen kuin yksinäni lähdin jatkamaan tarkastuksiamme. Sillä välin

tapasin erään vanhan tutun käsityöläisen, joka eli säästöillään ja vietti aikaansa kuljeksimalla pitkin katuja aamusta iltaan. Hänestä sain kelpo oppaan, sillä hän tunsi jokikisen kartanon esikaupungissa. Kun osuin tapaamaan mestarin juuri Punasenlähteen torilla, niin aloimmekin tästä tutkimusmatkamme. Kerroimme keskenämme *Häggbergin* ja *Stenbergin* kartanoista, jotka kaupunki useampia vuosia sitten lunasti ja purki pois tieltä. Oikean puolisessa oli aikoinaan kapakka, joka suljettiin siellä pidetyn rajun elämän vuoksi. Raatimies *Häggberg* omisti kartanon jo viisikymmentä vuotta sitten ja oli ostanut sen leipuri *Dankwarthilta*. Eräänä syyspäivänä v. 1860, jos oikein muistan, tapahtui tässä kartanossa, joka silloin oli autio ja asumaton, muuan lukiolaisseikkailu. Omituisen lemmenkohtauksen pänivät toimeen silloiset siviiligymnaasion oppilaat. *Anderssonin* teatteriseurue oli saapunut kaupunkiin ja muuan näyttelijättäristä, neiti *Sjöberg*, joka joutui naimisiin näyttelijä *Brandtin* kanssa, asui kauppias *Catanin* luona, joka omisti entisen *Silverstoffin* nyttemmin poisrevityn kartanon Punasella lähteellä. Neiti *Sjöbergin* oli tapana kotona ollessaan istua ikkunan ääressä käsitöitä tehden tai lukien osaan- sa sekä väliin silmäillä kadulla kulkevia. Siviiligymnasisti Lahnanen – tahdon nimittää häntä sillä nimellä, koska oli lyhyt ja leveä – kulki monta kertaa päivässä ikkunan ohitse gymnasioon mennessään sekä sieltä palatessaan. Hän näki usein neiti *Sjöbergin* kauniit kasvot ja eräänä päivänä hymyili tämä hänelle. Tämä oli säkene ruutitynnöriin, lukiolaisen sydänraiskaan. Hän nukkui yön levottomasti uneksien kauniista näyttelijättärestä, johon oli silmittömästi rakastunut. – Joku päivä sen jälkeen hymyili hän taasen Lahnasen ohitse kulkiessa. Lukiolaisen sydän tästä yhä kuumeni. Kolmas hymyily eräänä seuraavana päivänä teki lopun lukiolaisen järjestä. Hän ei enää voinut pitää rakkauttaan salassa, vaan uskoi sen luokkansa priimukselle ja pyysi häneltä neuvoa kirjeen kirjoittamisessa sydämensä lemmitylle. Mutta priimus oli suuri koiransilmä. Hän kertoi asian toisille tovereilleen ja ehdotti, että Lahnasta vedettäisiin nenästä väärennetyllä vastauksella. Priimus kirjoitti konseptin Lahnasen rakkauskirjeeseen ja sitten kun tämä oli kirjoittanut sen puhtaaksi lupasi priimus toimittaa sen neiti *Sjöbergille*. Päivä tämän jälkeen sai Lahnanen vastauksen, joka tosin oli hieman kylmä, mutta Lahnanen piti sitä itselleen suosiollisena. Kulkiessaan tämän jälkeen ikkunan ohitse tervehti hän joka kerran kohteliaasti ja tuttavallisesti neiti *Sjöbergiä* huomauttamatta ollenkaan tämän kummastusta. Hänen seuraavaan kirjeeseensä olivat toverit sommitelleet sangen suosiollisen vastauksen, jossa pyydettiin lemmen kohtausta. Lahnanen oli seitsemännessä taivaassa. Hän neuvotteli priimuksen kanssa, joka ehdotti, että rakastavat kohtaisivat toisensa *Häggbergin* autiolla kartanolla ja sitten yhdessä lähtisivät Huusniemen torppaan. Lahnanen suostui ehdotukseen, kirjoitti kolmannen kirjeensä ja sai sen vastauksen, että lemmen kohtausten tulisi tapahtua ensimmäisenä lauantai-iltana klo 5 edellämainitussa kartanossa, ja että neiti *Sjöberg* lähettäisi palvelijattarensa noutamaan Lahnasta, joka sillä välin tilaisi ajurin huvimatkaa varten. Tuo onnenpäivä koitti vihdoinkin. Lahnanen oli paljasta päivänpaistetta, toverit katsoivat ihmetellen häneen ja kysymyksiä sateli tuhkatieheään hänen iloisen mielialansa vuoksi, ja kymmentä minuuttia vailla viisi saapui Lahnasen asuntoon muuan nainen jättäen hänelle kortin, jossa oli kirjoitettu: ”Tulkaa! Odota kiihkolla! H.S.” Oli rankkasade, mutta Lahnanen oli sellaisessa rakkauden huumeessa, ettei hän olisi välittänyt, vaikka olisi satanut meteoreja. Hän seurasi naista – erästä omista tovereistaan, joka valepuvukseen oli lainannut maanmittausjohtaja *Lindhin* kyökkipiian vaatteet. Lahnanen seurasi naista sykkivin sydämin ja siihen määrään lemmenhuumeessa, ettei hän kuullut kuin-

ka kaksi ohitsekulkevaa työmiestä nauraen huudahti nähdessään naisen: “Onkos tuo oikea nainen, jolla on semmoiset loksuvat kalossit?” Tämän huudahduksen kuultuaan riensi nainen rientokulussa edeltä erään takaportin kautta *Häggbergin* kartanolle. Lahnanen kiiruhti, minkä koiviltaan kykeni perästä. Vasemmalla takaportista sijaitsi aukea katos, joka oli neljän pylvään varassa. Tämän katoksen alla oli muuan naishenkilö, jolla oli paksu verho silmillään. Hän viittasi kädellään ja Lahnanen syöksyi esiin, lankesi polvilleen rikkaläjään, jossa oli kaikellaista roskaa ja märkiä olkia, sekä alkoi rakkaudentunnustuksensa: “Oi lempeä impyeni! Rakastettu, palavasti lemmitty” ---, kun yhtäkkiä voimakas käsi tarttui hänen niskaansa ja keskeytti hänen lauseensa. Hän käänsi päätään, näki kauheat kasvot edessään sekä kamalasti kirkaisten vaipui maahan. Katos syöksyi hurjannäköisiä olentoja täyteen ja huutoja kuului: “Lahnanen! Lahnanen! Älä ole hullu! Olemme tovereitasi.” Useat kädet puristivat häntä, hän nousi ylös, katsoi heihin sekä huutaten: “Te p---leet!” syöksyi kadulle. Tuo naishenkilö ei ollut kukaan muu kuin luokan pienin oppilas, joka oli pukeutunut sisarensa vaatteisiin. Seikkailu päättyi toisin kuin oli odotettu erään toverin kiireen vuoksi syöksyttyä esiin ja otettua Lahnanasta niskasta kiinni. Aikomus oli antaa hänen tehdä rakkaudentunnustuksensa ja rakastavaisten lähtiessä matkalle Huusniemen torppaan astua esille sekä lopettaa koko juttu iloisella naurulla. Lahnanen sairastui kovasti ja oli koko viikon poissa koulusta. Kun hän taasen palasi eivät toverinsa olleet tietävinäänkään hänen seikkailustaan eivätkä puhuneet siitä sen enempää. Tässä lemmenkohtauksessa esiintyneistä elää ainoastaan yksi henkilö enää, joka on nyttemmin raatimies. – Joku vuosi tämän jälkeen purettiin molemmat talot.

23.

Lähinnä näitä olevan kartanon omisti viisikymmentä vuotta sitten sorvarinammatin vanhin *Daniel Stenberg*, jonka tyttäret joutuivat naimisiin henkikirjuri *Ruotzin* ja ojennuslaitoksen päällysmiehen *Thessénin* (*Tessénin*) kanssa. Talon omistaa nykyään kauppias *Hallenberg* ja siinä asui “kleine Töughterschulen” opettaja *Gustaf Sattler*, joka eläkkeen saatuaan eli vielä pitkät ajat Jääskénin pitäjässä, jossa hänellä oli maatila. Kujaset kulkevat *Hallenbergin* kartanon ohitse nykyisen *Roihan* talon luokse, jonka viisikymmentä vuotta sitten omisti puuseppämestari *Briha*, jonka ainoa poika kuoli upseerina, ja jonka nuorin tytär vaihtelevien seikkailujen jälkeen kuoli erään rikkaan peilikauppiaan rouvana Pietarissa. *Hallenbergin* viereisen talon omisti kultaseppä *Qvarnberg*, joka sisarineen oli perinyt sen isältään, joka myöskin oli kultaseppä. *Qvarnbergin* ukosta kertoi oppaani seuraavaa. Mummo *Qvarnberg* kuoli pitkällisen sairauden jälkeen, ja koko joukko pulloja ja muita lääkeastioita jäi häneltä tänne kuoltuaan. Ukko *Qvarnberg*, joka oli sangen tarkka isäntä, katsoi haaskaukseksi heittää pois kalliit lääkkeet. Hän ahtoi sisäänsä voiteet ja joi kaikki rohdot sillä seurauksella, että lääkärin täytyi joutua ukkoparan avuksi, joka muuten olisi seurannut ämmäänsä toiseen maailmaan. Tohtori *Holstiuksen* onnistui pelastaa hänet tällä kertaa, mutta hän jäi kivulijaaksi koko jällellä olevan elämänsä ajaksi. Hänen poikansa kuoli naimatonna. Seuraavan talon omisti kirjansitoja *Hagelberg*, josta oppaani tiesi kertoa seuraavan jutun. Eräänä päivänä tapasivat räätälin ammatin vanhin *Fagerlund*, muurarimestari *Backman* sekä kirjansitoja *Hagelberg* toisensa seurahuoneella erään maistraatin kokouksen jälkeen. Herrat olivat tilanneet häränpaistia aamiaiseksi ja *Fagerlund*, joka oli aika velikulka, löi vetoa viinipullosta *Hagelbergin* kanssa, joka uhkasi syö-

vänsä pöydässä olevan purkin sinappia. Veto lyötiin ja *Hagelberg* kaasi sisällön 'pihvilleen', joka kokonaan peittyi sinapilla. Paisti tuli tosin syödyksi, mutta tuskin kymmentäkään minuuttia kului, ennenkuin – pihvit ja sinapit olivat sylkilaa-
tikossa. Veto oli menetetty ja tämänjälkeen ei *Hagelberg* voinut kärsiä silmis-
säänkään sinappia.

Hagelbergin naapuri oli puuseppämestari *Henrik Sundström*, joka puhui niin hullusti ruotsia, että ainoastaan harvat voivat ymmärtää häntä. Kerrankin kun hä-
neltä kysyttiin kuinka hän jaksoi, vastasi hän: "Stolika stiider. Skisällerna skroj-
va sprinka skuutana skorinka smin sraalika, splickan srännä svärgaren, Skolin
stenrattaren slaga spittakel – åhå sallt spara sharmia." Skolinilla tarkoitti ukko räa-
tali *Golinia*, joka asui hänen talossaan ja piti enemmän huolta viulustaan kuin neu-
lastaan ja saksistaan sekä houkutteli *Sundströmin* kisällit tuontuostakin juomaret-
kille. *Sundströmin* ainoa tytär joutui naimisiin värjäri *Hartbergille*, joka lunasti it-
selleen talon.

Sundströmin viereinen talo kuului raatimies *Häggborgille* ja asuivat siinä kaup-
pias *Listvennikoff* ja kansliakirjanpitäjä, sittemmin varalääninsihteeri *Eriksson*.

Seuraavan talon omistivat kauppias *Schuschinin* perilliset, joista oppaani mai-
nitsi *Gregori Schuschinin*, jolla oli kauppansa samassa talossa, ja *Andrei Para-*
manoff Schuschin, jolla oli hyvin kulkeva kauppapuoti *Örnin* kartanossa entises-
sä linnoituksessa.

Seuraavan talon, jonka nyt omistaa kauppias *Titoff*, omisti 50 vuotta sitten kaup-
pakirjanpitäjä *Petter Schuschin*.

Naapuritalon omistivat samoihin aikoihin kauppias *Budanoffin* perilliset ja sii-
nä asui silloin ylim. maanmittari *Nymalm*, joka kohosi maamme maanmittaushal-
lituksen päälliköksi ja kuoli valtioneuvoksena.

Nykyisen *Makaroffin* kartanon omisti kauppiaanleski *Skornäkoff* ja siinä oli
porvari *Abramoffilla* hartschevna, jossa talonpojat ahkeraan kävivät.

Kauppias *Myllyksen* talon omisti 50 vuotta sitten ent. kruununnimismies *Jonas*
Åkerblom. Henkikirjuri *Pehr Ruotzi* omisti seuraavan talon, johon kuului kaksi
tonttia, joista toisen omistaa nykyään kauppias *Baronin* ja toisen kauppiaanpoika
Rumbin.

Nimineuvoksetar *Paraskovia Hoffrénin* talon omistaa nyt kelloseppä *Weikka-*
nen.

Seuraavan talon omisti neiti *Maria Kiriloff* ja siinä oli *Rumbinin* puoti sekä pii-
rilääkäri *Georg de Beschen* asunto puoli vuosisataa sitten. *de Besche* muutti Kä-
kisalmelle ja kuoli siellä.

Kiriloffin talon jälkeen seuraa koko joukko pienempiä taloja, joiden omistajat
olivat kauppias *Filip Listvennikoff*, leski *Hartikka*, santarmikapteeni *Narbutt*, lei-
puri *Saitsoff*, ajuri *Kasolainen*, leski *Saara Kölhi*, leski *Jäppinen*, ja valtioneu-
voksetar *Brandt*, jolla aikoinaan oli kaksi taloa vierekkäin, joista kaupunki omis-
taa toisen ja kapteeni *Lobanoff* toisen. Viimeksi mainitussa oli 50 vuotta sitten
Klingenbergin sikaaritehdas.

Oppaani ja minä olimme nyt saapuneet vanhan köyhäinhuoneen luokse.

24.

Tässä on nyt kunnallissairaala. Köyhäinhuoneen esimiehenä oli 50 vuotta sitten
ruotsalaisen seurakunnan lukkari *Magnus Saxbäck*, jonka kolme poikaa olivat hy-
viä laulajia ja erittäinkin nuorin, joka kuoli aikaisin. Vaivaishoitolaisten joukossa

oli muuan *Hultén*, joka oli heikkomielinen ja oli aikoinaan ollut vänrikki. Hän esiintyi tavallisesti ruotsalaisen upseerin puvussa, jota hän koristeli punaisilla, vihreillä ja keltaisilla nauhanpäillä saaden niitä kaupungin räätäreiltä. Hän toimituskeili pöytäkirjojen kirjoittamisessa, sillä hän oli lukenut lakitiedettä ja teki sen johdosta usein muistutuksia kemnerioikeuden protokolloihin ja päätöksiin. Kun suurempia virheitä näissä sattui piirusti hän konseptin reunustoihin pukinpäitä, josta kemnerioikeuden puheenjohtaja raivostui ja alkoi riidellä *Hulténin* kanssa, joka tavallisesti hymyillen vastasi: "pieniä pukkeja, suureja pukkeja, hra tuomari!", kumarsi sekä lähti tiehensä. Vaivaishoitolaisia ei siihen aikaan pidetty tiukalla, vaan oli heillä suuria vapautuksia. He kuljeksivat pitkin kaupunkia kerjäälemässä vanhoilta tuttaviltaan ja tulivat usein juopuneina ja hoippuen kotiin niin hyvin miehet kuin naisetkin. Riitoja ja tappeluita oli heidän keskinsä melkein joka päivä. Pahin riitapukari oli muuan suutarin kisällä *Henrik Spansk* ja entinen sotilas *Mårten Boström*, veteraani 1808 vuoden sodan ajoilta.

Hyvän matkaa köyhäinhuoneesta Ristimäkeen päin sijaitsi santarmimaneesi, joka useampia vuosia ennen linnoituksen rakentamista myytiin huutokaupalla ja purettiin pois. Tässä maneesissa antoivat kuljeksivat ilveilijät y.m. seurat näytäntöjään. Vanhassa kaupungin puistossa, jossa *Hoffmann* siihen aikaan piti ravintolaansa, vilisi sunnuntai- ja pyhäpäivinä kaikellaista väkeä. Täällä annettiin kesäiseen aikaan nuorallatanssimisnäytäntöjä; poltettiin kokkoja juhannusiltoina ja Pietarin päivänä sekä uuden että vanhan ajanlaskun mukaan, pantiinpa toimeen ilotulituksiakin. Keiliradalla jyristiin myöhäiseen yöhön saakka. Talvella annettiin porvaritanssiaisia ravintolassa, joka *Hoffmannin* aikana oli kukoistuksessaan, mutta alkoi sittemmin rappeutua. Vihdoin katsoivat kaupungin isät hyväksi kieltää ravintolan pidon kokonaan, jolloin rakennukset rappeutuivat sekä myytiin vihdoin huutokaupalla enimmäen tarjoavalle. Viimeinen asukas tuossa rappiolle joutuneessa rakennuksessa oli muuan virasta eroitettu postiekspeditööri, joka ylioppilaskielellä sanoen 'kiinasi', s.o. asui paraimmassa huoneessa maksamatta mitään vuokraa siitä. Poliisi karkoitti hänet kumminkin, koska hänellä talven lähestyessä ei ollut varoja puiden ostoon sekä passitti hänet kotiseudulleen.

Läänin lasaretti on aikojen kuluessa sekä alueensa että rakennustensa suhteen tullut laajennetuksi. Kaksi vierekkäin olevaa tonttia, joilla 50 vuotta sitten sijaitsivat nimineuvos *Pryssingin* perillisten sekä kollegianneuvoksetar *Popoffin* talot, ovat tulleet lunastetuiksi ja on näille tonteille rakennettu uusia lasarettirakennuksia sekä turvalaitos mielisairaita varten ja tulee alue lähimmässä tulevaisuudessa vieläkin laajennettavaksi.

Kahden viereisen pienemmän kadun omistajina olivat 50 vuotta sitten kaupungin työmies *Paavo Niukkanen* sekä varanimismiehen *Huuhtasen* perilliset. Viimeksimainitun peri varanimismies *Petter Sällinen* ja on talo vieläkin hänen perillistensä hallussa.

Seuraavan talon omisti soittokalujen valmistaja *Hiekisch*, jonka tytär maistraattinkanslisti *Gustaf Saxbäckin* leski on nykyään talon omistajana.

Siinä asui myös entinen kauppias *Jonas Wrigstedt*, muuan sen ajan omituisuuksista.

Lähinnä seuraavan kartanon omisti paloviinanvuokraaja *Petter Plachin*, muuan kaupungin mahtimies, joka oli vuokrannut yksinomaisen oikeuden paloviinan polttoon ja myyntiin kaupungissa. Polttimo sijaitsi Tiikanurmella, jossa nykyään *Sergejeffin* olutpanimo löytyy. Tislaaminen toimitettiin edellämainitussa talossa, jossa paitsi *Plachinia* itseään ynnä hänen perhettään asui suuri joukko hänen puo-

tipalvelijoitaan ynnä n.k. 'sissikoita', jotka istuivat kaupungin porteilla vartioimassa, etteivät talonpojat ja naiset voisi salaa tuoda paloviinaa kaupunkiin. Nämä sissikat, jotka olivat harhateille joutuneita raajarikkosotilaita, olivat alituiseen koulupoikien kujeiden esineenä.

Plachinin naapuri oli muuan eroitettu (eläkkeellä oleva) kenraalimajuri *Bogajevsky*, vihainen herra, joka harjoitti kotikuria liiallisuuteen saakka ja joutui myötäänsä poliisin kanssa riitaan kadun ja kartanon puhtaanapidosta. Sitä paitsi vikuroitteli hän säännöllisesti ulostekojensa maksussa. Muun muassa katsoi hän keran hyväksi heittää kaupunginvoudin ulos, kun tämä tuli ulosottoa toimittamaan hänen luokseen aivan yksinään. Kaupunginvouti palasi eräänä toisena päivänä kaksi kaupungin palvelijaa mukanaan, jotka hän asetti salin oven taakse sekä meni itse yksinään kenraalin luokse, jolle tarjosi verolippua vaatien samalla siinä mainittua maksua. Kenraali kimmahti ylös tuoliltaan sekä tarttui kaupunginvoutia niskaan heittääkseen hänet taasen ulos, mutta kaupunginvouti oli niin viekas, että tarttui kiinni kenraaliin käsineen ja jalkoineen sekä heittäytyi selälleen vetäen kenraalin mukaansa samalla päästäen aika ulvonnin. Kaupunginpalvelijat sekä talon palvelusväki hyökkäsivät sisään sekä näkivät kenraalin ja kaupunginvoudin piehtaroiden maassa kenraali päällimmäisenä sekä pitäen kirkuvaa kaupunginvoutia kurkusta kiinni. Seurauksena tästä oli se, että kenraalin täytyi ryhtyä hieromaan sovintoa voudin kanssa, joka ei pienistä välittänyt, sekä samalla maksaa velkakirjan sisältö. Tämän opetuksen jälkeen ei kenraali enää kuhnaillut maksuissaan. – Vuokralaistensa kanssa, jotka 50 vuotta sitten olivat överstilutnantin rouva paroonitar *Schultz*, tämän käly, muuan naimaton seitsemänkymmenvuotias paroonitar *Schultz*, kuusikymmenvuotias neiti *Weyrauch* ynnä neiti *von Rautenfelt*, oli hänellä alituinen tora ja kiista, sillä noilla vanhoilla neideillä oli sylikoiria sekä kissoja, joita kenraali vihasi sekä vainosi.

Kenraalin naapurina oli kauppias *Siliverstoff*, jolla oli hyvin tunnettu siirto-maatavara- ja viinikauppansa samassa huoneustossa *Neustrojeffin* perillisten kivitalossa, jossa kauppias *Puginin* puoti nykyään löytyy. Olen jo ennen kertonut kuinka kaupungin herrat pistivät poskeensa vahvistusaineita *Siliverstoffin* kurenjassa. Hänellä oli myöskin sauna Punaisen lähteen tienoilla, jonka nyt omistaa kauppias *Schavaronkoff*. Vanhin *Siliverstoffin* tyttäristä joutui naimisiin entisen perämiehen, sittemmin kauppias *Ludvig Catanin* kanssa, joka oli tunnetun helsinkiläisen kahvilanomistajan *Ludvig Catanin* poika. Tämä otti haltuunsa kaupan ja saunan, mutta kun häntä enemmän huvittivat metsästysretket ja muut seikkailut, niin joutuikin hän konkurssiin menettäen kauppansa, jolloin saunanpito jäi hänen ainoaksi elinkeinokseen.

25.

Kauppiaanleski *Akulina Schuschin* omisti nykyisen *Kuschakoffin* talon ja kauppias *Aleneffin* entiselle makasiinitontille on veisto-opettaja *Skyttä* rakentanut talonsa.

Viereisen talon omisti kauppias *Andrei Paramanoff Schuschin*, jossa asuivat vanha kuvernementinsihteeri *Sundblad* tyttärineen sekä kauppiaanleski *Karpelin* kahden tyttärensä kanssa, joiden kanssa kasakkiupseerit seurustelivat, mutta kumminkin jäivät nämä naimattomiksi sekä kuihtuivat vanhoina piikoina. *Schuschinin* talon osti sittemmin arkistonhoitaja *Nikander*, joka rakensi sen kokonaan uudelleen.

Apteekkari *Dorrendorffin* talo, jossa oli pieni mitätön rakennus, jossa 50 vuotta sitten asui vaunujentekijä *Adam Boucht*, on kadonnut ja tontti yhdistetty kauppias *Golovanoffin* entiseen taloon, joka nykyään on n:o 66 Repolan kaupunginosassa ja omistaa sen kauppias *Pesonen*.

Kauppias *Kondratej Alexandroffin* entinen ja nykyinen *Kaluginin* talo Karjalankadun kulmassa oli 50 vuotta sitten samoin kuin nytkin kauppatalo, johon rahvas möi tuotteitaan ja osti tarpeitaan. Siinä asui muuan omituinen nimeuvos *Gyllenschmidt*, jolla oli puhuva papukaija, joka haukkui sotamiehiä ja talonpoikia, mutta puheli kauniisti naisille, joille se huusi venäjäksi: "pikku kyyhkyni, kaunein kukkani, rakastan sinua!" mutta miehille sitä vastoin: "pöllö, rakkari, hunsvotti!" y.m. Eräänä kesäiltana, kun papukaija häkkeineen oli nostettu avoimelle ikkunalle, kulki eräs talonpoika ohitse mutta pysähtyi kuuleksaan huudon "durak" (pöllö). Pöpperössä ollessaan ei hän ollenkaan huomannut papukaijaa, vaan kyllä *Gyllenschmidtin* nauravan naaman. Ukko vastasi: "Itse olet turakka. Mitä irvistelet!?" Silloin seurasi kokonainen koski venäläisiä haukkumasanoja, joihin talonpoika koetti vastailla mitä mehukkaimmin taisi. Riitaa kuulemaan kokoontui koko joukko ihmisiä talonpojan ympärille, joka huusi nauraville läsnäolijoille: "Kuulkaa päälle, kuinka tuo herra haukkuu! Minä vedän hänet oikeuteen!"

Vihdoin sattui muuan poliisi paikalle ja tämä ilmoitti talonpojalle, ettei herra, vaan tuo häkissä oleva lintu, oli haukkunut häntä. Ukko tirkisteli hetken aikaa papukaijaa ja kiirehti väkijoukon nauraessa pois muristen: "Kaikellaisia piruja niillä herroilla on."

Seuraavan talon taasen omisti aikoinaan hovineuvoksetar *Mangelus* ja peri sen maaviskaali, entinen luutnantti ja sitten sotakamreeri *Pehr Aschan*, joka oli naimisissa vanhimman neiti *Mangelusin* kanssa. *Aschanilla* oli aikoinaan ölantilainen hevonen. Kerran kun vieraita oli kutsuttu *Aschanin* luokse, sai läänin varakamreeri E-n linnanpäällyismies *Christianssonin* nousemaan tuon pienen ölantilaisen selkään. *Christiansson*, joka ei osannut epäillä mitään, nousi hevosen selkään, jolle E-n antoi ruoskansivalluksen, jolloin hevonen kiisi ulos kadulle sekä läksi laukkaamaan yhä edelleen. Pitkä linnanpäällyismies piteli kiinni hevosen harjasta ojennelleen koipiaan ilmaan, sillä ne olivat vaarassa taittua katua vastaan hevosen laukatessa. Asema oli kumminkin niin epämukava ettei päällyismies kestänyt kauvempaa, vaan putosi selästä vierien aika vauhtia pitkin katua. Lukija voi kyllä mielessään kuvailla millaisen rähäkän tuo vapaa katuilveily herätti kadulla kulkevassa yleisössä.

Mangelusin naapuritalo oli kauppias *Smirnoffin* talo, joka nyt on hänen perillensä hallussa. Siinä asui 50 vuotta sitten varatuomari *Nils Paldani* suurine perheineen.

26.

Vanhat n:o 1, 2, 3, 4:n talot ovat nyt 57 ja 58 numerona Repolan kaupunginosassa.

N:o 1:den omisti aikoinaan maanmittaustirehtööri *Lindh*, jonka nuorin poika, toverien kutsuma Ibeliksi sen takia, että Lebi nimi oli takaperin lausuttu, kun hän oli juutalaisen näköinen, oli yhtenä päähenkilönä mainitussa kimnasistiseikkailussa. Hän tuli suurien puuhien perästä ylioppilaaksi, mutta ei ollut missään muussa suhteessa erinomainen, kuin että ahkerasti tutki suurtieteitä, kuten niitä kutsutaan, ja kun oli saanut kylläkseen laiskuudestaan meni hän oppilaaksi *Holmber-*

gin apteekkiin ja tuli farmaseutiksi, mutta kyllästyi pillereihin ja purkkeihin sekä tuli rautatievirkamieheksi. Hänen virkansa loppui siihen, että kassanvajauksen takia jätti paikkansa, eleli sen perästä ilman vakinaista tointa lankomiehensä, valtioneuvos *Nymalmin* rahoilla kunnes eräänä vuonna kuoli Obuhoffskin sairaahuoneessa Pietarissa.

Talot n:rot 2, 3 ja 4 omisti kauppias *Wasili Skornäkoff*, jonka kaupan osti *Smirnoff*, joka sittemmin osti talotkin.

Ne talot, jotka viisikymmentä vuotta takaperin olivat Pukki- ja Kilikatujen varrella, ovat suurimmaksi osaksi tulleet revityksi ja mainitut kadut ovat niiden kansa kadonneet. Otavan ja Torkkelin kadut ovat tulleet niiden sijaan.

Oppaani, yhdyttyämme edelläkerrotun kävelyn perästä seuraavana päivänä puiston päässä *Schavaronkoffin* saunan luona muistutti rabbinia ja läkkiseppää *Moses Weikkasta*, joka viisikymmentä vuotta takaperin omisti kaksi pientä taloa Punasen lähteen lähellä. Kuollessaan jätti hän jälkeensä lesken ja useita lapsia. Leski eli kauvan ja oli taitava silmälääkäri. Ämmä käveli suuri turbaani päässään kun se juutalaisten uskonnon mukaan oli kerran niin säädetty. Pojista kaksi antoi kastaa itsensä luterilaiseen uskoon ja muutamat tytöistä ottivat oikeauskoisen opin. Vanhin poika *Kain* kastettiin suurilla juhlallisuuksilla ruotsalaisessa kirkossa, jossa useita kaupungin etevämpiä kauppiaita oli kummina. *Kain Weikkanen* sai kasteessa nimen *Konrad* ja jatkoi isänsä ammattia, toimi kämnerioikeuden jäsenenä siihen asti kunnes se oikeus lakkautettiin ja oli kaupungin valtuusmiehenä kuolemaansa asti. Hän jätti jälkeensä tuntuva omaisuuden, minkä nuorempi veli *Abraham*, kelloseppä ammatiltaan, suurimmaksi osaksi peri. Tyttäristä olivat *Rebecka* ja *Katja* hyvin tunnettuja kaupungin nuorille herroille. Ensiksi mainittu oli, jos muistan oikein, neljä kertaa naimisissa ja kun hän kuoli lienee kolme miehistäkin elänyt. *Katja* tyytyi yhteen mieheen ja meni oikeauskoisuuteen, mutta *Rebecka* pysyi juutalaisten uskossa. – Kaikki tytöt olivat kauniit, muutamat heistä kaunottariakin.

Toisessa *Weikkasen* talossa asui suutari *Oljelund*, tavattoman hauska henkilö, mutta taitava ammatissaan. Hän kuoli kuitenkin köyhänä, sillä hän eli yli ansiotonsa.

Vastapäätä *Siliverstoffin* entistä saunaa oli seppien vanhemmalla *Petter Widellillä* suuri talo, mikä järjestettäessä vuonna 1861 siirrettiin Pantsarlahden kaupunginosaan ja lunasti sen osaksi kaupunki osaksi kappalainen *Lybeck*, joka rakensi lunastamalleen tontille uuden talon. *Widellin* pojista tuli vanhin *Otto* sepäksi ja osti *Slöörin* verstaan entisestä linnoituksesta. Toinen poika *Magnus Fredrik* tuli ylioppilaaksi ja aikoi papiksi, mutta lopetti opintonsa ja tuli läänin kanslistiksi, sekä elää pensioonillaan Jääsken pitäjässä. Nuorin *Oskar* kuoli muutama vuosi takaperin henkikirjurina Salmin kihlakunnassa ja koetti tulla ruununvoudiksi, mutta ei saanut puoltolausetta, kun häneltä puuttui 'stoika' (tottelevaisuutta), kuten hän itse sanoi. Tytär *Sofie*, sen ajan kanslistein mielitietty, meni naimisiin erään papin kanssa, joka kuoli kappalaisena köyhissä oloissa.

Widellin naapurina oli räätälimestari *Winberg*, jolla oli talonsa Pukkikadun kulmassa. Hän kyllästyi saksiinsa ja tuli asianajajaksi, josta oli tuloksena, että menetti talonsa ja verstaansa ja kuoli köyhyydessä jättäen lesken ja lapsia jälkeensä. Pojat pantiin käsityöläisoppiin Pietariin ja tyttäret saivat lastenhoitajain paikat isän entisten tuttavien luona, kunnes hekin muuttivat Pietariin, jossa menivät naimisiin. Vanhin poika kuoli kisällinä, mutta nuorin elää holhoojansa, ruununpalvelijain ja kaupungin poliisien mieliharmiksi. Hän on esimerkkinä siitä, ettei kuole

pulituurista, sillä jos kuka, niin on se henkilö parkinnut sisälmyksiään kaikenlaatu-
tuisilla pulituureilla - todistus, että venäläisissä kaupoissa olevat pulituuripullot
sisältävät värjättyä paloviinaa. Näissä pulloissa oleva pieni lakkafernissamäärä ei
vahinkoita juomareita. Raittiuden ystävät, tässä on teille toimiala! Saakaa aikaan
kaiken pulituurimyönnin kielto venäläisissä puodeissa!

Oppaani muistutti minulle omituisen naisen, joka asui *Winbergin* talossa, por-
tin vieressä olevassa komerossa.

Hän oli vaivaishoitolainen, mutta häntä ei pidetty vaivaistalossa, vaan oli hän
ottanut asuntonsa portin komeroon, jossa talvisaikana ei kuitenkaan voinut oles-
kella, mutta asui talvisin *Winbergin* kyökissä. Hän oli aikoinaan erään kaupungin
ylhäisen herran rakastajatar, mutta kun alkoi ryypiskellä, tuli hän pois ajetuksi ja
vajosi paheen liejuun kunnes hänet eräänä päivänä poliisi korjasi kadulta ja pani
vaivaistaloon, josta hän usein karkasi ja useiden arestien perästä vihdoinkin pääsi elä-
mään vaivaistalon seinien ulkopuolelle. Kun hän oli juopuneena, tanssi hän ja lau-
loi: "Ach lieber Augustin alles ist weg!" Usein kokoutui niin suuri kansanjoukko
hänen ympärilleen kadulle, että poliisin täytyi hajoittaa ihmisjoukko ja raahata
tanssijaammä arestiin maataksaan pois juopumuksensa. Sellaisia näytäntöjä esi-
ytyi melkein jokaisena viikkona ja Annuska, joksi häntä kutsuttiin, antoi poliisille
paljon työtä. Eräänä päivänä ilmestyi hän Eevan puvussa kadulle ja tanssi villiä
tanssiaan, mutta silloin tuli poliisimestari vihaiseksi ja antoi rangaista häntä vit-
joilla.

Tämän perästä oli hän kauvan aikaa hiljaan kunnes eräänä kauniina päivänä taas-
kin toimeenpani näytännön erään venäläisen hautausmaaton läheisyydessä siten,
että alkoi tanssia ruumisvaunun vieressä. Nyt pantiin hän Lappeenrannan keh-
ruuhuoneeseen ja kuoli siellä.

Winbergin naapurina olivat porvarin leski *Seroff* ja sorvari *Schildt*, joitten talot
samoin kuin kahden seuraavankin talot, joitten omistajina oli kuorma-ajuri *Kom-
monen* ja tullimies *Puolakka*, vieläkin ovat paikoillaan, vaikkakin uudestaan ra-
kennettuina ja järjestettyinä. Neljä näiden vieressä ennen aikaan ollutta taloa on
kadonnut. Yhden niistä omisti leski *Söderberg*, jonka poika *Fredrik* monta vuot-
ta sitte kuoli pankinkomisariuksena ja rikkaana talonomistajana. *Kommosen* ja
Härkösen entiset talot ovat yhdistetyt n:roon 35 Repolan kaupungin osassa. *Här-
kösen* talossa asui everstiluutnantin leski *Lisenko*, jonka poika kuoli muutama vuo-
si takaperin santarmi-everstiluutnanttina täällä.

Muista entisistä taloista tässä osassa Pietarin-esikaupunkia, jota sanottiin Kasa-
tai Pukkilopotiksi, tahdon mainita viisikymmentä vuotta takaperin olleet merkit-
tävimät, kuten kauppias *Andrei Paramanoff Schuschinin* talo, jossa asui muu-
rarimestari *Johan Silander*, joka sittemmin osti entisen *Sapetoffin* talon Vahtitor-
ninkadun varrelta entisestä linnoituksesta; *Couperin* kaksoistalon; *Pistolekorsin*
talon, mikä nyt on hävitetty; *Krutakoffin* talon, jossa eräs omituinen virasta eroi-
tettu kapteeni *Gustaf Petterberg* asui; *Feduloffin* talon, jossa neito *Rebekka W.* ompelijattarineen piti asuntoa; maalarimest. *Rönnin* talon, minkä nyt omistaa hänen
vävynsä kirjansitojamestari *Holmlund*; leipurin lesken *Schreiberin* talon, mikä nyt
on hävitetty; porvari *Petter Hämäläisen* talon, jossa mamselli *Lisette Lindberg*,
joka meni naimisiin entisen näyttelijän *Sundströmin* kanssa ja yhteen aikaan piti
ravintolaa vanhassa kaupungin puistossa, piti kuuluisaa Amsterdam nimistä ka-
pakkaa; suutari *Jokelinin* talon, jossa suolanmittaaja *Andolin* asui ja jonka poika
oli onnettomasti päivänsä päättänyt kanslian kirjanpitäjä; nykyiset *Kaluginin* ta-
lot, joissa asui neito *Sofia Broström* ompelijattarineen ja entinen aliupseeri *Con-*

rad Zetterling, sen ajan tunnettu nurkka-asianajaja, jonka elämä päättyi vaivaisalossa; *Kirmasen* entisen talon, minkä omisti läkkiseppä *Konrad Weikkanen* ja minkä nyt omistaa kultaseppämestari *Porthan*; läkkiseppä *Lars Nokelinin* entisen talon, jossa eräs sen ajan asianajajia, entinen ylioppilas *Lundgren* elosteli; ja *Ivaskan* nykyisin hävitetyn talon.

27.

Ent. Kilikadun huomattavimmat talot olivat: aliupseeri *Kasitzkinin* talo, minkä omistaa kauppias *Kalpi*, kondiittori *Fagerströmin* nykyisin hävitetty talo, aliupseeri *Swereffin* talo, minkä omistaa kauppias *Scheinin*, *Osipoffin* ja *Spiridonoffin* talot, mitkä omistaa tehtaanhoitaja *Porkka*, nykyiset *Glagaun* talot, *Ivan Schavarunkoffin* entinen talo, lääninkonttoristi *Silfverbergin* talo, minkä nyt omistaa kauppias *M. Roiha*.

Oppaani ja minä ohjasimme askeleemme entiselle *Sandellin* myllylle ja sieltä entiseen Revonhantään, Iisakinkadulle, minkä varrella entinen *Melartin* talo, nykyisin n:o 97 Repolassa, oli entiseen aikaan suurin. Täällä oli ukko *Tikanderin* mainio värjäyslaitos. Hänen leskensä päätti päivänsä sotamiehen leskenä. Kuorma-ajuri *Rahkosen* entisessä talossa asui lääninkanslisti *Isak Bernefelt*, sittemmin kuuluisa asianajaja Mikkeliissä. Tästä *Bernefeltistä* kerrotaan, että kun hän pakotettuna ottamaan eron Mikkelin lääninhallituksesta, kun hän oli joutunut riitaan itsensä kuvernöörin kanssa, joka istuntosalissa suvaitsi *Bernefeltille* antaa korvapuustin, josta uljaudesta kuvernöörin täytyi luopua virastaan, tänne tultuaan kävi kuvernööri *Casimir von Kothenin* puheilla pyytämässä päästä tšekäläiseen lääninhallitukseen kysyi kuvernööri häneltä, josko hän oli se, joka oli hankkinut eron entiselle maaherralleen ja kun hän myönsi, lausui *Kothen*: ”Te saatte heti viran ja kun ensiksi tulee paikka avonaiseksi, silloin tulette sen saamaan vakinaiseksi.” *Bernefeltillä* oli tapana talvisinkin ottaa kylmän kylvyn kalarannan avannossa, kun hän asui nykyisessä lääninhallituksen talossa. Porvari *Kaschkinin* entisessä talossa asui veromaamittari *Weman*, jonka poika kuoli kirjakauppiaina Kotkassa ja jonka tytär on Kemiön kirjailijatar *Parus Ater*.

Muista entisistä Iisakinkadun varrella olevista taloista mainitsen tullivahtimestarin lesken *Dufvan* talon, kuorma-ajuri *Mälkiän* ja nuohooja *Lyytikäisen* eli kuten hän myöhemmin kirjoitti *Lydeckenin* talo. *Lydeckenin* ämmästä kertoi oppaani monta naurettavaa historiaa. Ukko *Lydecken* oli tohvelin alla eikä uskaltanut mukahtaa sanaakaan, kun ämmä oli äkäisellä päällä. Satulaseppä *Pehrman* piti siihen aikaan kapakkaa vakaaja *Andströmin* nykyisin hävitetyssä talossa Rautatienkadun varrella. Tässä kapakassa oli kaupungin arvokkailla käsityömestareilla tapana kokoontua iltasin juomaan totia ja pelaamaan kukkupeliä, mikä siihen aikaan oli hyvin suosittu seurapeli. Innokkaimpana vieraana oli ukko *Lydecken*. Eräänä sunnuntai-iltana satutti kohtalo *Lydeckenin* ämmän kulkemaan ohitse, jolloin hän näki rakkaan miehensä istuvan sisällä. Mies havaitsi myöskin kotiristinsä ja kuis-kasi kauhuissaan vieressä istuvalle räätelien vanhimmalle F:lle - ”Akka tulee tänne, nyt perkele ottaa minut!” - ”Ryömi pöydän alle”, neuvoi F. *Lydecken* seurasi neuvoa ja F., joka istui paitahisasillaan, levitti takkinsa toverinsa yli. Muut pelaajat yhdistyivät tiheään toisensa viereen ja viittasivat muutamia muissa pöydissä istuvia vieraita ottamaan paikkansa pelipöytänsä. *Lydeckenin* ämmän räiskyvä ääni kuului tarjoiluhuoneessa ja tulipunaisine kasvoineen astui hän pelihuoneeseen.

– Näettekö! Äiti *Lydecken*! Huomenta, mitä kuuluu? tervehti häntä räätälien vanhin.

– Missä on mieheni, roisto? huusi ämmä.

– Kroaattiko? Milloin hän on tullut kroaattilaiseksi? Hänhän on nokikolari, vastasi räätälien vanhin.

– Pidä kitasi kiinni, pukki! Pidä huolta saksistasi ja silitysraudastasi! huusi ämmä.

– Kyllä sen teen varmaan ilman ämmän muistutuksia, mutta sunnuntaisin saan kai huvitella. Eikö ämmä tahdo istua ja juoda lasillista viiniä.

– Annan palttua teidän viinillenne! Missä on mieheni?

– Hän on ollut kauvan kadoksissa.

– Se ei kuulu teihin, lärppä Liisa! Minä näin hänet kun kuljin ikkunan ohitse.

– Ai, olette nähnyt varmaan hänen uunin piipussa, jonne joku kaunis kummitus on hänet vienyt, vastasi kielevä vanhin.

– Kirottu räätälin pottu, huusi ämmä ja hyökkäsi pois.

– Vanhin, hyvä ämmä! huusi F. hänen perästään. Muut vieraat olivat hiljaan kuin egyptiläiset muumiot kuunnelleet tätä keskustelua ja kun he näkivät *Lydeckenin* ämmän kiirehtivän ikkunan ohitse pyöritellen suurta päivänvarjoaan, puhkesivat he räikeään nauruun. *Lydecken* ryömi pois epämurkavasta piilopaikastaan ja sanoi nauraville: “Niin, naurakaa te, mutta kyllä minä saan tuon ryökäleen täytetyksi, kun tuo F. tekee niin pilkkaa pahuksen tavalla vaimostani.” Vieläkin makeamman naurun sai hän vastaukseksi.

28.

Eräänä kesäyönä, kun F. ja hovioikeuden vahtimestari S. olivat kotimatalla *Pehrmanin* kapakasta ja sattuivat kulkemaan *Lydeckenin* asunnon ohitse, kuulivat he kuinka *Lydeckenin* ämmä piti kotiripitystä miehelleen, sillä ikkuna oli aukei, kun yö oli tavattoman lämmin. Molemmat toverukset pysähtyivät ikkunan alle ja kuulivat kotiripitykset, mutta *Lydeckenin* ämmä kuuli heidän kuiskauksensa ja tukahduttavan naurunsa. Hän jatkoi kovasti ripityksiään ja meni samassa kyökiin, jossa sai käsiinsä täyden likaämpärin ja kantoi sen ikkunan luokse sekä kaatoi sen sisällön kuuntelevien toverien päälle, jotka pakenivat odottamattoman suihkun perästä ja kotiin tultuaan olivat pakoitetut kokonaan muuttamaan pukunsa, josta päällimmäiset olivat koristetut perunan kuorilla ja muilla keittiön jätteillä. Heti sen perästä oli räätälien vanhin tilaisuudessa kuittaamaan suihkun. Se oli kaupungin ruiskujen ja palokunnan tarkastuksessa, mikä toimitettiin suurilla juhlallisuuksilla ja jossa oli saapuvilla pormestari ja raati. Vanhin F. oli suurimman ruiskun päällikkönä. Se oli koetettava ja koetusta katseli suuri kansanjoukko, jossa oli *Lydeckenin* ämmä ensimmäisten rivissä. Vanhin kuiskasi muutamia sanoja suihkun johdattajalle, kirvesmies *Kraftille*, joka sattui erehdyksessä suuntaamaan suihkun katsojiin, etupäässä *Lydeckenin* ämmää vastaan, jonka päälle suuri vesimäärä tunkeutui. Kadottaen päivänvarjonsa ja hattunsa hyppäsi hän nostettuun hamein pakenevassa kansanjoukossa ja kuuli vanhimman huutavan: “Maksettu ja kuitataan, ämmä *Lydecken*.”

– Hänellä on kauniit sääret sillä riitasäkillä! huudahti pormestari A. nauraen.

– Valkeat sääret, valkeat sääret valkeitten lamppujen valossa! hyräili vanhin vastaukseksi ja lisäsi: – Mutta nuot valkeat sääret ovat noita-akan!

Oppaani ja minä olimme tulleet Viskaalinkadulle, mikä kuluneen viidenkymmenen vuoden aikana oli kokonaan muutettu ja järjestetty suoraksi kaduksi, vaikka se ennen oli S-kirjaimen muotoinen. Järjestämisen takia on useita taloja osittain kadonnut, osittain uudestaan rakennettu. Entisistä taloista mainitsen *Engdahlin* talon, jossa työmies *Buchmejer* asui ja jonka alaikäiset tyttäret tulivat sittemmin kuuluisiksi, kauppias *Loginoffin* talon, mikä nyt on hävitetty, kauppias *Andrei Schuschinin* talon, mikä nyt on rahatoimikamreeri *Ahrenbergin*, *Tillströmin* talon, mikä on jo hävitetty, *Kusnetzoffin* talon, minkä nykyisin omistaa kauppias *Hallenberg*, kauppiaan leski *Kekin* talon, jonka poika tuli ylioppilaaksi ja tuli tunnetuksi hurjasteluistaan, suolanmittaajan *Jonas Holmstenin* talon, jonka kaksi poikaa myöhemmin oli konttoristeina *Paul Wahl & kumppaneilla*, ja *Åkerblomin* talon.

Entisistä Karjalankadun varrella olleista taloista mainitsen *Serebrakoffin* kulumatalon, kuorma-ajurin lesken *Rouhiaisien* talon, kauppiaiden *Loginoffin* ja *Karapuchinin* talot, molemmat nykyisin kauppias *Ristoffin* omistamat, entisen poliisikartanon, nykyisin talo n:ro 95 Repolan kaupunginosassa, mikä oli paloliiterinä ja palovartian *Björnin* ja poliisitarkastaja *Ahreniuksen* asuntona, joista viimeksi mainittu oli suurikasvuinen ja rumarakenteinen mies mahtavine poskipartoineen. *Ahrenius* oli kaikkien kulkurien kauhu. Kun hän aamuisin matkalla poliisikamariin rykäsi Karjalankadulla, kuului se kauvaksi läheisille kaduille, joilta kaikki toimittomat kadun kulkijat heti hävisivät. "Kvartalnikka (korttelipoliisi) tulee!" oli tavallinen huudahdus, kun *Ahreniuksen* rykiminen kuului kaikuvan Karjalankadulla. Nykyisessä *Makaroffin* talossa Pietarinkadun varrella oli siihen aikaan hyvin tunnettu 'hartschovna', jota hoiti porvari *Abramoff*. Tämä kapakka oli *Ahreniuksen* tarkastuksen alainen jokaisena aamuna ja usein iltaisinkin. Hän kulki pöydästä pöytään ja tarkasti tarkoin vieraita sekä toimitti kuulusteluja kaikkien tuntemattomien kanssa. Usein sattui, että karkulaat ja varkaat saatiin tässä kapakassa kiinni. Kaupungin puutarhassa pidetyissä tilaisuuksissa hämmästytti *Ahrenius* yleisöä ainoastaan sillä että ilmestyi sinne ja kun hän karjasi, niin lakkasi kaikki tappelut ja riitaisuudet. *Ahreniuksella* oli kaksi poikaa, joista vanhempi tuli kauppiaaksi Helsinkiin ja meni naimisiin tanssijattaren *Alina Frasan* kanssa sekä nuorempi suoritti ylioppilastutkinnon, mutta päätti päivänsä rautatien työmiehenä.

Poliisitalon naapurina oli kauppias *Wasili Schuschinin* talo ja sen vieressä porvari *Suvoroffin* talo, jotka molemmat nykyisin omistaa kauppias *Baronin*. Hatuntekijän lesken *Lindroosin* entisessä talossa asui entinen postinkuljettaja *Vanhanen*, joka leskeksi jäätyään hakkaili kaupungin kuuluisimpia tyttöjä. Hänen poikansa, konttoristi, sittemmin kauppias *Vilhelm Vanhanen* tuli pelkurimaisesta esiintymisestään hyvin usein koulupoikain vainonalaiseksi. Eräänä marraskuun päivänä, kun Salakkalahdessa oli mainio luistinjäähä, joutui *Vilhelm Vanhanen*, aikoeessaan mennä suomen kirkkoon, luistelevain koulupoikain pariin. Huutaessaan: "siinä on tuo pihattu!" piirittivät nuot narrit hänet ja antoivat tyrkkäyksiä, joten hän sai lukemattomia 'porvareita' kuten sanotaan, kadotti keppinsä ja lakkinsa ja oli onnettomassa tilassa, josta hänet auttoi kaksi vanhempaa kimnaasialaista, jotka hajottivat koulupojat ja saattoivat säikähtyneen ja kovasti hikoilevan miehen rannalle. Samassa talossa, missä *Vanhanen* asui, oli myöskin suutarin leski *Åström*, jonka kaksi poikaa olivat tunnetut villeistä kujeistaan. Entisessä *Protopopoffin* talossa, nykyisin n:ro 100 Repolan kaupunginosassa, asui eräs nimismiehen leski, joka nautti vaivaisapua ja jonka tyttäret muutamia vuosia myöhemmin herättivät

huomiota kummallisilla puvuillaan ja somilla seikkailuillaan. Nuoranpunoja *Nikolai Ojالاتvan* entinen talo on hävitetty. *Ojالاتva* oli hullunkurinen henkilö, joka päihtyneessä tilassa ollessaan sai aikaan monta selkkausta naapuriensa ja poliisien kanssa. Hän joutui hunningolle vaimonsa kuoleman perästä ja päätti päivänsä vaivaistalossa.

Eerikinkadun varrella omisti entinen luutnantti, maistraatin aktuaario von *Creutlein* kolmella pienellä tontilla olevan talonsa. *Creutlein* oli pitkä, laiha olento, kun hänen rouvansa sitä vastoin oli pieni ja pyylevä emäntä. Heillä oli ainoastaan yksi poika, joka ravintolan tarjoilijasta yleni lääninkanslistiksi, mutta selkkaisista asianajoistaan oli pakoitettu ottamaan eronsa ja kuoli talonpoikaisasianajajana ja venäläisten pikkukauppiasten kirjanpitäjänä.

Kauppiaanlesken *Matroona Aleneffin* entisen talon Eliaksen kadun varrella omistaa nyt eläkettä nauttiva kenraalimajuri *Heinricius*, entisen pormestarin poika.

Kenraalinlesken entisellä tontilla on Yhdysolutpanimo.

Jaakon kadun varrella olevat entiset *Serebrükoffin* talojen tontit, joista taloista yksi on hävitetty, omistaa nyt kauppaneuvos *Sergejeff*. Hävitetyksi on myöskin tullut majuri *Lesnatiskoin* entinen talo.

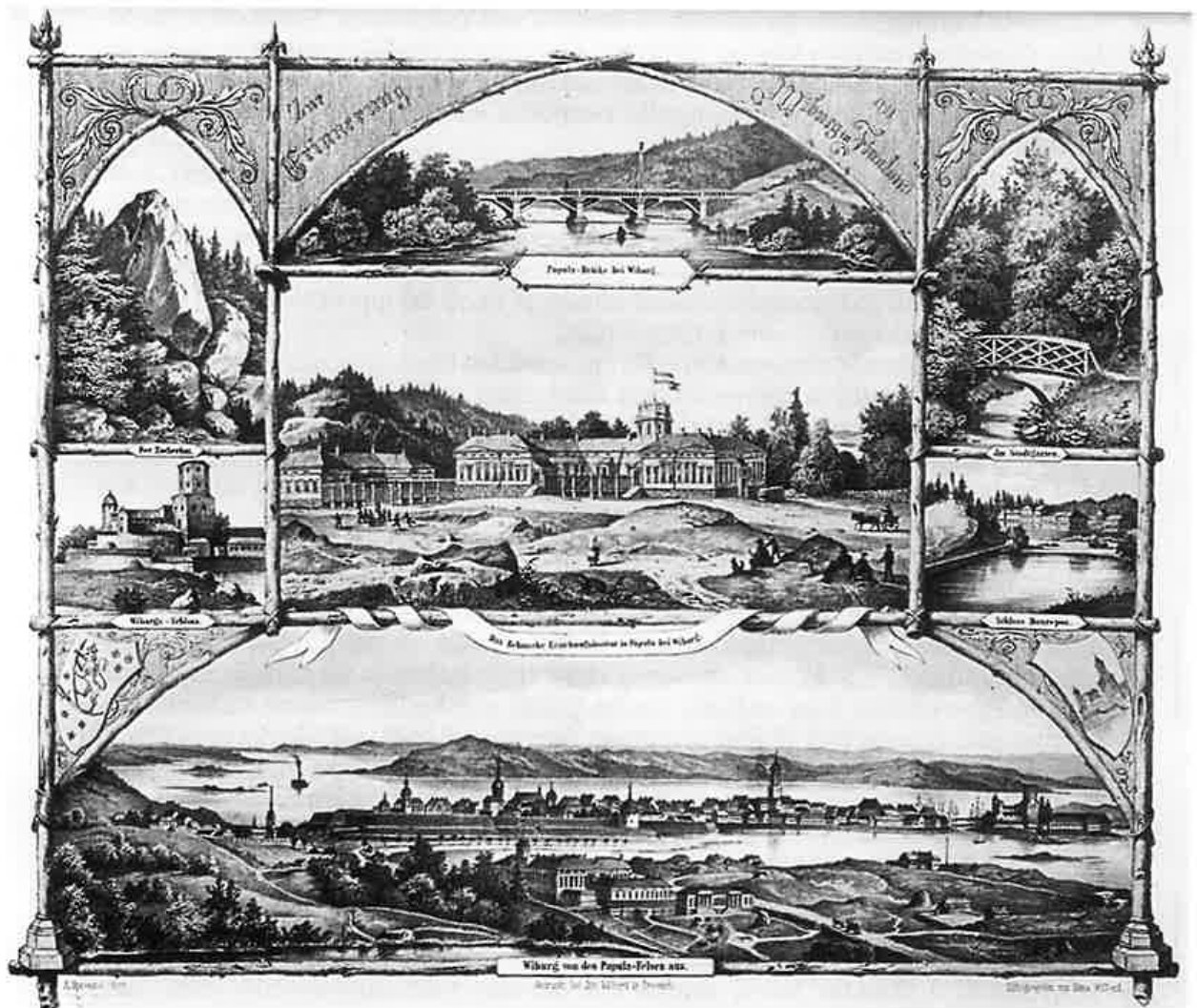
Entinen *Jäfvertin* talo Karjalan kadun varrella on järellä, mutta sen yhdeksän entistä naapuria on järjestämisen takia hävitetty. Näistä mainitsen ainoastaan kirkonvartijan *Pullisen* talon, jossa sievä räätälinrouva Louise S-g asui ja otti vastaan vieraisille kaupungin ijäkkäämpiä herroja, joilla oli pelipöytänsä tuon vanhan keikailijan luona. Hänen miehensä elosteli Pietarissa ja oli hänellä myöhemmin räätälinverstaa kaupungissa, mutta päätti seikkailuelämänsä vaivaistalossa. Samassa talossa asui myöskin entinen farmaseutti, puhtaaksikirjoittaja *Christian Wiskari*, joka puhui saksaa ja lauloi saksalaisia lauluja, kun oli iloisella päällä. Hän oli kaupungissa asuvain ruununvoutien ja henkikirjurien varsinainen apulainen, teki ahkeraan työtä silloin, kun hänellä oli 'ehdoton' aikakautensa, mutta oli sietämätöin viinajumalalle uhraamisaikanaan. Asianomaisten oli tapana luottaa poliisiin ja antaa hänet sulkea asuntoonsa raitistuaakseen työkuntoiseksi.

Aabrahaminkadun varrella omisti siihen aikaan tullivahtimestari, sittemmin rajaviskaali *Tojkander* talon, minkä nyt omistaa rakennusmestarin leski *Sandell*.

Nimettömän kadun varrella – nimitys, jota ei liene muissa kaupungeissa – ovat järeillä enimmäkseen entiset talot, vaikkakin ne ovat uusilla omistajilla.

Entisessä *Loginin*, nykyisessä *Carlströmin* talossa asui kättilö D-ff, jonka vanhin tytär tuli kuuluisaksi sievistä seikkailuistaan, joista eräs kirjansitoja *Hagelbergin* talossa tapahtuneen tulipalon aikana herätti sellaista huomiota, että tuon kauniin tytön oli pakko siirtyä Pietariin, jossa hän muutaman vuoden perästä onnistui pyydystämään erään rikkaan peilinkauppiaan ja tuli hänen rouvakseen.

Nykyisen Rautatienkadun varrella oli monta pientä taloa, joista useimmat ovat hävitetyt ja niiden sijaan on kohonnut suuria kivitaloja. Oppaani muistutti vakaa- ja *Andströmin* taloja, joissa asuivat maamittarit *Siercken* ja *Nordlund* sekä entinen nimismies *Monthan*; huomautti *Tidströmin* talosta, jossa nuoranpunojamest. *Koljonen* asui; maistraatin vahtim. *Kojolinin* talosta, jossa asui lääninkanslisti, sittemmin ruununvouti *Soldan* ja hänen veljensä kimnaasilainen; huomautti *Kojolinin* tyttärestä, jolla oli rakkausseikkailunsa, joitten takia hänen täytyi siirtyä Pietariin, jossa hän kuoli rikkaana juvelisepän rouvana.

A.-T. Sprengelin piirtämä, Dresdenissä 1859 painettu litografia esittää Viipuria Behmin koulun näkökulmasta, Papulasta katsoen. Linna, Monrepos ja Aninan puutarha ovat syrjemmällä saaneet hivenen huomiota osakseen. – Museovirasto.

Entinen *Isendahlin* talo on muuttunut n:roon 103 Repolan kaupunginosassa. Mamselli *Carolina Isendahlilla* oli siinä paljon käytetty pienten lasten koulu, mikä lakkasi viisikymmenluvun lopussa.

Entisessä Revonhännän niemessä oli joukko pieniä taloja, joissa enimmäkseen nahkureja ja värjäreitä asui. Niistä mainitsen nahkuri *Bergströmin*, jonka verstaanhoitajana oli *Kristian Siljander*, värjäri *Nymanin* ja värjäriin lesken *Juliana Sundströmin*. Niemessä asui ja paistoi tunnettuja ja haluttuja Wiipurin rinkiä ajomiehen leski *Helena Vaittinen*, joka niistä sai hopeamitalin. Hänen teoksillaan oli niin kova menekki, että tilaukset täytyi tehdä monta päivää edeltäkäsin. Hän saattoi sentähden kehua, ettei tarvinnut myöjäneitoja puodin rappusillaan, ei torilla eikä katujen kulmissa, kuten hänen kilpailijoillaan oli.

Rautatien aseman alueella oli ennen aikaan koko joukko pieniä taloja, joista *Go-rätscheffin* talo puutarhoineen oli huomattavin.

Papulan esikaupunki luettiin ennen rautatien syntymistä Pietarin esikaupunkiin. Huomattavimmat Papulassa olevat talot olivat venäläisen rovastin *Vinogradoffin*, nimineuvos *Thesleffin*, jossa *Balthasarilla* oli puutarhansa, merimies *Myllysen*, valtioneuvos *Sapoznikoffin*, työmies *Rahkosen*, nimineuvos *Kämmerlingin* y.m.

Missä Wiipurin tarkk' ampujapataljoonan kasarmit nyt sijaitsevat, siellä oli evers-ti *Philipaeuksen* talo laajoine puutarhoineen ja puistoineen, joita hoisi taloudenhoitaja *Fagerström*. Tämän talon ja kaupungin puiston välillä oli *Dunajeffin* ja *Worontzoffin* kyökkipuutarhat. Kaupungin puutarhan takana Ristimäkeen päin oli *Sedoffin* kyökkipuutarha ja *Siliverstoffin* tiiliruukki sekä *Plachinin* viinapolttimo.

Ojennushuone, *Alfthanin* olutpanimo ja talot Havin lahden rantamilla Pantsarlahdessa luettiin myöskin Papulan esikaupunkiin kuuluviksi. Ojennuslaitoksen talossa asui tarkastusmies *Majorin* kunnes hän röyhkeästä käytöksestään korkeita viranomaisia vastaan oli pakotettu ottamaan virkaeron, minkä perästä hän elätti itseään puhtaaksi kirjoittamisella, ensin täällä ja sitte pääkaupungissa. Vahtimestari *Henriksson*, joka oli rakentanut itselleen talon edellisen läheisyyteen, otti eronsa sairauden takia. Ojennuslaitoksessa asui varalääninsihteeri *Palmgren* siihen asti, kunnes sai tuomiokunnan.

Entisessä *Bernodovitschin* talossa, nykyisellä *Thesleffin* lautatarhan paikalla, asui läänin eläinlääkäri *Möller*, iloinen henkilö, joka osasi olla hyvissä väleissä maalaisämmien kanssa ja siten oli hänellä laaja toimiala, joskaan maalaisukot eivät paljonkaan luottaneet tohtorin taitavuuteen.

Pikiruukilla viisikymmentä vuotta takaperin olleista 42 talosta ja niiden asukkaista mainitsen vain seuraavat:

Hackmanin lautatarhassa asui kirjanpitäjä *Anders Granberg*, sen ajan wiipurilaisille hyvin tunnettu henkilö.

Siellä asuivat vetomiehet *Reponen* ja *Sopanen* sekä viimeksi mainitussa talossa kapteenin tytär *Maria Pappinghut*, jolla oli somia seikkailuja. Kirjanpitäjä *David Mäntynen*, jolla oli paikka *Alfthanin* liikkeessä, oli ystävällinen ja iloinen ukko. Poliisipalvelija *Nils Jordan* asui kirvesmies *Kasken* talossa ja oli kaikkien veijarien mörkö.

Siellä asuivat myöskin *Yrjö Siitoin*, jonka poika *Alexander* tuli *Rothen* sikuri-tehtaan hoitajaksi, sekä työmies *Petter Sonni*, jonka poika tuli konttoristiksi *Rosenius & Sesemannille*.

Tervaniemen esikaupungin hävittämisen perästä lisäytyi talojen luku Pikiruukilla, minkä asianomaiset sen perästä jakoivat kolmeksi esikaupungiksi: Hiekka, Pikiruukki ja Paulovski, mikä viimeksi mainittu sai nimensä Monrepoon omistajasta, parooni *Nicolaysta*, jonka mailla rautatien tekemisen perästä syntyi paitsi edellä mainittuja esikaupunkeja myöskin Likolammin, Saunalahden, Sorvalinsaaren ja Kivisillan esikaupungit, joissa yhteensä on suurempi asukasluku kuin Lappeenrannan, Käkisalmen ja Sortavalan kaupungit yhteenlaskettuina. Ei ole ihmettelemistä, jos Wiipurin piirin nimismies valittaa, että nämä esikaupungit sanottuun piiriin kuuluvina, saavat aikaan sekaisella väestöllään enemmän työtä ja suuttumusta kuin muu piiri kokonaisuudessaan.

Mutta nyt on jo aika lopettaa. Ehkä saan tilaisuuden jonkun seuraavan kerran palvella yleisöä pikku kertomuksilla Wiipurin entisestä elämästä.”

K. Wilkka

Henkilöhakemisto

Hakemistonumerot viittaavat tekstijaksoon, ei ao. sivuun. Henkilötietoihin on mahdollisuuksien mukaan sisällytetty elinvuodet, tärkeimmät virat ja mahdolliset arvonimet sekä ao:n omistaman talon tonttinumero. Täsmälliset päivämäärät on ilmoitettu vain arkistolähteiden pohjalta. Eräät lähdeviitteet on kirjattu, tosin pyrkimättä ehdottomaan johdonmukaisuuteen. Viipurin maistraatin pöytäkirjoja ei ole tätä tarkoitusta varten tarkasteltu, maininnat ovat jossain määrin satunnaiset. Ikää koskeva merkintä perustuu henkikirjaan 1851.

- Abborr(e), Lars kirvesmies, (50-v. 1851) 19
 Abramoff, porvari, majatalonpitäjä 23,28
 Adlerberg, eversti, kreivi (k. 1794), (hauta) 19
 Aga(fo)noff, Alexej kaup. Tervaniemellä, porvarioikeudet 1844, 33-v. 18
 Ahrenberg, suku: Släktbok 1918-20; Ekelund 1943.
 " Axel maanviljelijä (1843-1902) 17
 " vaimo: Hulda Petronella o.s. Hultenberg (1842-1906) 17
 " Carl Erik kaupunginkamreeri, talonom. Pietarin esik. (1841-1905) 28
 " Carl Wilhelm rehtori (1807-80) 8. - Heikinheimo 1955; Teperi 1965
 " Gustaf Ferdinand lääninrahastonhoit. (1802-81) 4
 " Louise (Lilli) naim. ks. Forsman
 " Robert poliisikamarikanslisti (1837-64) 4,17
 " Victor henkikirj., maanvilj., talonom. tontti 6 (1844-1932) 4,17,21
 Ahrenius, poliisitarkastaja 28
 " Alina o.s. Anderlé, Frasa, tanssinopettaja (1834-99) 28. - Hirn 1982.
 " Johan Robert kauppias (1839-93) 28. - Ruokatavarakauppiaan oik. Viip. maistr. ptk. 15.5.1865
 " ylioppilas ? 28
 Akin(t)schin, Nikolai kauppias, talonom. tontti 118, 9
 Aleneff, Dmitri kauppias, talonom. tontti 26 (k. 1857, 51-v. 1851) 7,25
 " Matroona kauppiaanleski, talonom. Repola 28
 " Nikolai porvari 7
 " Paul (Pavel) kaup. (1839-1907) 7
 " tytär (Dmitrin) ? 7
 Alexandroff, Astafei lasimestari (ei kivenhakkaaja!), talonom. tontti 128, 2, 17
 " Kondratei kaup., talonom. Repola, (41-v. 1851) 25
 Alfthan, suku: Bergholm 1892; Släktbok 1941-58
 " Abraham Fredrik nimineuv., tilanhoit. (1788-1842) 9
 " vaimo: Louisa Amalia (Emelie, Milchen) o.s. Rechenberg (1800-76) 9
 " Alexis kenr.luutn. (1813-85) 8
 " vaimo: Sofie Charlotte o.s. Thesleff (1825-68) 8
 " Anna naim. ks. Nervander
 " Anton tukkukauppias, tehtailija (1794-1854) 11
 " Anton nuor. fil.maist., oikeust. kand., opettaja (1820-47) 11 - Carpelan 1928-30, 73
 " Apollon kapt. (1816-86) 14
 " vaimo: Julia o.s. Alfthan (1825-82) 14
 " Benjamin (1845-65) 11
 " Carl Johan kauppaneuv., tehtail., tilanom. (1825-87) 6,9 - Viborgs gymnasium 143
 " vaimo: Charlotta (Lotte) Adolfina o.s. Öhmann (1836-89) 9
 " Ernst Apollon kapt. (1852-1930) 14
 " Ferdinand kauppias, talonom. tontti 61-62 (1822-89) 10,11,17,29 - Dalström 1953, 7
 " vaimo: Charlotta Adelaide (Adele) o.s. Kuhlström (1827-1917) 11,17
 " Ferdinand nuor., kauppias, varakons. (1857-1921) 11 - Sarlin 1973, 35
 " Fredrik kaup., talonom. tontti 80 (1829-85) 13,14

- Alfthan, vaimo 1) Mathilda Dorotea Rosenius (1833-57) 14
- ” vaimo 2) Juliane (Julie) Louise Lydecken (1837-1919) 13 - Hoving 1960
- ” Georg von kenr.,maj., kuvernööri (1828-96) 11 - Carpelan 1942, 5
- ” Gustaf merikapt., voim.opett. (1840-78) 11
- “ vaimo: Laura o.s. Nervander (1839-68) 11
- ” Helena opett., nti (1837-95) 11
- ” Jakob opett. Maaskolan maanvilj.koulu (1835-91) 11
- ” Johannes kirjailija, kauppias, toimitaja (1830-93) 11,16 - Hirn 1960
- ” vaimo: Viktorina Tawast (1830-66) 11
- ” Julia naim. ks. Apollon Alfthan
- ” Maria naim. ks. Dippell
- ” Nikolai kapt. (1854-1914) 14
- ” Otto liikennepääll., oluttehtail. (1833-72)
- Alm, Gustaf hotellinpitäjä, talonom. tontti 85 (1830-1907) 9 - Hirn 1978
- Alopeus, nimineuvoksetar 20
- ” Aurora Olivia naim. ks. Langolain
- Aminoff, Berndt Ivar arkkitt. (1843-1926) 12
- ” vaimo: Olga Maria o.s. Thesleff (1849-1911) 12
- ” Fredrika Wilhelmina naim. ks. Löfgren
- Anderlé, Alina naim. ks. Ahrenius
- Andersson, Oskar teatt.joht. 22
- Andolin (Andelin), Johan Fredrik suolanmittaaja, talonom. Pietarin esik. (k. 5.12.1851, ikä 51 v. 3 kk.) 26
- ” poika kansliakirjanpit. 26
- Andrea, Christian sokerileipuri, hotellinom. (1843-1900) 10 - Hirn 1974
- ” vaimo: Johanna Wilhelmina o.s. Silander (1850-1905) 10
- Andström, Jakob Johan vakaaja, talonom. Pietarin esik. tontti 237-8 27,28
- ” Karolina Albertina naim. ks. Creutlein, von
- Antell, David Henrik Samuel kunnallisporimestari, senaattori, salaneuv. (1810-74) 8,13,16,28 - Boström 1922, 20; Heikinheimo 1955
- Antonoff, Peter (Petter) kaup., talonom. tontti 19, (30-v.), 19
- ” Roman kaup., talonom. tontti 64 (27-v.) 6
- ” Wasili kauppa-apul. 18
- Appelqvist, Robert Wilhelm nimismies 12
- Armfelt, Ebba Eugenia naim. ks. von Etter
- Aschan, Bror Pehr lääninviskaali, sotakamreeri (1806-80) 25 - Bergholm 1892
- Aschan, vaimo: Juliana Elisabet o.s. Mangellus (1820-91) 25
- Ascharoff, aliups. 18
- ” leski: Ulrica (45-v. 1851) 18
- Aurenius, Claes kruununvouti, koll.assess. 2
- Avellan, Herman tullipäälysmies, hovineuv., talonom. tontti 78 (1820-1912) 6,11 - “Min lefvernesbeskrifning” 1957; Heikinheimo 1955; Höckert & Borenius 1940, 52-
- ” vaimo: Eva Lovisa Matilda o.s. Lybecker (1841-97) 6
- Backman, Johan Eriksson muurarimest., talonom. tontti 114 (k. 2.9.1849 51-v.) 9,15,23
- ” Johan nuor. muurarimest. 9
- Backström, Maria Johanna naim. ks. Dankwarth
- Baeckman, Woldemar Gustaf luutn., maanvilj. (1818-1901) 2 - Heikinheimo 1955
- ” vaimo: Maria Anna Wilhelmina o.s. von Etter (1829-1912) 2
- Baer, kenr.maj. 20
- Balthasar, Georg Wilhelm kaup.puutarhuri (k. maalisk. 1873 64-v.) 15,29 - Saapui Hannoverista Suomeen 1830, Suomen kansal. Sen. talousos. akti AD 615/12 1833; Viip. maistr. ptk 11.4.1866 erotettu karkean huolimattomuuden takia, 8.6.1867 kiinnitetty uudestaan toistaiseksi
- Baltrusch, Alexander kellosepanopp., oluenpanija 7
- ” Juliana naim. ks. Saxbäck
- Bandholtz, Johann Gottfried Diederich, kauppias, kirjanpit., maanvilj. (1822-98) 4 - Schweitzer 1991, 70; Suomen kansal. 2.10.1846
- Barck, Johan kauppias, ravintol., hotellinom., talonom. tontti 67 (k. 1.1.1904 63-v.) 9,11
- ” vaimo: Hilda o.s. Wentz (3-v. 1851) 11
- Baronin, Jegor kaup., talonom. Pietarin esik. 23,28
- Bataljonoff, talonom. tontti 68 Neitsytniemessä 20
- Becker, Hermann Wilhelm kaup. (s. 11.8.1818) 11 - Saap. Suomeen 1844, Suomen kansal. 14.4.1847, porvarioik. 20.11.1850; Schweitzer 1991, 70
- ” vaimo: Caroline Charlotta Augusta o.s. Elfström, kauppias, ens. naisvalokuvaajamme (1826-81) 11 - Hirn 1972, 41
- Bell, Carl Josef de eversti (1743-18-) 21
- Benedix, Hulda naim. ks. Loleytis

- Berg, Alexander Konstantin apteekkari, talonom. tontti 63 (1797-1859) 6
- ” Constantin eversti (1835-1905) 9 - Uusi sukukirja III, 177
- ” vaimo: Emma Matilda (Emmy) o.s. Frey (1835-1905)
- ” Johan Alexander kenr.luutn. (1830-19) 6 - Viborgs gymnasium 149
- ” liikemies (Carl Emanuel 8-v. 1851?) 6
- Bergqvist, Anders seppä, talonom. tontti 119
- Neitsytniessä 20
- ” Constantin seppä (23-v. 1851) 20 - Muita lapsia 1851: Mauritz 12-v., Carl 9-v., Johan 4-v., Amalia 19-v., Carolina 7-v.
- Bergström, nahkuri 29
- Bernefelt, Isak lääninkansl., asianajaja 27
- Berner, Axel Emanuel lehtori, kirkkoherra (1810-84) 4 - Carpelan 1928-30, 10; Teperi 1965
- ” Emanuel (Manne) ks. Saloheimo
- Bernodovitsch, talonom. Papula 29
- Björklund, Gustaf Adolf apteekkari, filtri, valtioneu. (1824-85) 16 - Hougberg 1895
- ” vaimo: Maria o.s. Masileff (s. n. 1835) 16
- Björling, Edvard postimestari, koll.assess. 5
- Björman, Ernst Robert raatimies (1806-55) 7
- Björn, Georg palovartija (k. 6.9.1851) 28
- ” Johan palovartija (45-v. 1851) 28?
- ” Moses palovartija (46-v. 1851) 28?
- Blomqvist, Johan kirkkovahtim., talonom. tontti 98 (41-v. 1851) 16
- ” vaimo: Wilhelmina Gustafva o.s. Flö(d)berg (36-v. 1838) 16
- ” Isabella Paulina naim. ks. Stenberg
- Blumenthal, suku: A.R. & O. Blumenthal, Släkten Blumenthal i Finland (Genos 1951)
- ” Alexandra Catarina naim. ks. Tjeder
- ” Christina Renata koll.assessorinleski, o.s. Hintze (1792-1830) 9 - Aviomies peilitehtailija Johann Benjamin B. (1783-1842)
- ” Eduard Leopold ylimetsänhoit., painoylihall:n joht. (1837-1915) 9
- Bogajevsky (Bogajeffsky), kenr.majuri, talonom. Pietarin esik. 24
- Boisman, Otto Vilhelm Teodor postimestari, majuri (1820-85) 5 - Bergholm 1892
- Bojaroff (Bojarinoff), eversti, talonom. 21
- Bollström, Eva mustal. (31-v. 1851) 19
- Boman, nti naim. ks. Sapetoff
- Bonuvier (Bonnevie), Carl Gustaf (Charles) teatt.joht. (1776-1858) 9 - Heinrichius 1914, 175.
- ” Jacobina Christina naim. ks. Öhmann
- Boström, Mårten sotilas, tarkk'ampuja (k. 1849 67-v.) 24
- ” Stina (Christina) Ulrika naim. ks. Höberg
- Boucht, Adam vaununtekijä (42-v. 1851) 25
- ” Flora naim. ks. Möller
- ” Hilda Wilhelmina naim. ks. Holmberg
- ” Rini (Victorine) naim. ks. Möller
- ” Theodor Fredrik apul.nimismies (1837-n.75) 8,17 - Ylioppilasmatrikkel, 36
- ” äiti: Margareta (Greta) Lovisa o.s. Östergren 17
- ” Viktor Vilhelm kirjanpit. (s. 1836) 17
- Boudet, Theodor tod.näk. painovirhe ks. Boucht
- Brander, Lars Johan lääninkanslisti, nimismies (1826-73) 11 - Bergholm 1892, 198
- Brandt, Charlotta valtioneuvoksetar, talonom. Pietarin esik. tontti 27, 23
- ” Fredrik Wilhelm näytt. 22
- ” Hilma ks. Sjöberg
- Briha, Daniel puuseppämeest., talonom. Pietarin esik. tontti 56 (k. 11.1.1861 63-v.) 23
- ” poika: upseeri 23 - Erik Axel (s. 29.4.1831), Carl Herman (s. 12.7. 1835)?
- ” tytär: naim. ? 23 - Mathilda Alexandra (s. 1.3.1833), Emilia Fredrika (s. 16.10.1837)?
- Broström, Sofia nti, ompelija (30-v. 1851) 26
- Buchmejer, Johan työm. (37-v. 1851) 28
- ” Wera majurinleski, talonom. tontti 6
- ” Viipurin esik. (51-v. 1851) 19
- ” tyttäriä 28 - Henkikirj. 1851: Maria 12-v., Anna 10-v., Elisabeth 5-v., Catharina 3-v., Natalia 1-v.
- Budanoff, Nikolai kauppias, talonom. tontti 37, 7,23
- ” perillinen: Nikolai nuor. (35-v. 1851) 23
- Buttenhoff, Emil Friedrich kauppias, talonom. tontti 60, 2,5
- Bützow, Anders kauppias, talonom. tontti 29-30, 7,9 - Tod.näk. kyseessä on kauppias Alexander B. (1787-1870), vrt. Genos 1961
- Bäck, Erik Johan varalääninkamreeri (1792-1861) 7,11 - Ahrenberg 1907; Ekelund 1943
- Bäckman, Johan Thomasson muurarimest., talonom. tontti 104-5, 9,16
- Cajander, majurinrva 20

- Cajander, Anders Israel laamanni (1811-1901) 20 - Viborgs gymnasium, 116
- " Carl Viktor lehtori (1847-1924) 13
- " vaimo: o.s. Ziegler 13
- " äiti: leskirouva Gustafva o.s. Wikfors 13
- " tytär: Maria Emilia naim. ks. Schultz
- " tytär: naim. kap.mest. 13
- Cantell, Gabriel kamaripalv., hovioik. vahtim. 17
- Carlström, Jonas rak.mest., talonom. 28
- Catani, Ludvig Theodor perämies, saunanpit., talonom. (1825-74) 22,24 - Catanin suvusta: Hirn 1974; Viip. maistr. ptk. 13.5.1854, 9.9.1872
- " vaimo: Alexandra o.s. Siliverstoff (k. Pietari 29.3.1906 75 v. 4 kk.) 24
- " isä: Florio Theodor C. (1781-1871), huom! ei Ludvig 24
- Cedercreutz, Carl Emil hovioik. asess., senaattori (1806-69) 9 - Carpelan 1954, 202
- Cedervaller, Anders Fredric kirjanpain., kirjakaupp., rakennusurak. y.m. (1817-) 4,11 - Hirn 1973
- Chanykov, Wera Stepanova naim. ks. Weber
- Christiansson, suku: Begholm 1901, 1067
- " Otto Josias lääninvank. joht., koll.reistr. (1796-1863) 2,25
- " Otto Viktor lennätinpääll., asemapääll., hovineuv. (1838-84) 2
- " Ida Cornelia naim. ks. Paldani
- " Johanna Lovisa naim. ks. Hildén
- Chrogelius, Odilia Kunigunda naim. ks. Hintze
- Clever, Elsa o.s. Norring, laulajatar (1871-1929) 10
- " Ferdinand kaup., konsuli (1870-1948) 10
- Clopatt, Durisch sokerileipuri (1800-52) 6 - Hirn 1974
- Clouberg, Amanda Olivia naim. ks. Söderhjel
- " Anna Hulda Maria naim. ks. Floman
- " Carl Gabriel kauppaneuv., apteekkari, talonom. tontti 118 (1812-78) 7, 9
- " Ludvig (Lulu) senaattori (1842-1906) 9,14
- " vaimo: Johanna Katarina o.s. Alfthan (1855-) 14
- " Oscar kunnallisneuv. (1840-96) 9 - Hoving 1944
- Collan, Alexander von salaneuv., tod. valt.neuv. (1819-1910) 15
- " Adelaide Maria o.s. Grotenfelt (1839-58) 15 - Carpelan 1954, 484
- Conz, Helene Sophie o.s. Hackman (1842-1916) 7
- Corander (Korander), Henrik Konstantin konrehtori, kirkkoherra (1814-78) 16 - Heikinheimo 1955; Teperi 1965, 1967
- " tytär: kansakoulunopett. 16 - Sofia Constantia s. 1848, Hulda Onni Ottilia s. 1861?
- " ylioppilas 16 - Fredrik Axel s. 1851, Clas Helmi (!) s. 1857?
- " Karl Henrik Gotthard lehtori (1841-70) 16 - Ylioppilasmatrikkeli, 65
- " Otto Ludvig Aina Armas Olivier lehtori (1845-74) 16 - Ylioppilasmatrikkeli, 89
- Couper, koll.asess., talonom. 26 - Henkikirj. Helena C., 38-v. 1851
- Creutlein, Carl Conrad Christopher von maistr. aktuaari, luutn., talonom. Repola tontti 170-2 (1799-1856) 28
- " vaimo: Karolina Albertina o.s. Andström (1801-54) 28
- " poika: Claes Conrad Konstantin lääninkansl. (1833-) 28
- Dankwarth(dt), Ferdinand leipuri, kaup.vanhin (10.7.1807-9.2.1856) 5,22 - Preussilainen, saapui Pietarista Viipuriin 1838, Suomen kansalaisuus VSV akti 89/1839; Viip. maistr. ptk. porvarioik. 23.5.1840, muita asioita 17.4., 27.4., 19.6.1850
- " vaimo: Marie Johanna o.s. Backström, naim. 1) Pelkolin 5
- " tytär: Wilhelmina? 5
- Dannenberg, Emilia Elisabet naim. ks. Fabritius
- " Juliana Dorothea naim. ks. Krohn
- de Besche, Georg piirilääkäri (1804-61) 23 - Carpelan 1954, 249; Johnsson 1927, 95
- Diboff, Alexandra kauppiaanleski (36-v. 1851) 20 - Aviomies: Petter
- Dieberg, Gottlieb Johann kapellimest. (1799-1857) 15 - VSV:n akti 271/1846; Viip. maistr. ptk. 10.4.1854 - Teperi 1965, 112
- " vaimo: Gustafva Fredrika o.s. Lybeck, naim. 2) Igoni 15
- " lapsia: Johan kontt.? 15
- Dippell, Carl Eduard arkkit., talonom. tontti 52 (1855-1912) 7,12,13 - Meurman 1976, 115
- " Friedrich Wilhelm pankinjoht., konsuli, talonom. tontti 29-30 (1853-1906) 1,7,12 - Sarlin 1973, 58
- " Heinrich Wilhelm Julius viinikaupp., tupakkateht., konsuli, talonom. tontti

ti 29-30 (1816-68) 9 - Sarlin 1973, 68
 Dippell, vaimo: Maria o.s. Alftan (1826-78) 9
 Dittman, Henrik kauppi. 12
 Dorrendorff, apteekkari, talonom. Repola 25
 - Ei kirjoilla Viipurissa
 Dufva, Maria o.s. Hämäläinen (k. 3.9.1850)
 tullivahtimestarin leski, talonom. Repola, 27
 Dunajeff, Andrej puutarhanom. Papula 29
 Durisch, Johann sokerileipuri (1798-1878) 6
 - Him 1974
 Ehnberg, Augusta Viktoria o.s. Tuderman
 (1842-1913) 7 - Aviomies pormest.
 Gabriel E. (1830-71)
 Ehrenburg, Frans Egid ravintol., hotellinom.
 (k. 28.7.1897 82-v.) 15 - E. oli synt.
 Würzburgissa, Baijerissa ja tullut Hel-
 sinkiin 1842, Viipuriin 1847
 Eikelin, Onni William nimismies, lääninkontt.
 (ampui itsensä 1902) 10
 " vaimo: o.s. Lundgren 10
 Ekeblom, Gustava Johanna naim. ks. Ekmark
 Ekholm, Adolf suutarimest., talonom. tontti
 87 (k. 2.3.1864 46-v.) 11
 Eklund, talonom. 20
 Eklund, Sofia opett. 8 - Huom! Ei ollut naim.
 Lagerspetz
 Ekmark, Per (Petter) oikeuspormestari (1780-
 1860) 19
 " vaimo: Gustava Johanna o.s. Ekeblom
 19
 " Charlotte Emilia naim. ks. Ugglä
 Ekroos, Gustaf Viktor apteekkari (1831-70)
 16 - Hougberg 1895
 " vaimo: Frida Amalia o.s. Relander
 (1839-1917) 16 - Relander 1947, 57
 Ekström, Carl August ins.kapt. (1823-1900)
 12 - Carpelan 1928-30, 129; Tigers-
 tedt 1940-52
 " vaimo Alexandrine (Aline) o.s. Hack-
 man (1838-1918) 12
 Elfström, Carl Christoffer kelloseppä, talo-
 nom. tontti 119 (1794-1852) 8 - Elf-
 ström 1980
 " Carl Edvard fil.maist., opettaja, käännä-
 täjä, kirjastonhoit, painoasiamies, va-
 lokuvaaja (1821-83) 3,8 - Him 1972,
 49; Viborgs gymnasium 135
 " vaimo: Charlotta 11
 " Caroline Charlotta naim. ks. Becker
 " Elisabet naim. ks. Lax
 " Ida Adelina Aurora nti, veistonopett.
 (k. 1896 56-v.) 8
 " Wilhelmina nti (k. 1915 miltei 87-v.)
 8

Elfvengren, Henrik toim.vouti (63-v. 1851)
 12
 " Emil kopisti prok.toimitusk. (1832-
 75) 12 - Ylioppilasmatrikkeli, 16
 " Gustaf Fredrik tullikamarin kontt.kir-
 juri, lukkari (1816-) 12 - Viborgs
 gymnasium, 128
 " tyttäriä? 12 - Laura (18-v. 1851), Ida
 (16-v. 1851)
 Emeleus, Carl Severin opett. Viipurin yläal-
 keiskoulussa (1830-86) 9 - Carpelan
 1928-30, 164
 " isä: Johan kapteeni 9
 " äiti: Gustava Elisabet o.s. Gummer,
 kättilö (1798-1859) 9
 " sisaret: Elisabet (1822-1901) 9
 " Julia naim. ks. Nikkanen
 " Mathilda nti, Pajak. 9 1887, 9
 Engdahl, Maria maanmittarinleski, talonom.
 tontti 200-1 Pietarin esik. 28
 Engman, Carl kenr.luutn. (1818-94) 8 - Vi-
 borgs gymnasium, 125
 " Jenny Maria o.s. Thesleff (1831-99)
 8
 Enholm, Gustafva Charlotta naim. ks. He-
 dengren
 Ericson (Eriksson), Gustaf kamaripalv., kes-
 tikievarinpit. (1819-) 17 - Him 1958,
 148
 Eriksson, Erik Leon(h)ard varalääninsiht. 23
 Ervast, Henrik Henrikinpoika varat. (1816-55)
 8 - Kojonen 1971, 114
 Etter, von suku.: Carpelan 1942, 92-
 " Alexander von, salaneuv., tod.
 valt.neuv. (1831-1902) 2
 " vaimo: Ebba Eugenia o.s. Armfelt
 (1831-1922) 2
 " Maria Anna Wilhelmina von naim. ks.
 Baeckman
 " Nikolai Karl Paul von, kenr.luutn., ta-
 lonom. tontti 2, 2
 " Paul von kenr., talonom. tontti 90-91
 (1798-1878) 2,11 - Kirjaa Salmin ret-
 kestä en pysty löytämään
 " Paul von nuor. kenr. (1840-1910) 2
 " Sebastian Albrekt von kenr.luutn.
 (1828-83) 2
 Ettinger, Johann Christian leipurimest. (k.
 21.4.1840) 16
 " vaimo: Sophia Catharina o.s. Sieblog
 leipuri, talonom. tontti 114 (k. 1861)
 9,16
 " Amalia nti (13-v. 1851) 9
 " Juliane Helen naim. 2) ks. Dalström
 " Nikolaus Fredrik leipuri, leipurimest.
 (s. 8.2.1835) 9 - Viip. maistr. ptk.
 22.7.,5.8.1861

- Ettinger, vaimo: o.s. Löfving 9
- Euler, Catharina nti (57-v. 1851) 13
- " Elisabeth nti, talonom. tontti 77 (66-v. 1851) 13
- Exell, Fredrik Wilhelm räätälinkisälli, silta-vouti, taloudenhoit. 10
- Fabritius, August Johan rautat.virkamies, pikakirj. (1844-1915) 9 - Heikinheimo 1955
- " Emil = oik. Wilhelm Fredrik, tähtitiet. dos. (ei prof!) (1845-95) 9 - Heikinheimo 1955
- " Ernst Fredrik muusikko, hevoshoitomies (1842-99) 9 - Heikinheimo 1955; Pulkkinen 1958
- " Johan Gabriel lehtori (1812-75) 9 - Viborgs gymnasium, 117
- " vaimo: Emilia Elisabet o.s. Dannenberg (1820-74) 9
- " nuorin veli: ei ins. eversti, vaan Ludvig Julius Wolfgang, eläinlääk., hevosjalostuksen uranuurtaja (1854-1933) 9 - Heikinheimo 1955
- Fagerlund, Gustaf Wilhelm lääninkirjanpit., opettaja, painoasiamies (1838-1904) 9,17
- " Karl Gustaf räätälimest., talonom. tontti 68 (1804-49) 6,9,10,15,18,23, 27,28 - Viip. maistr. ptk. porvarioik. 15.5.1835
- Fagerman, Fabian ajokaluteht., seppä (33-v. 1851) 21
- Fagerström, opettaja (Gustaf Viktor 1831-86, Ylioppilasmatrikkeli 9?) 20
- " sokerileipuri, talonom. Pietarin esikaup. 27
- " taloudenhoit. 29
- " Anton Fredrik hovioik.neuv., varapres. 13,14
- " Anton Henrik varat. (1830-1903) 14 - Carpelan 1828-30, 165
- " Christina naim. ks. Lundgren
- " Henriika Aurora naim. ks. Rosenius
- Falck, puuseppä 11
- " Abraham kirjakaupp. 16 - Teperi 1967, 225
- " vaimo: Lovisa o.s. Träskman 16
- Faltin, Richard Friedrich säveltäit. (1835-1918) 10 - Flodin & Ehrström 1934; Heikinheimo 1955
- " vaimo: Olga Alina o.s. Holstius (1843-1901) 10
- Federley, V. hovioik.assess., hovineuv. (46-v. 1851) 17
- Feduloff, Andrei talonom. tontti 85 Pietarin esikaup. 26
- Feodoroff, talonom. Tervaniemi (tontti 72 ali-ups. Sachar F?) 20
- Fieandt, Carl Fredrik von kapt. (1795-1869) 20 - Carpelan 1954, 339
- Filipoff, kirjanpit. 4
- Fleckenstein, Karl Robert Ludvig leipurimest., hotellinpit., talonom. tontti 28 (s. 4.9.1832 Liivinmaalla) 6 - Viip. maistr. ptk. 8.11.,19.12.1871 porvarioik.
- " vaimo: Maria Josefa o.s. Pelerin 6
- Floman, Anders Wilhelm fil.maist., kouluhall. ylijohd.apul. (1833-1905) 9
- " vaimo: 1) Mathilda Heloise o.s. Gyldeén (1839-65)
- " vaimo: 2) Anna Hulda Maria o.s. Clouberg 9
- " Henrik Gabriel hovioik.siht., assess. (1809-66) 13
- " vaimo: tod.näk. Sofia Wilhelmina Schildt 13
- " tytär Alma Sofia Floman (1855-1922), naim. Antti Almberg-Jalavan (1846-1909) kanssa. - Tiedot saatu kauppaneuvos Per-Erik Flomanilta; vrt. Jala-va 1945
- Flö(d)berg, Wilhelmina naim. ks. Blomqvist Forsman, kontt., kaup. 12
- " Paul Emil hovioikeuden pres. (1826-1906) 16 - Carpelan 1942, 107
- " vaimo: Emma Sofia Viktoria Kuhlström (1829-83) 16
- " Wilhelm senaattori (1816-80) 11 - Carpelan 1928-30, 26
- Forssman, Julius Alexander esittelijäsiht. (1827-1901) 17
- " vaimo: Louise (Lilli) o.s. Ahrenberg (1835-99) 17
- Forstén, Gustaf Bernhard kirkkoherra (1819-1904) 10 - Höckert & Borenus 1940, 39-
- " Filip August Karl laulaja (1852-1932) 10 - Heikinheimo 1955; Pulkkinen 1958
- " Hanna naim. ks. Norring
- Franck, Herman Friedrich Martin kaup., talonom. tontit 92,96-98 (1850-1923) 13,16 - Schweitzer 1991, 74
- Frankenhaeuser, Alexander yliopp. (1838-60-luku) 13 - Ylioppilasmatrikkeli, 43
- " Carl Constantin yllilääkäri, valtioneuv., talonom. tontti 12-13 (1804-66) 4,13 - Viborgs gymnasium, 87
- " vaimo 1) Sofie Henriette o.s. Berg (1817-43)
- " vaimo 2) Helena Maria o.s. Melart

(1820-94) 21
 Frankenhaeuser, Fredrik Christian kaup.lää-
 käri (1820-87) 6 - Carpelan 1928-30,
 83
 " Georg kaup.,kirjapainonom., talo-
 nom. tontti 70, 10
 " Gustaf majuri 13
 " Karl varat., henkikirj. (1840-80) 13 -
 Ylioppilasmatrikkeli, 66
 " "perilliset 19
 " Konstantin ylläkä., valtioneuv. (1852-
 1910) 13
 " Paul (1840-53) 13
 Frasa, Alina naim. ks. Ahrenius
 Fredman, Lars Johan lääninkontt. (k.
 15.10.1857 51-v.) 3
 Frenckell, Frans Wilhelm von kauppaneuv.,
 valtiopäivämies (1821- 78) 16 - Car-
 pelan 1942, 110
 " vaimo: Ida Matilda Bublina o.s. Kuhl-
 ström (1823-1903) 16
 Frese, Marie Sophie naim. ks. Hackman
 Frey, suku: Uusi sukukirja III
 " Alexander Reinhold oikeuspormest.
 (1824-77) 10 - Boström 1922; Vi-
 borgs gymnasium 138
 " vaimo: Hedvig Lovisa Emilia o.s. Nor-
 ring (1832-72) 10
 " Johan Adolf koll.assess., majuri, talo-
 nom. tontti 81 (1801-58) 10,14
 " Johan Adolf nuor. kenr.majuri (1828-
 91) 10
 " Johan Hjalmar oopperalaul. (1856-
 1913) 10 - Pulkkinen 1958
 " Julius Ferdinand ratsumest., tilanom.
 (1827-82) 10
 " Maria Elisabet nti, opett., talonom.
 tontti 125 (1804-81) 16
 " Wilhelmina Rosalia naim. ks. Frey
 Fröberg, Fredrik Ferdinand lehtori, kirjaston-
 hoit., kirkkoherra (1806-79) 4 - Kir-
 jastolehti 6/1959
 Gagneur, Ernfrid Leonard aliluutn. (1816-45)
 21 - Carpelan 1928-30, 39
 Garpel, assess. 21
 Gavriloff, Varfolemi kaup., talonom. (76-v.
 1851) 19
 Gerni, talonom. 20
 Gladkoff, Alexander eversti 12
 " vaimo: Alexandra Charlotta o.s. Tje-
 der (s. 13.5.1838) 12
 Glagau, Johan Julius aliups., käsitaeseppä, ra-
 vintol., talonom. Pietarin esik. (k.
 12.6.1881 54 v. 8 kk.) 27 - VSV:n ak-
 ti 197/1873
 Golin, Adolph Fredric räätäli (s. Suomenlin-

na 1809, k. 31.1.1850) 23 -Viip.
 maistr. ptk. 31.3.1835 porvarioik.
 Golin, Matts kultaseppä, talonom. tontti 18
 Salakkalahti (1822-86) 3 - Borg 1935,
 468
 " poika: Robert (1849-1933), tilanom.,
 purjehtija., kaup. (1849-) 3
 Golovanoff, Vasili kaup., talonom. Repola
 25
 Gorätscheff, eversti, talonom. Revonhätä
 tontti 246-7, 29
 Grahm, Anna Catharina naim. ks. Sallmén
 Granberg, Anders kirjanpit., talonom. Piki-
 ruukki (k. 28.8.1854 46-v.) 29
 Grenquist, Fredrika nti, talonom. tontti 97
 (1801-76) 16 - Blomstedt 1963
 " äiti: Lovisa Ulrika o.s. Lüdke (Lytken)
 nimineuvoksetar (1779-1847) 16 -
 Aviomies Gustaf G. (1769-1812), Ge-
 nos 1963, 87
 Grigo(r)jeff, Mattvei P. kaup., talonom. tont-
 ti 85, 9
 Grotenfelt, suku: Carpelan 1954; Åström 1993
 " Adele Marie naim. ks. Collan
 " Alexander Vilhelm eversti (1843-
 1905) 15
 " Carl Herman (1837-54) 15
 " Edit Alexandra Natalia naim. ks. Mo-
 lander
 " Georg Reinhold kadetti, tilanom.
 (1841-1910) 15
 " Gustav Otto varat., hovioik. varapres.
 (1817-1900) 8 - Savo-karjal. osak.
 matrikkeli, 19
 " Herman Bernt hovioik.neuv. (1800-
 75) 20 - vaimo: 2) Dorotea Vilhel-
 mina o.s. Mangelus (1825-1909), pe-
 rill. 20
 " Karl Gustav Johannes fil.tri (1855-
 1922) 15
 " Karl Herman Ossian lehtori (1848-
 1910) 15
 " Nils Bernt Armas kamarineuv. (1851-
 1929) 15
 " Nils Gustav Maximilian maanvilj.
 hall:n ylijoht. (1846-1902) 15 - Hei-
 kinheimo 1955
 " Nils Karl Elias hovioik.neuv. (1817-
 68) 15
 " Reinhold Vilhelm koll.assess., kapt., ta-
 lonom. tontti 88 (1802-89) 16 - Te-
 peri 1967, 105
 " Rosalie Reinholdina naim. ks. Stewen
 Gråberg, Gustav Adolf piiriläkä. (1828-82) 15
 " Johan Fredrik nuohoojamest. (s.
 14.4.1825, k. 9.6.1864) 15,18 - Lin-
 nan palosta ja Gråbergin osuudesta,

- vrt. Hirn 1969
 Gråberg, vaimo: Blondina Lovisa o.s. Slöör
 (k. 20.11.1853) 15
 Grönberg, Ulrika Eleonora naim. ks. Isendahl
 Gröndahl, Hedda Lovisa pesijätär, o.s. Smal
 16
 Grönholm, rva 15
 Grönlund, E.J. lääninkamreeri (47-v. 1851)
 11
 " Gustafva Henrika naim. ks. v. Creut-
 lein
 Gummer, Gustava Elisabet naim. ks. Emeleus
 Guvenius, Anna Anastasia von, naim. ks. Löf-
 gren
 " Charlotta Emilia von, naim. ks. Löf-
 gren
 Gyldeén, Axel lääninagron., talonom. tontti 75
 (1838-1915) 10 - Ylioppilasmatrik-
 keli, 56
 " Mathilda Heloise naim. ks. Floman
 Gyllenberg, Bernhard Gustaf kaup. (1825-
 59) 10
 " vaimo: Fanny Thérèse o.s. Holstius
 (1839-92) 10
 Gyllenschmidt, nimineuvos 25 - kapt. Georg
 von Gyldeén (65-v. 1851)
 Gäsche, Alexander laboraattori 16
 Hackman, suku: taulukko ja yksityiskohtai-
 sia tietoja Tigerstedt 1940-52; Enbom
 & Sandelin 1991
 " Alexandrine naim. ks. Ekström
 " Alexis Tilman Constantin (1844-
 1911) 7
 " Carl Alexander kapteeni (1806-46) 7
 " vaimo: Maria Sophie o.s. Frese (1806-
 68) 7
 " Helene Sophie naim. ks. Conz
 " Julius Friedrich kenr.maj. (1832-
 1933) 3
 " Marie Elisabeth konsulinna, talonom.
 tontti 5, o.s. Laube (1776-1865) 3, 11
 " Olga Helene Nicoline diakonissa
 (1839-65) 7
 " Wilhelm kauppaneuv., talonom. ton-
 tit 23, 51 (1842-1925) 5, 12, 13, 21, 29
 Hackzell, Anders Kaspar hovioik.neuv.
 (1855-1905) 12
 " vaimo: Tea Johanna Elisabet o.s. Thes-
 leff (1867-1930) 12 - Carpelan 1942,
 298
 Hagelberg, Axel Reinhold kirjansitojamest.,
 kaup.vanhin (1805-66) 23, 28 - Viip.
 kämmerioik. ptk. 19.8., 2.9.1845; Val-
 linkoski 199
 Haikonen, Katarina talonom. Tervaniemi (30-
 v. 1851) 18
 Hallenberg, Juho (Johan) kaup., tehtail.
 (1860-1926) 11, 23, 28 - Ilanko 1956,
 95; Paavolainen 1961, 198
 " Taneli (Daniel) seppä 11
 Halonen, Johan stukkimest., talonom. tontti
 74, 11
 " vaimo: Sofia Karolina 11
 Hanén, Petter ks. Hannikainen, Pietari
 Hannikainen, Pietari maanmitt., kirjailija, sa-
 nomalehtimies (1813-99) 10 - Hei-
 kinheimo 1955; Kohtamäki 1959
 Hartberg, Axel Otto Reinhold värjärimest.
 (38-v. 1851) 23
 " vaimo: Anna o.s. Sundström (18-v.
 1851) 23
 Hartikka (Hardukka), Maria leski, talonom.
 Pietarin esik. (48-v. 1851) 23
 Hartvig, värjäri 23
 Have, Julius von vänrikki, talonom. Viipurin
 esik. tontti 9, 19
 Havemann, everstiluutn. 13
 " vaimo, leski: Nathalia talonom. tont-
 ti 51, 13
 Hedengren, Ernst merikapt., kunn.raatimies
 (5-v. 1851) 15
 " äiti kelloseppänleski Gustafva Char-
 lotta o.s. Enholm (38-v. 1851) 15 -
 Kelloseppä Josef Israel k. 1850, leski
 jatkoi toimintaa ain. v:teen 1868 saak-
 ka - Elfström 1976, 25
 Heinrichius, Ivar kenr.majuri (1848-) 28
 " Johan Gustaf hovineuv., pormestari
 (1818-1901) 4, 7 - Carpelan 1928-30,
 55
 Heitman(n), Adelheid Henriette naim. ks.
 Mechelin
 " Alexandra Sophie naim. ks. Mendt
 " Heinrich Nicolaus viinikaupp., vara-
 kons. (1800-42) 7 - Viip. maistr. ptk.
 9.9.1839; Sarlin 1973, 101
 " Herman 7
 " Woldemar Georg lehtori (1837-74) 7
 - Ylioppilasmatrikkeli, 27
 Helenius, Wilhelm raatimest., talonom. tont-
 ti 125, 16; perill. 16
 Hellman, Erik lääninkontt., arkistonhoit. (k.
 18.11.1861, 51-v. 1851) 6
 " vaimo: Sara Wilhelmina o.s. Lukin (s.
 10.9.1825) 6
 " Gustaf Wilhelm arkistonhoit. 3
 " vaimo: Anna Lovisa Abrahamintytär
 o.s. Poitsi (29-v. 1851) 6
 " Johan Fredrik varat. (1849-92) 6 - Yli-
 oppilasmatrikkeli, 121
 Hellstedt, Carl (Kalle) merimies (13-v. 1851)
 15
 " Fia (Sofia) (10-v. 1851)

- Hellstedt, Viktor tilanjakosiht. (49-v. 1851) 15
 ” Viktor nuor. nimismies 15
 Helsingius, Petter henkikirj. (28-v. 1851) 12
 Henriksson, Johan leipuri, talonom. tontti 122, 17
 ” Bernhard Georg proviisori, apteekkari (1841-) 6 - Hougberg 1895
 ” Petter (Pehr) Gustaf hovioik:n vahtimest (k. 13.1856, 39-v. 1851) 17,29
 ” vaimo: Sophia Seraphina o.s. Hultman 17
 ” tytär 17 - Maria Emilia s. 1845, Carolina Adolphina s. 1837, Carolina Blondina s. 1847, Serafia Evelina s. 1848, Augusta Mathilda s. 1854, Anna Lovisa s. 1855?
 Herlich, Alexandra aliupseerinleski, talonom. (28-v. 1851) 19
 Hertz, rahastonhoit. 4 - Varat. C. Hertz, tontti 71, (44-v. 1851)? Niklas H. myöh. lääninmaanmitt. (1832-1902) ks. Carpelan 1928-30, 182?
 Herten, rahastonhoit. 11 - Hampus Henrik v. H?
 Heyno, Carl Gustaf kaup. (1818-23.2.79) 12
 ” - Him 1976, 28
 ” poika? 12
 ” tytär: Annette Wilhelmine naim. ks. Wirolin
 ” Gustaf Johann kaup., talonom. tontti 49 (1774-1842) 12 - Schweitzer 1991, 77
 Hiekisch, Franz soittokontekijä, ruumisarkkujenvalm., talonom. tontti 18 Pietarin esik. (k. 1882 80-v.) 24
 ” tytär: Fransiska Wilhelmina naim. ks. Saxbäck
 Hildén, Berndt Erik Constantin lääninkirj., valtiopäivämies (1822-92) 2 - Carpelan 1928-30, 100
 ” vaimo: 2) Johanna Lovisa o.s. Christiansson (1842-1905) 2
 Hintze, Carl Alexander Abraham lehtori (1832-99) 16 - Carpelan 1928-30, 182
 ” Henrik kontt.pääll. 16
 ” Timoteus Henrik Alexander lehtori (1820-62) 16 - Carpelan 1928-30, 126
 ” vaimo: Odilia Kunigunda o.s. Chrogelius (s. n. 1827) 16
 Hipping, Anders Wilhelm varat. (1818-71) 12 - Carpelan 1928-30, 61
 Hisinger, Robert Emil hovioik.neuv. (1838-89) 12 - Carpelan 1958, 517
 ” vaimo: Alexandra Adelaide o.s. Thesleff (1845-1922) 12
 Hoffmann, Johann Diedrich ravintol., hotelin om. (k. 1868 66-v.) 2,13,15,24 - Kotoisin Hannoverista, toim. Helsingissä v:sta 1839, Viipurissa v:sta 1842; Viip. maistr. ptk. 23.2., 9.3., 13.3., 20.3.1850, 10.7.1869 (konkurssipesä)
 Hoffrén, Henric nimineuv. 23
 ” vaimo: Paraskovia, talonom. tontti 40 Pietarin esik. (52-v. 1851) 23
 Hoikka, Karl Wilhelm kultaseppä, talonom. tontti 36, 12
 Holmberg, ndit 15
 ” Herman apteekkari (1839-88) 17,26
 ” vaimo: Hilda Lovisa Wilhelmina o.s. Boucht (s. 5.10.1842) 17
 Holmlander, Fredric proviisori (40-v. 1851) 6
 Holmlund, Frans Julius August kirjansitojamest., talonom. Pietarin esikaup. (1837-1908) 26 - Vallinkoski 1992, 237
 Holmstén, Adam kauppapalv. (28-v. 1851) 28
 ” Elias kontt. 28
 ” Jonas suolanmittaaja, talonom. tontti 212 Pietarin esik. (51-v. 1851) 28
 Holstius: suku: Släktbok 1912-16, 682-
 ” Bernhard Gustaf (1825-59) 10
 ” Bertha naim. ks. Wahl
 ” Edvard (Eppa) Johan kirjansit. (1836-56) 10
 ” Fanny Thérèse naim. ks. 1) Gyllenberg, 2) Wiik
 ” Nils Reinhold kaup.lääkäri, talonom. tontti 79 (1803-67) 10,23
 ” vaimo: Johanna Katarina o.s. Starck (1813-94) 10
 ” Olga Alina naim. ks. Faltin
 ” Reinhold Alexander vuori-ins., tehtail. (1833-76) 10 - Ylioppilasmatrikkeli, 2
 Homann, Friedrich Wilhelm opett., lääninsiht. (1800-54) 3 - Viborgs gymnasium, 82
 ” vaimo: Johanna Elisabet o.s. Nordberg (1787-1854-) 3
 Hornborg, suku: Bergholm 1892
 ” Alfred Gottlieb ylilalomest. (1830-84) 17
 ” Ernst Adrian poliisimest. 1836-49, ev.luutn. (1796-1854) 17
 ” Georg August Adrian vänrikki (1835-54) 17
 ” Laura Aurora Amalia naim. ks. Örn
 Hougberg, Bror Sven varapast., arkkidiakoni, talonom. tontti 136-7 (1797-1875) 9 - Teperi 1965
 ” Carl Abraham (ei Knut!) metsänhoit.

(1835-99) 16 - Ylioppilasmatrikkeli 12
 Hougberg, Ebba Elisabet Fredrika (Betty) nti (1832-) 16
 ” Sven Wilhelm senaattori (1839-1905) 16 - Ylioppilasmatrikkeli, 35
 Hoving, suku: Hoving 1944
 ” Walter kirjakaupp., talonom. tontti 93 (1841-1918) 6,11,14 - Suomen kans. Sen. talousos. akti AD 1749/84 1862
 ” Victor kaup. (1846-76) 5 - Suomen kans. Sen. talousos. akti AD 1609/86 1867
 Hultén, vänrikki 24
 Hultin, Julius (huom! ei Johan) henkikirj. (1818-85) 3
 ” Tekla Johanna Virginia poliitikko 3 - Heikinheimo 1955; Kiiski 1978
 Hultman, Sophia naim. ks. Henriksson
 Huuhtanen, varanimismies, talonom., perill. 24
 Hyvönen, Anna Sofia naim. ks. Höberg
 Hyyppönen, oppilas 8
 Häggberg, Abraham C. raatimies 1834-67, tiiliteht., talonom. tontti 93, (1803-67) 11,14,22,23 - Viip. maistr. ptk. 22.4.1828, 12.3.1849
 Hämäläinen, Maria naim. ks. Dufva
 ” Petter porvari, talonom. tontti 75-76 Pietarin esik. (k. 23.6.1851 71-v.) 26
 Härkänen, Mikko palv. 7,8
 ” poika lukiovahtimest. 8
 Härkönen, talonom. tontti 85 Repola 26
 Höberg, Anders Andersson räätälinkisälli, palokorpr. (39-v. 1851) 20
 ” vaimo 1) Christina Ulrika o.s. Boström (1838 18-v.), 2) Anna Sofia o.s. Hyvönen 20
 Högberg, reistraattori, opett. 13
 ” Elis nimismies, paik.adjutantti 8,13
 Höijer, nimismies 18
 Ignatius, Karl Henrik Jakob apul.opett., talonom. tontti 74 (1809-56) 4, 11 - Carpelan 1928-30, 4; Teperi 1965
 Igoni, Johan kansliareistr. 15
 ” vaimo: Gustafva Fredrika o.s. Lybeck, naim. 1) Dieberg 15
 Illberg, Johan (huom!) kultaseppä (1804-68) 5 - Borg 1935
 Ilvonen, Kristian teatterivahtim., vanginvart., ravintol. (s.n. 1810) 7 - Viip.maistr ptk. 18.8.,20.9.,29.9.1856; Hirn 1976, 18
 ” vaimo: Anna Sofia (Catharina) o.s. Räikkönen (k. 5.2.1866 75-v.) 7
 ” Johan (9-v. 1851)

Ilvonen, Kasper 7
 Indurski, Rebecka o.s. Weikkanen, valok. Jakob I:n vaimo (s.n. 1821) 26 - Hirn 1972, 62, 1977, 38
 Ingelberg, Thomas torninvart., tullivahtimest., majatalonpit., tontinom. Salakkalahti 5 (40-v. 1851) 19
 Isendahl, Carolina nti, opett. (40-v. 1851) 29
 ” Peter Ulrik talonom. tontti 103 Repola 29
 ” vaimo: Ulrika Eleonora o.s. Grönberg (k. 1844 71-v.) 29
 Ivanoff, talonom. tontti 67 Neitsytniemi 20
 Ivanoffsky, Alexander raatimies, talonom. tontti 39 (42-v. 1851, k. 1873) 7
 ” Wasili kaup., raatimies, talonom. tontti 31 (8-v. 1851) 7,12
 Ivaska, talonom. Pietarin esik. (ajuri Johan I?, 36-v. 1851, tontti 62, koneenkäytt. K.J.I. 1885) 26
 Iversen, Julius Gottlieb tod. valt.neuv., talonom. tontti 31 (1823-1900) 12
 ” vaimo: Anna Ida Matilda o.s. Thesleff (1837-94) 12
 Jaatinen, Wilhelm kontt., talonom. tontti 81, 14
 Jaenisch, suku: Ruuth 1906
 ” Alexander kirjailija, kuvern.siht., kamreeri (1832-96) 5 - Carpelan 1928-30, 183; Bolin 1898
 ” Andreas kauppaneuv., talonom. tontti 64 (1763-1832) 6
 ” vaimo: Helena Elisabet, talonom. tontti 76 (1781-1848) 6,12,13
 ” Anna Blondina naim. ks. Stråhlman
 ” Anton Edvard majuri, talonom. tontti 36 (1800-61) 12
 ” Anton Ferdinand kaup. (1823-85) 13
 ” Dorothea Elisabet valtioneuvoksetar o.s. Frese (1784-1874) 12
 ” Fredrik postimest. (1804-63) 5
 ” Kristian Rudolf koll.neuv., piirilääkäri, talonom. tontti 53 (1771-1852) 13
 ” Magnus eversti (1791-1862) 12
 ” Maria (1799-1867) 12
 ” Nicolaus kaup. 2
 ” Sofia naim. ks. Wulfert
 Jakovleff, Helena naim. ks. Söderberg
 ” Konstantin kauppaneuv., tupakkatehtail., talonom. tontti 33, 12
 ” Paul Jakovlevitsch kauppaneuv., saunanom., talonom. tontti 33-34 (k. 13.6.1880 59-v.) 3,21
 Jansson, August lääninkanslisti, kielenkäänt. (30-v. 1851) 10

Jaroscheffsky ks. Jeroscheffsky
 Jeroscheffsky (Jaroscheffsky) hovineuv., talonom. tontti 72 Neitsytniemi (vaimo Nathalia) 20
 Jokelin, Magnus suutari, talonom. tontti 73-74 Pietarin esik. (k. 3.8.1854 58-v. 2 kk.) 26
 Jordan, Nils poliisi (k. 21.10.1852 67-v.) 29
 Judén, Jacob ks Jaakko Juteini
 Juteini, Jaakko maistr. siht., kirjail., talonom. tontti 109 (1781-1855) 7, 8 - Heikinheimo 1955; TalviOja 1915; Teperi 1965
 ” Joel Jacob kielenopett. (1827-64-) 7 - Viborgs gymnasium 143
 Jäfvert, Henric August meritullivahtimest., talonom. (26-v. 1851) 28
 Jäppinen, Johanna leski, talonom. tontti 30 Pietarin esik. (62-v. 1851) 23

 Kajander, Johan räätälimest. (33-v. 1851) 19
 Kalinin, Konstantin talonom. tontti 65 Neitsytniemi 20
 Kalpi, P. kaupp., talonom. Pietarin esik. 27
 Kalugin, V.J. kaupp., talonom. tontti 8 Pietarin esik. 25,26
 Karapuchin, Petter kaupp., talonom. tontti 226 Pietarin esik. (51-v. 1851) 28
 Karlberg, rva 20
 ” tytär naim. ks. Simin
 Karm, Wilhelm von lääninarkkit 1849-85 (1820-1902) 21 - Meurman 1976, 27
 Karpelin, kaupp.leski 25
 ” kaksi tytärtä 25
 Kaschkin, Grigori talonom. tontti 167-8 Repola (57-v. 1851) 27
 Kasitzkin, Nikita aliups., talonom. tontti 127-8 Pietarin esik. (73-v. 1851) 27
 Kaski, kirvesmies, talonom. Pikiruukki 29
 Kasolainen, ajomies, talonom. Pietarin esik. 23
 Kekki, Mathilda Olivia kotelontekijän vaimo (s. 1835) 3
 ” Moses kauppias, talonom. Pietarin esik. 28
 ” vaimo: Anna o.s. Luukkonen 28
 ” Niklas Alexander (s. 1834) 28 - Ylioppilasmatrikkeli, 36
 Keldan, Abraham tukkukaupp. (k. 1854) 12 - Teperi 1965
 ” Andreas nimineuv., postivirkamies (1796-1881) 5
 ” Antoinette nti Vahtitornink. 9 1887, 12
 ” Anton Gustaf toim., kirjastonhoit. (1834-99) 12
 ” Henriette Caroline naim. ks. Stünkel

Keldan, Marie Emelie naim. ks. af Tengström
 Kihlgren, leipuri, talonom. tontti 108, perill. 7
 Kilpiäinen, ajuri 20
 Kiriloff, kalastaja 20
 ” Brita Helena kättilö, leski, talonom. tontti 69a (k. 14.8.1857 64-v.) 10
 ” Maria nti, talonom. tontti 39 Pietarin esik. 23
 Kirmanen, Fredrik? ajuri, talonom. Pietarin esik. (66?) (24-v. 1851) 26
 Klein, Wilhelm kaupp., talonom. tontti 20, 5
 Klingenberg, Johan Anton tupakkatehtail. (k. 24.9.1850 28-v.) 23 - Viip. maistr. ptk. 27.3.1847
 Knäseff, Maria kauppiaanleski (33-v. 1851) 18
 Kohl, Constantia von naim. ks. Åkerman
 Kojolin, vahtimest., talonom. 28
 ” tytär 28
 Kokko, Eva aliupseerinleski 19
 ” Konstantin kauppa-apul. 18
 Koljonen, nuoranpunojamest., talonom. 28
 Kommonen, kuorma-ajuri, talonom. tontti 85 Repola 26
 Korander ks. Corander
 Korhonen (Korhoin) kirjanpit. 19
 Korotkoff, Dmitri kauppa-apul. 18
 Koscheleff, Jemeljan kaupp., talonom. tontti 89 11
 ” Paul kämnerinoik:njäsen (33-v. 1851) 11
 ” Uljana talonom. tontti 89 (53-v. 1851) 11
 Kothén, von suku: Carpelan 1958
 ” Casimir von kuvernööri (1807-80) 5,17,27 - Lagerborg 1953
 ” Gustaf von kenr.maj. (1808-61) 5
 ” Gustaf Axel von kuvernööri (1843-1906) 5
 Kraft, Henrik kirvesmies (33-v. 1851) 19,28
 Krohn, Leopold Wilhelm kaupp., talonom. tontti 85 (1806-90) 9 - Ahrenberg 1914; Sarlin 1926
 ” vaimo: Juliana (Julie) Dorothea o.s. Dannenberg (1818-89) 9
 Kronberg, Anders Johan nimismies 10
 ” Janne kauppa-apul. 5
 Krutakoff, Constantin sotilas talonom. tontti 83 Pietarin esik. (58-v. 1851) 26
 Kudräscheff, koll.asess., talonom. tontti 59 (leski Nadescha) 5
 Kuhlberg, Anders räätälinkisälli, aliups. 10
 Kuhlman, suku: Carpelan 1958, 668-
 ” Alexius Fredrik eversti (1800-57) 19
 ” Johan Fredrik mekaanikko (1833-77) 19

- Kuhlman, Maria Amalia naim. ks. Schauman
 Kuhlström, Adele Charlotta naim. ks. Alfthan
 " Anna Natalia naim. ks. Forsman
 " Fredrika naim. ks. 1) Tamelander, 2) Wright
 " Ida Matilda Bublina naim. ks. von Frenckell
 " Lars Fredrik hovineuv., talonom. tontti 96 (1787-1852) 11,16
 " Laura Maria naim. ks. Tudeer
 " Lovisa naim. ks. Munck af Fulkila
 Kullnabb(e), kirvesmies 6
 " vaimo: Sofia o.s. Lybecker, Likolampi 1 1887, 6
 Kurikka, Esaias kaup.palv., talonom. tontti 105, 6
 " Matti kirjailija, toim. (1863-1915) 6 - Heikinheimo 1955; Kalemaa 1978
 " Sofia nti 16
 Kuschakoff, I.S. talonom. Pietarin esik. 25
 Kusnetzoff, A. talonom. Pietarin esik. 28
 Kähärä, Helena (Lena) naim. ks. Vaittinen
 Kämmerling, nimineuv., talonom. tontti 284
 Papula 29
 Kølhi, Sara ajomiehenleski, talonom. Pietarin esik. (k. 13.5.1863 63-v.) 23
 Lagerspetz, Jakob Christian kirjakaupp., talonom. tontti 111 (k. Hyvinkäällä lokak. 1912) 8
 " vaimo: o.s. Sundström 8
 Lagerstam, Herman Erik Reinhold lyseonvahtimest. (41-v. 1851) 12
 " pojat: Berndt (Bernhard) kaup., ravintolanpit. (6-v. 1851) 12
 " Carl (Kalle) lennätinpääll. (13-v. 1851) 12
 " Thure Constantin kaup. (s. 1839) 12
 Lagus, Wilhelm Gabriel sanomalehtimies, runoilija (1837-96) 4 - Heikinheimo 1955
 Lampén, Jonas kultaseppä, porvari 1861 (1821-86) 5 - Borg 1935, 470
 Langell, Elias räätälinleikkuri (k. 13.7.1860 44-v.) 9,15
 Langenskiöld, Lars Henrik Gustav lääninsiht., pankinjoht., valtioneuv., talonom. tontti 129 (1805-79) 8,17 - Carpelan 1958, 690
 Langolain, Alexander kirjuri, postimestari, kanslianeuv. (2.2.1825-15.2.1900) 5 - Perhehauta Helsingin vanhalla hautausmaalla, vaimo: Aurora Olivia o.s. Alopæus (1836-96), poika esitt.neuv. Toivo I. Alex. L. (1866-1942). - Ranta 1986, 49
 Laube, Anton Georg kapteeni, talonom. tontti 71, 11
 Laube, Maria naim. ks. Wahlsten
 " Marie Elisabeth naim. ks. Hackman
 Lavonius, Magnus Wilhelm hovioikeudenasesess., laamanni (1800-75) 18 - Viborgs gymnasium 68
 " Wilhelm hovioikeudenneuv., oikeus-tiet. tri (1832-97) 18 - Heikinheimo 1955
 " perill. 18
 Lax, Ernst Robert kelloseppäimest. (1828-75) 8 - Elfström 1980, 4
 " vaimo: Elisabeth Viktorine Marie o.s. Elfström 8
 Leonoff, Mihail kaup., saunanom. 18,21
 Lesnatiskoi, majuri, talonom. 28
 Leszig, Carl kaupunginarkkit. (11.5.1807-15.11.1852) 16 - Hirn, 1970, 222; Meurman 1976, 53
 " Carl Eduard asemapääll. (s. 1843) 16
 " Carl Leopold sähköttäjä (s. 1847) 16
 " Marie Elisabeth nti (1840-22.6.88) 16
 " Rosalie Caroline naim. ks. Selan
 Lille, Anders Johan kanneviskaali (1813-49) 13 - Släktbok II
 " Carl Wilhelm fil.maist., lehtori (1821-95) 10,12 - Savo-karjal. osak. matrikkeli, 28
 " vaimo 1) Eleonora Antoinette Wilhelmina o.s. Stenius (1822-50) 10
 " " 2) Wilhelmina Rosalie o.s. Frey (1830-59) 10
 Lindberg, Elisabeth (Lisette) naim. ks. Sundström
 " lehtori 14
 " Johan lääninvank.joht. 2
 Lindeberg, Sofie nti, opett. (1804-78) 5,12
 Lindh, Fredrik Wilhelm (Lebi, Ibel) rautat.kirjanpit. (1839-80-l.) 26
 " Karl Fredrik hovineuv., maanmitt.hall.pääjoht. (k. 15.2.1865 67 1/2 v.) 26
 " Therese Elisabet naim. ks. Nymalm
 Lindroos, Johan hatuntekijä, talonom. tontti 231 Pietarin esik. 28
 " vaimo Fredrika Lovisa o.s. Södergren (k. 9.8.1858 koleraan 66-v.) 28
 " Johan Theodor kaup.ins. 1890-98, liikemies, vuorineuv., talonom. tontti 80 (1867-1952) 14 - Heikinheimo 1955
 Lindström, tullipäällysmies 19
 " vaimo: Mathilda Gustafva o.s. Öhman (s.n. 1817) 19
 " Johan Carlsson postilj., hotellinpit. (k. 6.6.1896 79-v.) 19
 Lisenko, Tatjana everstiluutnantinleski (32-

- v. 1851) 26
 Lisenko, poika ? santarmiev.lutn. 26
 Listvennikoff, Alexander (35-v. 1851) 7
 " Filip kaup., talonom. tontti 65 (58-v. 1851) 7,9,23
 " tytär ?, naim. 7
 Lobanoff, kapteeni, talonom, Pietarin esik. 23
 Lobsius (Lobsin), M.P. kaup., Saunalahti 21
 Login, talonom. 28
 Loginoff, Abram kauppakirjanpit., kaup., talonom. tontti 202 Pietarin esik. (61-v. 1851) 28
 Lokander, Alexander kirjansitojamest. 1844 (1817-k. n. 1889) 7 - Vallinkoski 1992, 235
 Loleytis, Johann Friedrich kaup.kirurgi, parturi (s. Danzig 6.12.1846, k. 20.3. 1909) 7 - Suomen kans. VSV:n akti 196/1873; vaimo: 13.9.1874 Hulda o.s. Benedix
 Lossow-Thompson ks. Thompson
 Lounasmaa (Löfgren), Vihtori (Nils Viktor) sanomalehtimies (1843-1909) 17 - Heikinheimo 1955; Lounasmaa 1910
 Lukin, Andreas lääninvahimest. (k. 17.6.1854 55-v.) 3
 " Sara Wilhelmina naim. ks. Hellman
 Lund, W. kaup., talonom. Viipurin esik. 19 - Huom! Käänn. virhe, ks. Wiklund
 Lundgren, yliopp. 26
 " Johan Henrik kaup. (45-v. 1851) 10
 " vaimo: Christina o.s. Fagerström (1848 31-v.) 10
 " poikia a) nimismies; vaimo 1) o.s. Renvald 10
 " " b) kapteeni; vaimo o.s. Schuschin 10
 " " c) poliisinotaari, painoasiamies, nimismies; naim. 3 kertaa 10
 " " synt. luett.: Amandus Adrian s. 1850, Hjalmar Leopold s. 1854, Lorentz Benedikt s. 1855, Julius Woldemar s. 1857
 " tyttäriä a) Maria Serafia naim. 1) ks. Renvald
 " " b) naim. ks. Eikelin
 " " c-d) kansak. opett. Alma & Hilda Pantsarlahti 13, 1895 10
 " " synt. luett.: Desideria Octavia Amanda s. 1848, Hilma Bernhardina Constantia s. 1849, Alma Adelina Antoinette s. 1852
 Luukkonen, Anna naim. ks. Kekki
 " Heikki (Henrik Henriksson) kellonsoitt. (k. 11.10.1864 47-v.) 17
 " vaimo: Sara 17
 Luukkonen, tytär 17
 Lybeck, Edward Wilhelm kappal. (1840-85) 26 - Ylioppilasmatrikkeli, 80
 Lybecker, Carl Emil hovioik.assess., talonom. tontti 27 (1805-57) 6 - Carpelan 1958, 713
 " Carl Teodor (1839-1914) 6 - Höckert & Borenus 1940, 62
 " Eva Lovisa Matilda naim. ks. Avellan
 Lydecken, Charlotte opett., nti 13
 " Herman tehdaskaupp., kaup.valtuutettu 1881-95 (1835-99) 6,13
 " Johan Fredrik kupariseppä, talonom. tontti 57 (1796-1859) 13
 " Juliane Louise naim. ks. Alfthan
 " Otto Ludvig 8,13
 " Robert Ferdinand kaup., tehtail., maanvilj., varakons. (1839-98) 8,13 - Sarlin 1973, 35
 " ks. myös Lyytikäinen
 Lyytikäinen (Lydecken, Lyydikäinen), Johan nuohooja, talonom. tontti 198 Repola (k. 17.12.1850 36-v.) 27,28
 " vaimo: Ulrika o.s. Palmros (k. 1.1.1852 37-v.) 27,28
 Löfgren, Carl Petter hovioik.neuvos, talonom. tontti 122 (1801-74) 17 - Lounasmaa 1910
 " vaimo 1) Fredrika Vilhelmina Aminoff (1807-55) 17 - Carpelan 1954, 34
 " vaimo 2) Sofie o.s. von Wendland, talonom. tontti 126 (s. 18.12.1829) 17
 " Karl Gustav Oskar fil.maist., hovioik.neuv. (1837-85) 17 - Carpelan 1942, 122
 " vaimo: Anna Anastasia o.s. von Guvenius (1842-97) 17
 " Lars Fredrik Ferdinand tilanom. (1842-80) 17 - Ylioppilasmatrikkeli, 64
 " vaimo: Charlotta Emilia o.s. von Guvenius (1845-1924) 17
 " Nils Viktor ks. Lounasmaa, Vihtori
 Löfström, Lars Herman ev.lutn., Saimaan kanavan pääll. (1825-1906) 21
 " vaimo: Carolina Eugenia Alexandra o.s. Toll (1835-1904) 21 - Carpelan 1965, 1245
 Löfving, Pehr Edvard nimismies 9
 " sisar ? naim. ks. Ettinger
 Löljander, räätälinkisälli 10
 Lönnberg, Emanuel suutari (k. 20.4.1857 60 v. 4 kk.) 7
 " vaimo Catharina (k. 8.12.1859 59-v.) 7
 Lönnfors, Johan (John) mineraalivestitehtail. talonom. tontti 88, 16

- Löppönen, Valpuri (Walborg) rva, leipuri o.s. Kälviö 20 - Hirn & Lankinen 1988, 46
- Majorin, B.A. ojenn.lait:n valvoja (42-v. 1851) 29
- Makaroff, talonom. Pietarin esik. 23,28
- Mangelus, Diedrich Andreas opett., toim., hovinouv. (k. 1832) 25
- “ tyttäret Dorotea Vilhelmina naim. ks. Grotenfelt, Friederika Jacobina naim. ks. Relander, Julia Elisabet naim. ks. Aschan
- Mannerheim, Carl Gustaf maaherra, hovioik:n pres., hyönteistiet. (1797-1854) 11,17 - Carpelan 1958, 715; Heikinheimo 1955
- ” vaimo: Eva Wilhelmina o.s. von Schantz (1810-95) 17 - Carpelan 1965, 954
- Mansikka, Pietari (Petter) palokers., runoilija, ravintol. (1825-71) 20 - Heikinheimo 1955; Nissilä 1982, 198; Teperi 1967, 54; Viip. maistr. ptk. 7.3.1857, 27.9.1858
- ” vaimo 1) Anna Alexandra o.s. Kykäinen (k. 1860) 20
- ” “ 2) Johanna Karolina o.s. Åström (k. 1870) 20
- Marqvén, Carl Gustaf (Karl) kelloseppä, toim. ainakin 1841-61, 6
- Martelin, Johan Wilhelm nimismies 10
- Marti(a)noff, Palagia talonom. tontti 106, leski (nti?) (45-v. 1851) 16,19
- Martinoff, talonom. tontit 64,66 Neitsytniemi 20
- Masileff (Mazileff), N. kenr. 18
- ” vaimo M. talonom. tontti 123, 16
- “ tytär Edla Katharina naim. ks. Schönborg
- ” “ Maria naim. ks. Björklund
- Mathelin, Wilhelm kauppa-apul., asemapääll. 9
- Mechelin, Felix Theodor hovioik.neuv. (1824-78) 7,11 - Carpelan 1928-30, 120
- ” vaimo: Adele Henriette o.s. Heitmann (14.2.1834-23.9.1864) 7 - Kojonen 1971, 362
- Melart, Peter Henrik lehtori, talonom. Repola (1778-1855) 27 - Bergholm 1901, 871
- Mendschugin, avustaja 5
- Mendt, Friedrich ev.luutn., paroni 12,18 - Mendtin (Örnin) talosta vrt. Järnefelt 1976, 247-
- ” vaimo: Lisa o.s. Örn 18
- Meuronen (Meuroin), Elias kupariseppämest., kaup.vanh. (29-v. 1851) 13
- Meyer, E.M. kauppahuone 13
- Michelson, Ferdinand kauppa-, oluttehtail., talonom. tontti 77, 13
- Mielck, Friedrich Wilhelm kauppa-, talonom. tontti 109 (1821-80) 7 - Schweitzer, 81
- ” vaimo: Julie Pauline o.s. Heitmann (k. 1901) 7
- Mini, talonom. 20
- Modén (Modeen), Alexander Edvard lehtori (1817-99) 4 - Carpelan 1928-30, 57
- Molander, Edit Alexandra o.s. Grotenfelt (1849-1930) 15 - Aviomies Karl Julius Johannes (1839-84) - Carpelan 1954, 475
- Mollerus, Gustaf Ludvig hovioik.neuv. (1812-68) 10 - Carpelan 1928-30, 1
- Monthan, Daniel nimismies (51-v. 1851) 28
- Motti, Johan (Giovanni) hotellinom, talonom. tontti 52 (n. 1771-1834) 13 - Viip. kämnerinoik:n ptk. 23.1., 25.2., 25.4., 20.12.1815, 15.7.1819, 4.7., 18.7., 10.10.1823; Hirn, 1963
- ” vaimo: Sara o.s. Wirolainen (1775-13.3.1844) 13
- ” Alexander koll.neuv., kielenkäänt. (k. 5.10.1887 71-v.), vaimo, 4 poikaa 13
- ” Catharina nti., mus.opett. 13
- ” Dorothea nti 13
- ” Petrus (Petter) paik.adjutantti (s. 1809) 13
- Munck af Fulkila, Adolf Fredrik senaattori (1800-86) 5,16 - Carpelan 1958, 743
- ” vaimo: Lovisa o.s. Kuhlström (1822-1903) 16
- Myllynen, Bengt merimies, talonom. Papula (47-v. 1851) 29
- Myllys, K. kauppa-, talonom. Pietarin esik. 23
- Mälkiä, Anders kuorma-ajuri, talonom. tontti 196 Repola (33-v. 1851) 27
- Mäntynen, David kauppa. 17,18,29
- ” vaimo: Charlotta o.s. Tång 17
- Möller, Carl Johan eläinlääk. (1811-67) 17,29 - Carpelan 1928-30, 17
- ” M., ins., kotieläinparantolan pit. 17 - KKK:n akti 9/84 1853
- ” vaimo: Flora Evelina o.s. Boucht (1840-) 17
- Narbutt (Narbut), Justin majuri, talonom. Pietarin esik. 23 - Viipuri 18.5.1855: santarmikomennuskunnan pääll., asunut vuosikymmenen Viipurissa, palannut Venäjälle
- Naukkarinen, Johan kauppa. 8
- Nervander, Johan Hugo Emmerik lehtori

(1828-1909) 11 - Carpelan 1928-30, 123
 Nervander, vaimo: Anna o.s. Alfthan (1838-1913) 11
 Neuimin, Alexis kielenkäänt., valtioneuv. (1817-89) 11 - Carpelan 1928-30, 55
 Neumann, C.D. mus.joht., olutpanija, talonom. tontti 67, 7,9,11
 " vaimo: 1) o.s. Sandberg 9
 Neustrojeff, Wasili kaup., talonom. tontit 28,37, 7,18
 " leski Maria, perill. 7,24
 Nicolay (Nicolaij), Paul von ministeri, tod. valtioneuv. (1777-1866) 20,29 - Carpelan 1942, 210
 Nikander, Alexander lääninkontt., arkistonhoit. (1815-80) 25 - Carpelan 1928-30, 59
 Nikkanen (Nikki), Johan postimest., hovineuv. (k. 18.1.1862 77-v.) 5
 " Nikolai Constantin eversti (1822-73) 9 - Kojonen 1971, 736
 " vaimo: Julia o.s. Emeleus (1825-96) 9
 Nikolai I (1796-1855) 7
 Nikolajeff, N. vääpeli, talonom. tontti 124, 16
 Nilsson, kontt. 16
 " vaimo: o.s. Sagulin 16
 " Nils Gabriel räätälimest., hotellinpit., talonom. tontti 68 (25-v. 1851) 9
 Niukkanen, Paavo (Paul) Andersson kaup. työmies, suolanmitt., talonom. (k. 30.3.1856 63-v.) 24
 Nixberg, Gustaf postiljooni (22-v. 1851) 18
 Nokelin, (Nokelain) Lars Eriksson läkkisepäimest., talonom. Pietarin esik. (k. 25.2.1859 51-v.) 26
 " Peter Wilhelm vanh. lehtori (34-v. 1851) 5 - Grot 1915, 236,297
 " vaimo: Maria o.s. Möller (26-v. 1851)
 " poika 1) Gustaf kruununnimismies, lääninkontt. 5
 " " 2) Robert Wilhelm sotilas (1865-1924) 5 - Svenska lyceum i Wiborg
 Nordberg, Johanna Elisabet naim. ks. Hermann
 Nordlund, Carl Gustaf varamaanmitt. (k. 13.1.1865 62-v.) 28
 Norring, Alfred pakkahuoneentark., vapaapalok:n joht., talonom. tontti 83-84, 10
 " vaimo Hanna o.s. Forstén 10
 " Elsa naim. ks. Clever
 " Hedvig Lovisa Emilia naim. ks. Frey
 " Johan Gabriel kirkkoherra (1832-72) 10 - Teperi 1965
 Nummelin, Daniel tulliesimies 3

Nybeck, Catharina Elisabet naim. ks. Schroeder
 Nymalm, Berndt Otto maanmitt.hall:n pääjoht. (1819-87) 23,26 - Viborgs gymnasium, 131
 " vaimo: Theresia Elisabet o.s. Lindh (1825-82) 26
 Nyman, Albertina naim. ks. Pettersson
 " Gustaf Fredrik värjärimest. (k. 10.8.1862 76-v.), 29
 " Kalle kaup.viskaali 10
 Ojalatva, Nikolai nuoranpunoja, talonom. tontti 233 Repola (32-v. 1851) 28
 " vaimo ? 28
 Oljelund, suutarimest. 11,26
 Orädd, Anders Gustaf räätäli (k. 1847 47-v.) 3
 " Emilia Florina nti (s. 6.2.1831) 3
 " Mathilda Olivia naim. ks. Kekki
 Osipoff, Perfil sotilas., kaup., talonom. tontti 138 Pietarin esik. 27
 Pacius, Ludvig Peter prokuristi, varakons., talonom. tontti 11 (1851-1914) 11 - Sarlin 54
 Paldani, Nils Johan varat. (1801-67) 25 - Bergholm 1901, 1001-
 " suuri perhe 25, vrt. Bergholm
 " Oskar fil.maist., varamaanmitt. (1830-69) 2 - Carpelan 1928-30,158
 " vaimo: Ida Cornelia o.s. Christiansson (1834-) 2
 Palmberg, Albert Julius dos., prof., talonom. tontti 36 (1836-1916) 12 - Heikkinheimo 1955
 Palmgren, Jonas Fredrik varalääninsiht. (50-v. 1851) 29
 Palmros, Ulrika naim. ks. Lyytikäinen
 Palmroth, suku: Bergholm 1901, 1005-
 " Georg Johan hovioik:n varapres., talonom. tontti 61-62 (1828-97) 10 - Carpelan 1928-30, 143
 " Johan Wilhelm lääninmaanmitt. (1799-1855) 15
 " vaimo: Johanna Wilhelmina o.s. Borg (1799-1888) 15
 " Henriette Rosalie nti (1837-57) 15
 " Maria Emilia nti (1833-79) 15
 " Volter Casimir min.valtiosiht:n apul., tod. valt.neuv. (1826-80) 15
 Pappinghut (Papenhuth), Friedrich Carl kapteeni 29
 " Marie nti (26-v. 1851) 29
 Paulin, nti 20
 Pehrman, Abraham satulaseppä, majatalonpit. (k. 10.6.1865 51-v.) 27, 28

- Pehrman, Gustava naim. ks. Wång
Peldonen, Abraham kontt., kaupp., lautatarhanpääll. (30-v. 1851) 5 - Teperi 1965, 199
Pelerin, Maria Josefa naim. ks. Fleckenstein
Perander, Nils August hovioik.neuv., kaup.valt., talonom. tontti 2 (1850-1906) 2 - Ylioppilasmatrikkeli, 129
Perret, Louis Alexandre lehtori (54-v. 1851) 2 - Kot. Vevey, Ranska, muutti Tallinnaan, ks. Tigerstedt 1952, 245
Pesonen, P.J. tukkukaupp., talonom. Repola 25
Petterberg, Gustaf kapteeni 26
Pet(t)ersson, Fredrik Wilhelm räätälimest. (45-v. 1851) 4
" vaimo 1) Eva o.s. Wikman 4
" " 2) Albertina Wilhelmina o.s. Nyman 4
Pettersson, Petter suutari (41-v. 1851) 4,5
" vaimo: Helena Lovisa o.s. Åström 4
Pfungsten, Wilhelm Carl Christian kirkkoherra (1820-52) 15
Philipaeus (Philipps, von?) eversti, talonom. tontti 286 Papula 29
Pihlström, Gustaf O. seppämest., talonom. tontti 87, 15,16
Pistolekors, Georg Fredrik, kapteeni, koll.assess., talonom. tontti 94 Pietarin esik. (1802-72) 26 - Carpelan 1958, 826; Åström 1993, 298
Plachin, Petter viinanmyyntimonopolin halt., Pietarin esik. (32-v. 1851) 18,19,24,29
" " perhe 24
Poitsi, Anna Lovisa Abrahamintytär naim. ks. Hellman
Popoff, Anna Helena o.s. von Bell, koll.neuvoksetar, talonom. (k. leskenä 9.7.1862, 64-v. 1851, aviomies Theodor Georgsson P.) 24
" Ivan kaupp., talonom. tontti 54, 2,5,13,19
" " kalakaupp., talonom. tontti 20 Neitsytniemi 13,20
" Maria kaupp.leski 2
" Mihail (Mischka) Pauloff kontt. (s.n. 1839) 2,19,21 - Viip. maistr. ptk. 22.12.1862: Hotel de Finland
" " perill. 19
" Nikolai 19
" Sahar 19
Poppius, Karl Gabriel lääninsiht., laamanni (1818-65) 17 - Carpelan 1928-30, 57; Uusi sukkikirja I, 123-
Porkka, J. tehtaanhoit., talonom. Pietarin esik. 27
Portano (Porthan), Wilhelm kultaseppä (1844-1927) 26 - Ilanko 1956, 70
Porthan ks. Portano
Protopopoff, saunanom., talonom. Repola 28 - Wasili? (35-v. 1851)
Prüssing, Julius von, nimineuvos, talonom. 24
" perill. 24
Pugin, Ivan kaupp., talonom. tontti 123-4, 12,24
Puhakka, Antti ajomies (39-v. 1851) 20
" Johan koulul. 20
Pullinen, Johan kirkonvart., suntio, talonom. 28 - Teperi 1967
Puolakka, tullimies, talonom. Repola 26
Pusirevski, Annette naim. ks. Reudolph
Pynninen, Juho (Johan) kauppa-apul., kansankirjastojen uranuurtaja, talonom. tontti 99-100, 16 - Heikinheimo 1955; Paavolainen 1961; Pynnisen perintö 1946; Viip. maistr. ptk. 27.10., 1.12.1862: porvari oik.
" vaimo 1) Maria Mattsson Suutarinen (1862 39-v.) 16
" " 2) Maria Lovisa aik. naim. Pysing, o.s. Trygg 16
" poika: Johan Henrik (s. 27.4.1843-1874-) 16
" tytär: kansak.opett., naim. ks. Skogster
Pysing, Fredrik Jonas kaup.,palv., kestkiev.pit. (k. 29.10.1856 42-v.) 16 - Viip. maistr. ptk. 24.4.1852, 18.2.1856; matk. Helsingistä Englantiin Marcus Wrightin palv. 22.6.1839
" vaimo: Maria Lovisa o.s. Trygg, 2) ks. Pynninen 16
Qvarnberg, Henrik kultaseppä (1777-1847) 23 - Borg 1935, 465; Hirn 1969
" vaimo Ulrika Christina o.s. Asplund (1787-1836) 23
" poika ? 23
Rabkovsky, Clementi porvari, kapakanpit. (46-v. 1851) 19
Rahkonen, kuorma-ajuri, talonom. Papula 27,29 - (Johan R?, 65-v. 1851)
Raikkolin, Anna Sofia naim. ks. Ilvonen
Ramstén, Amalia Helena o.s. Zwegyberg (1809-85) 4 - Aviomies: nimismies Gottfrid Adolf R. (1804-39); Durchman 1922
" Carl Gustaf (Kalle) pankinjoht. (1837-1903) 4
" poika: hevosmies, tilanhaltija Albin R. (1869-1933) 4 - Svenska lyceum i Wiborg
Rautenfelt, von nti 24

- Rechenberg, Dorotea Margareta nti, opett. (1795-1875) 4 - Backström 1984
- ” Juliana Augusta nti, opett. (1797-1874) 4
- ” Louisa Amalia naim. ks. Alfthan
- Rehbinder, Otto Adolf hovioik. asess., talonom. tontti 124 (1833-76) 16 - Carpelan 1958, 883
- ” vaimo: Ida Vilhelmina o.s. Relander (1841-97) 16
- Relander, Adolf vt. lehtori, kirkkoherra (1804-66) 2 - Carpelan 1928-30, 1; Viborgs gymnasium, 32; Teperi 1965
- ” August Wilhelm varakirkkoherra, kappal., talonom. tontti 124 (1809-60) 14, 16 - Carpelan 1928-30, 4; Teperi 1965 - Vaimo: Friederika (Frida) Jacobina o.s. Mangelus (1818-41), vrt. 25 - Relander 1947, 57
- ” Frida naim. ks. Ekroos
- ” Ida Vilhelmina naim. ks. Rehbinder
- ” Karl Ulrik apteekkari (1818-95) 6 - Houghberg 1895
- Rennerberg, Maria naim. ks. Henriksson
- Renvald, Johan nimismies, varat. 10
- ” vaimo: Sofia Osinsky 10
- ” Maria Serafia naim. ks. Lundgren
- ” Robert varat., painoasiamies (1819-81) 10 - Carpelan 1928-30, 70
- Reponen, vetomies 29
- Reudolph, Eugenie Adelaide Brunhilde naim. ks. Stewen-Steinheil
- ” Annette rva o.s. Pusirevski 11
- Richardt, Catharina koll.assess:n leski, talonom. tontti 12-3, 4
- ” Johan Friedrich kauppaneuv., konsuli, talonom. tontti 27, 28 (1825-94) 2, 3, 4, 6 - Sarlin 1973, 47
- Ridderström, David suutarimest., talonom. tontti 74 (k. 1844 59-v.) 8, 11 - Viip. maistr. akti 14/1815: anomus suutari-mest.
- ” vaimo: Anna Sofia o.s. Eklund
- ” Amalia Charlotta naim. ks. Wikström
- ” Knut David Ferdinand opett. (1829-97) 11
- ” poikia: Carl Fredrik s. 4.5.1817, Henric Johan s. 7.2.1819
- Ristoff, Grigori kaup., talonom. Pietarin esik., Karjalank. 95 1887, 28
- Roiha, Matti tupakkatehtail., kaup. 21, 23, 27
- Rosenius: suku ks. Bergholm 1901
- ” Andreas oluttehtail. 14
- ” Carl Erik kaup. (1857-98) 13
- ” Carl Henrik tukkukaupp., varakons., talonom. tontti 92 (1794-1855) 13 - Sarlin 1973, 47
- Rosenius, Carl Johan kauppaneuv., konsuli, talonom. tontti 92 (1831-92) 7, 10, 13, 29 - Sarlin 1973, 71
- ” vaimo: Henrika Aurora o.s. Fagerström (1833-) 13
- ” Georg Jakob pankinjoht., valtiopäivämies (1841-99) 14 - Ylioppilas-matrikkeli, 35
- ” Lovisa Anna nti (1829-93) 14
- ” Mathilda naim. ks. Alfthan
- Rosti, Anna naim. ks. Gråberg
- Rosvall, Gustaf Adolf suutarimest., talonom. tontti 86 (36-v. 1851) 5
- Rothe, Carl Heinrich kaup., konsuli (1798-1870) 4, 17, 29 - Sarlin 1973, 71; Schweitzer 1991, 86
- ” Carl Wilhelm Andreas kaup., konsuli (1851-91) 4, 11 - Sarlin 1973, 32
- ” Emil Paul Arthur kaup., konsuli, talonom. tontti 78 (1860-1909) 4, 11 - Sarlin 1973, 32
- ” Wilhelm Julius August kaup., talonom. tontti 10 (1862-1909) 4
- Rouhiainen, Eva kuorma-ajurinleski, talonom. tontti 225 Pietarin esik. (70-v. 1851) 28
- Rovelin, Kalle 20
- Rumbin, kaup. (31-v. 1851) 23
- ” Igor kauppoika, talonom. Pietarin esik. 23
- Ruotzi, Pehr (Peter) henkikirj. (42-v. 1851) 23
- ” vaimo 1) Natalie Wilhelmine o.s. Stenberg 23
- ” “ 2) Charlotte Blondine o.s. Stenberg 23
- Rönn, Carl Gustaf maalarimest., talonom. tontti 78-79 Pietarin esik. (38-v. 1851) 26
- Sagulin, vääpeli 16
- ” rva 16
- Sahanen, Matts suntio (k. 3.10.1864 69-v.) 12
- Sahlstedt, Sofia Amalia naim. ks. Christiansson
- Saitsoff (Saitzoff) sokerileipuri, talonom. Pietarin esik. 23
- Sallmén, Carl sotilaslääk., koll.neuv., talonom. tontti 67 (1805-73) 9 - Viborgs gymnasium, 94
- ” vaimo 1) Anna Catharina o.s. Grahm (1817-45) 9
- ” “ 2) Elisabet Henriette o.s. Merlin (1814-96) 9
- ” Magnus Carl Ludvig kadetti, kaup. rahastonhoit. 1878-1906 (1838-1906) 20

- Sallmén, Oskar Alexander Petter
oik.neuv.mies, maistr.not. (1841-1915) 20 - Ylioppilasmatrikkeli, 70
- Saloheimo (ent. Berner), Emanuel (Manne)
fil.maist., varat., pankinjoht. (1842-1909) 4 - Savo-karjalaisen osak. matr., 207
- Sandberg, Catharina leski 9,10 - Aviomies
maistr.kansl. Per Gottfrid S.
" tytär naim. 1) ks. Neumann
- Sandelin, Matts (Matthias) satulaseppä (42-v. 1851) 10
" vaimo Anna o.s. Sjöström (1832 37-v.) 10
" poika lukiol. 10,13 - Johan Fredrik s. 15.6.1832?
- Sandell, myllynom. Repola 27
" rak.mestari Petter S:n leski 28
- Sandholm, Erik puuseppämest., kaup.vanhin
(38-v. 1851, k. 1867) 8
- Sanmark, suku: Släktbok II 1918-33, 529-
" Anton Theodor (1839-62) 19
" Arthur Woldemar eversti (1845-1914) 14
" Carl August lääninkontt. (1829-68) 19
" Emil Gustaf fil.maist. (1835-62) 19 - Ylioppilasmatrikkeli, 25
" Frans Edvard näytt., lennätinpääll. (1841-87) 19
" Herman David ev.luutn. (1832-88) 19
" Johan David kruununvouti (1794-1872) 19
" Johan Fredrik varat. (1830-1905) 19 - Viborgs gymnasium, 149
- Sapetoff, Alexander oluttehtail. 5 - Oluttehdas Bavaria yhdessä kaup. Tschusoffin kanssa
" Alexei kauppa-apul. (10-v. 1851) 10
" Axenia o.s. Solovjeff, leski, kaup. Tervaniemi 18
" Nikolai muotikaupp. 10,18
" vaimo: o.s. Boman 10
" Nikolai kaup., tilanom. (1835-1904) 5 - Ylioppilasmatrikkeli, 20
" Petter kaup., talonom. tontti 70 (50-v. 1851) 5,7,10,26
" vaimo: Irina (37-v. 1851) 5,10
" Wasili kaup. 5
" tytär naim. suntion kanssa 10 - Elisabeth? (18-v. 1851)
- Saposnikoff, Andreas von tod. valtioneuv., talonom. Papula 29
- Sattler, Gustaf opett., maanvilj. (1810-92) 23 - Nissilä 1978, 64; Viborgs gymnasium 111
- Savetajeff, talonom. Pietarin esik. 27 - Tilanomistajan leski Agrafina Feodorovna S? (63-v. 1851)
- Saxbäck, Magnus kanttori, lukkari (k.1.8.1885 76-v.) 9,24
" poika August Theodor (s. 24.4.1834) 24 - Vaimo: Fransiska Wilhelmina o.s. Hiekisch
" poika Gustaf Magnus maistr.kansliti (k. 23.3.1864 32-v.) 24 - Vaimo: Juliana o.s. Baltrusch
" poika Rabbe Gottlieb (k. 21.8.1861 17-v.) 24
- Schabarin, Petter kaup., talonom. tontti 90-91 11
- Schantz, Eva Wilhelmina von naim. ks. Mannerheim
- Schauman, Josef August fil.maist., sanomalehtimies (1826-96) 19 - Carpelan 1965, 975; Heikinheimo 1955
" Maria Amalia o.s. Kuhlman (1846-1915) 19
- Schavaronkoff, A. Wasili kaup., kauppaneuv., saunanom., talonom. tontti 59, 5,24,26
" Ivan kaup., talonom. tontti 127 Pietarin esik. (26-v. 1851) 18,27
" Ivan perill. 18,27
- Scheinin, I. kaup., talonom. Pietarin esik, 27
- Schildt, Carl Johan sorvari, talonom. tontti 120 Repola (s. 31.7.1818) 26
" Helena Wilhelmina ks. Floman
- Schiräkoff, kaup. 21
- Schreiber, Wilhelmina leipurinleski, talonom. tontti 235 Pietarin esik. (42-v. 1851) 26
- Schroeder (Schröder), majurinleski, talonom. tontti 8, 4
- Schultz, Adelaide von nti (61-v. 1851) 24
" Caroline von ev.luutn:n rva, paronitar (s. 22.12.1771, k. 7.9.1847) 24
- Schultze, Johan Rudolf turkkuri, talonom. tontti 79, 10,13
" vaimo: o.s. Cajander 13
- Schuschin, Akulina kaup.leski (48-v. 1851) 25
" Andrei Paramanoff kaup., talonom. tontti 205 Pietarin esik. (45-v. 1851) 10,11,12,16,23,25,26,28
" Andrei Wasiljevitsch kaup., talonom. 10,21,23
" Gregori kaup. (45-v. 1851) 23
" Petter kirjanpit. 23
" Wasili kaup. 28
" tytär naim. ks. Lundgren
" " naim. ks. Ursin
- Schönberg, Gustaf Adolf oik.raatimies, kämnerinoik. puheenjoht. 1849-68, 11,16

- Schönberg, Edla Katharina o.s. Masileff (24-v. 1851, k. 1871) 16
- Schönjann, Augusta Wilhelmina naim. ks. Wahl
 ” kaksi ntiä E. & ? Vesiportink. 2 1895, 6
- Sederholm, Erik Gabriel metsänhoit. (1833-94) 20 - Ylioppilasmatrikkeli, 3
 ” Julia nti 20
- Sedoff, Jacob B. kaup., puutarhanom. Pa-pula 29
- Sehlstedt, Elias ruots. runoilija (1808-74) 7
- Selan, Alexander kontt. (19-v. 1851) 16
 ” vaimo: Rosalie Caroline o.s. Leszig (1839-98) 16
- Selin, suku: Bergholm 1901, 1178-
 ” Fredrik Vilhelm eversti (1849-1922) 6
 ” Johan Fredrik hovioik.neuv. (1801-59) 6
 ” Knut Voldemar insin., isänn. (1844-1914) 6
 ” Nikolai varat., hovioik.neuv. (1841-1910) 6 - Ylioppilasmatrikkeli, 76
- Serebräköff, Ivan kaup., talonom. tontti 216-7 Pietarin esik. (54-v. 1851) 28
- Sergejeff, Feodor tukkukaupp., olut- ja tupakkatehtail., kauppaneuv., talonom. tontti 69b (18.2.1840-24.12.1924) 10,20,24,28 - Hoving 1960, 90
- Seroff, Anna porvarinleski (50-v. 1851) 26
- Sesemann, Alexander Eduard kaup., konsuli (1835-98) 7 - Sarlin 1973, 54
 ” Carl Michael kaup., konsuli (1797-1865) 7 - Sarlin 1973, 81
 ” vaimo: Antonie o.s. Williams 7
 ” tyttäret: Anna Elisabet naim. ks. Wahl
 ” Charlotte Louise 7
 ” Olga Henriette naim. ks. Wahl
 ” Emil Herman lääket.tri., valt.neuv. (1840-1907) 7 - Ylioppilasmatrikke-li, 55
 ” Frans Ludvig ins., tilanhoit. (1846-) 7
 ” Johann Georg kaup., varakonsuli (1831-1911) 7,29 - Sarlin 1973, 47
 ” Sofia Wilhelmina naim. ks. Örn
- Sieblog, Sophia Catharina naim. ks. Ettinger
- Siercken, Carl August maanmitt. 28
- Siitonen, Alexander kontt. 29
 ” Jöran (Yrjö) työm. 29
- Silander, Johan muurarimest. (k. 1.12.1887 77 v. 5 kk.) 10,26
 ” Johanna Wilhelmina naim. ks. And-rea
- Silfverberg, Johan Gabriel lääninkontt., talo-nom. tontti 153 Pietarin esik. (k. 23.10.1855 49-v.) 27
- Siliverstoff, Nikolai Feodorovitsch, kaup., saunanom., tehtail., talonom. tontti 17 Pietarin esik. (47-v. 1851) 7, 22, 24, 26, 29
 ” tytär Alexandra naim. ks. Catani
- Siljander, Kristian nahkuriesimies 29
- Simberg, Nikolai (Niklas) Edvard eversti, postimest. (1822-1915) 4,5 - Hugo Simbergin isä, vrt. Saarikivi 1948
 ” Peter Adam hovineuv. (1782-1833) 4 - Carpelan 1965, 1180
 ” vaimo: Catharina Elisabet o.s. Tawast (1782-1854) 4
- Simbura ks. Simming
- Simin, Paul ev.luutn., talonom. Viipurin esik. 27, 20
 ” vaimo: o.s. Karlberg 20
- Simming, Bengt (Simbura, Benjamin) (1801-37) 11 - Viborgs gymnasium, 97
 ” vaimo: Agata Sofia o.s. Åkerblom (1801-70) 11
 ” Theodor opett. (1834-70) 11 - Yliop-pilasmatrikkeli, 21
- Sjöberg, Hilma näytt., myöh. naim. Brandt 22 - Hirn, 1970
- Sjöström, Anna naim. ks. Sandelin
- Skogberg, Wilhelm kauppa-apul. 9
 ” vaimo: o.s. Saxbäck 9
- Skogster, Edvard Theodor kansak.opett., ta-lonom. tontti 99-100, 16
 ” vaimo: o.s. Pynninen 16
- Skornäköff, Paraskovia leski (53-v. 1851) 23
 ” Wasili kaup., Repola (62-v. 1851) 19,26
- Skyttä, M. veistonopett., talonom. tontti 25 Pietarin esik. 25
 ” Matts Eriksson kaup.palv. (32-v. 1851) 11
- Slöör, Blondina naim. ks. Gråberg
 ” Fredrik (Fritz) Gottlieb kirkkoherra (1835-89) 15 - Ylioppilasmatrikkeli, 4
 ” Gustaf Adolph seppäimest., talonom. tontti 87 (k. 1835 41-v.) 11,14,15, 26 - Viip. kämnerinoik. ptk. 16.10., 6.11.1832
 ” vaimo: Johanna Sofia o.s. Tammelin (k. 30.5.1852) 15
 ” Kaarlo Aleksanteri (Carl Alexander) toim., kirjail., suoment. (1833-1905) - Carpelan 1928-30, 182; Heikinhei-mo 1955; Suomen kirjailijat, 710
- Smal, Hedda Lovisa naim. ks. Gröndahl
- Smirnoff, Lasar kaup., hotellinpit. Repola 14,25,26
- Snellman, Anders Henrik hovioik.neuv. (1848-1911) 15 - Dalström 1953, 46

- Snellman, Johan (John) senaattori, pres. hovioik. (1815-83) 11 - Carpelan 1928-30, 38
- ” vaimo 2) Minne o.s. von Trapp (1828-1906) 11 - Carpelan 1942, 306
- ” Johan Vilhelm valtiomies (1806-81) 15
- Sohlberg, Seth kauppias, vuorineuvos, talonom. tontti 66 (1856-1918) 7
- Soldan, Johan kruununvouti, lääninkansli. 28
- ” veli: lukiol. 28
- Solovjoff, Axenia naim. ks. Sapetoff
- ” Petter kauppias. 18
- Sonné (Sonni), Fredrik henkikirj. (1828-65) 12 - Kojonen 1971, 490
- Sonni, Alexander kontt. (s. 12.10.1835) 29
- ” Petter (Pekka) Mattsson työml. (k. 21.6.1855 48-v.) 29
- Sopanen, Israel vetomies, talonom. Pikiruuki (36-v. 1851) 29
- Spansk, Henrik suutarinkisälli 24
- Sparrow, John tukkukauppias, konsuli, talonom. tontti 2 (1801-87) 2 - Sarlin 1973, 54
- ” perill. 2
- Spiridonoff, Luka sotilas, talonom. Pietarin esik. tontti 139, 27
- Stadius, Knut Alfred valtioneuv. (1840-1900) 20 - Ylioppilasmatrikkeli, 45
- ” kaksi poikaa? 20
- ” Otto Gustaf varat. (1794-1877) 20 - Gadd 1956, 197
- Starck, Johanna Katarina naim. ks. Holstius
- Starckjohann, Gerdt Julius rautakauppias, varakons. (1860-1929) - Suomen kansal. 1883; Sarlin 1973, 52
- Stenberg, Daniel sorvari, talonom. (64-v. 1851) 22,23
- ” tytär Charlotte Blondine naim. ks. Ruotzi
- ” tytär Emilia Fredrika naim. ks. Tessén
- ” Johan palomestari, koll.reistr., luitinradanpit. (k. 21.4.1884 62-v.) 16
- ” vaimo 1) Carolina Sofia o.s. Lybeck (k. 10.10.1859) 16
- ” vaimo 2) Isabella Paulina o.s. Blomqvist (s. 21.5.1839) 16
- Stenius, Wilhemina Rosalia naim. ks. Lille
- Stenström, Viktor alikapt., poliisimest. 1889-1903, 17
- Stewen, Constantin piirilääk. (1816-68) 15 - Carpelan 1928-30, 43
- ” vaimo: Rosalie Reinholdina o.s. Grotenfelt (1835-1908) 15 - Carpelan 1954, 484
- Stewen-Steinheil, suku: Carpelan 1942, 283-
- ” Alexander kenr.luutn., talonom. tontti 41 (1783-1842) 11
- Stewen-Steinheil, vaimo: Helena Alexandra o.s. Steinheil (1803-72) 11
- ” Alexis Fredrik kuv.siht. (1849-1924) 11
- ” Hugo Nikolai tilanom. (1861-1926) 11
- ” vaimo: Eugenie Adelaide Brunhilde o.s. Reudolph (1868-) 11
- Stolpe, Alexander vt. kirkkoherra (1803-54) 15 - Viborgs gymnasium, 82
- Streng, suku: Bergholm 1901
- ” Anders Robert postinhoit., koll.assess. (1850-1927) 17
- ” Edla Aurora nti (1842-) 17
- ” Emanuel hovioik. vahtimest., talonom. tontti 104 (1806-70) 9,15,16,17, 28
- ” Emil Edvard varat., hovioik. pres. (1838-1911) 17 - Ylioppilasmatrikkeli, 26
- ” Ernst Alexander Emanuel koneenkäytt. (1844-) 17
- ” Fredrika Charlotta nti (1840-) 17
- ” Karl Konstantin jalokiviseppä (1836-74) 17
- Strumillo (Strummilla), valtioneuv. 19
- ” vaimo: Maria leski Viipurin esik. 1887, 19
- Stråhlman, suku Bergholm 1901
- ” Adolf Fredrik Vilhelm valtioneuv. (1833-) 8
- ” Anna Blondina o.s. Jaenisch 8
- ” Casimir Constantin lehtori, kirkkoherra (1821-98) 8 - Viborgs gymnasium, 136
- ” vaimo: Fredrika Wilhelmina Charlotta o.s. Tamelander (1826-94) 8
- ” Helena 8
- ” Niklas Henrik eversti 16
- ” vaimo: Blondina Johanna o.s. Hornborg, talonom. tontti 86 (1797-1857) 16
- Strömberg, Johan kupariseppämest. (s. 1833) 13 - Viip. maistr. ptk. 27.10.1855 porvarioik. Huom! alkuperäistekstissä S. on mainittu Johan Fredrik Lydeckenin kisällinä, joka saavutti mestarin aseman - käänöksessä maininta on jäänyt pois
- ” Juliana krouvinpit. 19
- Stünkel, Johan Heinrich kauppias, talonom. tontti 51 (38-v. 1851) 12,13
- ” vaimo 1) Anna Wilhelmina o.s. Lundgren 12
- ” vaimo 2) Henriette Caroline o.s. Keldan (21-v. 1851) 12
- ” perill. 13

- Ståhlberg, Johan seppä 15
 " Karl Henrik opettaja, kirkkoherra (1799-1878) 12 - Viborgs gymnasium, 31; Teperi 1965, 1967
- Sundblad, Adolf kuv.siht. (k. 21.10.1850 n. 81-v.) 25
 " tyttäriä 25
- Sundström, Carl Georg Robert, näytt., tarjoil., ravintol. 26 - Hirn 1976,19
 " vaimo: Elisabeth (Lisette) o.s. Lindberg 26
 " Henrikpuuseppäimest. (56-v. 1851) 23
 " tytär: Anna naim. ks. Hartberg
 " Johan Gabriel kirjansit., kirjakaupp., talonom. tontti 111 (1821-89) 8 - Val-linkoski 1992
 " vaimo: Agneta Sofia o.s. Eklund (1827-94) 8
 " Juliana värjärinleski (k. 17.2.1857 73-v.) 29
- Suutarinen, Maria naim. ks. Pynninen
- Suvoroff, Ivan kaup., talonom. tontti 230 Pietarin esik. (39-v. 1851) 28
- Svedman, J.G. maistr.kanslisti (33-v. 1851) 20
- Sventorzetsky, Stanislaus Gabriel eversti 18 - Palveli Savonlinnan jalkaväkirykmentissä
- Svereff, Jegor aliups, talonom. tontti 136 Pietarin esik. 27
- Sällinen, Petter, nimismies, talonom. tontti 19 Pietarin esik. (33-v. 1851) 24
- Söderberg, Alfred Oskar välskäri, kondukt. 26
 " Helena o.s. Jakovleff talonom. Repola 26
 " Fredrik pankinkomiss. 26
- Södergren, Fredrika Lovisa naim. ks. Lindroos
- Söderhjelm, Werner Woldemar lakimies, prokuraattori (1832-1904) 9 - Heikinheimo 1955; Söderhjelm 1929
 " vaimo: Amanda Olivia (Liva) o.s. Clouberg (1838-1905) 9
- Taht, Georg Johan Fredrik kaup., talonom. tontti 108, 7
- Tamelander, Bror Adam laamanni 8,15
 " Claes Otto kruununvouti 16
 " vaimo: Fredrika Natalia o.s. Kuhlström, naim 2) ks. Wright
 " Fredrika Wilhelmina Charlotte naim. ks. Stråhlman
- Tassurin (Tosurin) hatuntekijä (k. 15.4.1856 88-v.) 19
 " tytär ? 19
- Tawast, suku: Carpelan 1965, 1169-
- Tawast, Catharina Elisabet naim. ks. Simberg
 " Christian lääninkirjanpit. (1804-81) 14 - Viborgs gymnasium, 91
 " Niklas koll.neuv., talonom. tontti 124, 14,16
 " vaimo: Anna (66-v. 1851) 14,16
 " Rafael Wilhelm ev.luutn., tullipäällysmies, talonom. tontti 73 (1791-1858) 5,11 - Teperi 1965
 " Viktorina naim. ks. Alfthan
- Telkki, kaupustelija 10
- Tengström, Johan Martin Jakob af piirilääk. (1821-90) 12 - Carpelan, 1942, 293
 " vaimo: Marie Amalie o.s. Keldan (1838-1930) 12
- Tessén ks. Thessén
- Thesleff, suku: Carpelan 1942, 296-; Hoving 1960; Thesleff 1925, 1977
 " Alexander Adam kuvernööri, kenr.,maj. (Kavantsaari) (1810-56) 12
 " vaimo: Eugenia (Jenny) Amalia o.s. Thesleff, hovineiti (1827-89) 12
 " lapset: Alexander isänn. (1846-1905) 12
 " " Jenny nti (1854-1910) 12
 " " Nikolai hovioik.assess. (1851-1909) 12
 " " Olga Maria naim. ks. Aminoff
 " " Petter koll.neuv. (1851-1915) 12
 " Alexander Amatus kenr., kenr.kuv:n apul., talonom. tontti 46 (1778-1847) 12
 " Alexander August tie- ja vesirak.hall:n ylijoht. (1838-92) 12 - 2 poikaa, 3 tyttäriä
 " Alexander Christian kapt., talonom. tontti 38 (Lavola) (1826-97) 3,7,8
 " " poika?
 " Alexandra Adelaide naim. ks. Hisinger
 " Andreas nimineuv., talonom. tontti 42, Papula (1782-1869) 6,11,29
 " Anna Ida Matilda naim. ks. Iversen
 " Carl Johan kielenkäänt., luutn. (Hanhijoki) (1829-1900) 12 - 14 lasta!
 " Fredrik Wilhelm valt.neuv. (Liimatta) (1824-93) 12
 " vaimo: Olga Maria o.s. Thesleff (1830-93) 12
 " lapset: Alexander Georg fil.maist. tilanhoit. (1856-99) 12
 " " Alice Marie nti (1867-4.4.1950) 12
 " " Arthur kirjail., mustalais-tutk. jne. (1871-1920) 12

- Heikinheimo 1955; Lagerborg 1921
- Thesleff, lapset Fredrik arkkit. (1859-1913) 12
- ” ” Theodor (Tolo) kaup.lääk. (1854-99) 12
- ” ” vaimo: Alice Helena Emilia Hackman (1871-1951) 12
- ” ” Wilhelm kaasulait. joht. (1852-1912) 12
- ” Johan koll.assess. talonom. tontit 33,111 (1779-1851) 8,12
- ” ” vaimo: Elisabeth Charlotta o.s. Jaenisch (1804-67) 8
- ” ” lapset: Jenny Maria naim. ks. Engman
- ” ” Woldemar Bernhard ratsu-mest. (1838-86) 8
- ” Johan Henrik koll.neuv. (Hanhijoki) (1776-1846) 12
- ” Nikolai Alexander luutn. maanvilj. neuv., talonom. tontti 46 (Juustila) (1832-88) 12
- ” ” lapset: Ada Maria nti (1872-20.6.1948) 12
- ” ” Max Alexander Claudius yliopp. (1866-89) 12
- ” ” Nils Elis Axel tilanom. (1878-1939) 12
- ” ” Thea Johanna Elisabet naim. ks. Hackzell
- ” ” Viktor Nikolai Julius tilanom. (1869-1928) 12
- ” Sofie Charlotte naim. ks. Alfthan
- T(h)essén, Johan Petter ojenn.lait:n valvoja 23
- ” vaimo Emilia Fredrika o.s. Stenberg (s. n. 1824) 23
- Thieme, Augusta Fredrika Elisabet opett., ho-vineuvoksetar, leski 3
- Thompson, Alexis (Lossow-Thompson) va-rakons., talonom. tontti 40 (1810-50) 11 - Carpelan 1942, 299
- Thuneberg, Karl Gustaf Achates apteekkari (1820-97) 6 - Bergholm 1901, 1305
- Tichanoff, Alexander lautatarhanhoit. (30-v. 1851) 15
- ” Michael kauppaneuv., talonom. tont-ti 94-95 (1816-91) 15 - Viborgs gym-nasium, 121
- Tidström (Tiström) Ferdinand tullivahtimest., talonom. tontti 206-7 Pietarin esik. 28
- Tikander (Tillander) Gustaf Henrik värjää-mönom., Repola (k. 11.9.1853 47 v. 3 kk.) 27
- ” vaimo: (40-v. 1851) 27
- Tillström, talonom. Pietarin esik. 28
- Titoff, Nikolai kaup., talonom. 23
- Tjeder(Tjäder) Alexandra Catharina (Sascha) o.s. Blumenthal kamreerinleski 12 - Aviomies: varakamreeri Mikael T. (1797-1842)
- ” lapsia: Alexandra Charlotta naim. ks. Gladkoff
- ” ” Josephina nti, opett. (s. 20.5.1840) 12
- ” ” Mischa (Michael Johannes) lennätinpääll., valtioneuv. (s. 27.3.1842-k. Moskova 1907) 12
- Tojkander, Erik rajaviskaali (29-v. 1851) 20,28
- ” vaimo 1) Christina o.s. Kilpiäinen 20
- ” vaimo 2) Sofia Wilhelmina o.s. Öhrst-edt (s. 20.6.1828) 20
- Toll, Carl Gustaf eversti (1797-1876) 21 - Carpelan 1965, 1245
- ” Carolina Eugenia Alexandra naim. ks. Löfström
- ” Emilia Charlotta puhelinkeskuksen-hoit. (1848-1923) 21
- ” Nikolaj Alexander koll.assess., nimi-neuv. (1838-80) 21
- Tollander, rajaviskaali, tullivahtimest., talo-nom. 28
- Tosurin ks. Tassurin
- Toth, Samuel turkkuri (s. Unkari 8.12.1824, k. kesäk. 1890) 6 - Viip. maistr. ptk. 16.8.1851 porvarioik.
- Trapp, suku: Carpelan 1942, 305-
- ” Elin von nti (1833-91) 4
- ” Fredrik Eugen von tekn. opisk. (1835-59) 4
- ” Karl Mortimer Napoleon yo. (1846-71) 4
- ” Minne von naim. ks. Snellman
- ” Robert von salaneuv. (1802-75) 11 - Heikinheimo 1955
- Trygg, Maria Lovisa naim. ks. Pysing
- Träskman, räätälinkisälli 16
- ” Lovisa rva, tal.hoit., naim. 2) Falck 16
- Tschernichin, Nicolai kirjanpit. (23-v. 1851) 4
- ” vaimo Alexandra o.s. Tschusoff 4
- Tschusoff, Alexandra naim. ks. Tschernichin
- ” Catharina kaup.leski, talonom. tont-ti 35 (56-v. 1851) 12
- ” Michail (39-v. 1851)
- ” Petter kaup., talonom. tontti 38, 4
- ” Vasili kaup. 5
- ” ”leski 5
- ” Vladimir kaup. 5
- Tudeer, Oskar Viktor hovioik.assess. (1812-

66) 16 - Bergholm 1901, 1320
 Tudeer, vaimo: Laura Maria o.s. Kuhlström (1820-80) 16
 Tuderman, Petter Gustaf kaup., palomest., talonom. tontti 108 (1803-62) 7,9,14 - Harry Tuderman, Tuderman (Genos 1966)
 " Augusta Viktoria naim. ks. Ehnberg
 " Emil Ferdinand kirjanpit. Wiipurin Sanomat (1846-1916) 7
 " Emma Amaline nti (1844-66) 7
 Tujulainen, (Johan Mattsson?) talonom. Neitsyniemi 20
 Tulander, Leonard majuri 11
 " vaimo: Emilie o.s. Wahlsten 11
 " Theodor kaup.vouti 1844-76, 8,12
 " " perill. 8
 Tång, Lotta naim. ks. Mäntynen
 Uggla, Alexander eversti (1823-98) 19 - Carpelan, 1965, 1281
 " vaimo 1) Charlotta Emilia o.s. Ekmark (1829-94) 19
 Ursin, Pehr koll.assess., nimineuv., talonom. tontti 55-56, 8,13
 " lapset: August Emil hovineuv. (1845-1917) 8
 " ed. vaimo: Nadin o.s. Schuschin (18.9.1855-14.7.1932) 8
 " " Carl Ferdinand valt.neuv. (1826-94) 8
 " " Nikolai sotilas 8
 " " Julia naim. pastorin kanssa 8
 Wahl, Anna Elisabet o.s. Sesemann 7
 " Carl August kaup., konsuli (1839-80) 10 - Sarlin 1973, 101
 " vaimo: Bertha o.s. Holstius
 " Carl August Paul kaup., konsuli, talonom. tontti 17 (1797-1872) 5, 6, 15 - Sarlin 1973, 35
 " vaimo: Augusta Wilhelmina o.s. Schönjann (1821-89) 6
 " Friedrich August kaup., konsuli (1825-83) 5 - Sarlin 1973, 36
 " Friedrich August Paul kaup., varakons. (1854-1909) 11,21,28 - Sarlin 1973, 102
 " Leopold Emil August talonom. tontti 90-91 (1868-1947) 11 - Sarlin 1973, 76
 " Olga Henriette rva o.s. Sesemann 7
 Wahlsten, Anders Wilhelm kaup.viskaali, talonom. tontti 71 (k. 1.3.1861 52-v.) 11
 " vaimo: Maria o.s. Laube 11

Wahlsten, poika: Anton Emil tilan- ja talonom. (1840-93) 11 - Ylioppilasmatrikkeli, 66
 " tytär: Emilie naim. ks. Tulander
 Vaittinen, Helena (Lena) ajomiehenleski o.s. Kähärä, rinkelileipuri (k. 29.8.1865 69 v.) 3,29 - Hirn & Lankinen 1988, 46
 Vanhanen, Gustaf postinkulj. (k. 16.7.1863 69-v.) 28
 " Vilhelm kontt., kaup. (30-v. 1851) 28
 Weber, Adolfina nti, Vahtitornink. 15 1887, 9
 " Conrad lääninmaanmitt., talonom. tontti 129 (k. 1845 44-v.) 17
 " Karolina nti, Pajak. 5 1895, 9
 " Wera Stepanova leskirva o.s. Chanykov (37-v. 1851) 9
 " pojat: Conrad Wladimir (s. 1836), Alexander Oskar (s. 1838), Nicolai Casimir (s. 1839), Ali Abdul (s. 1841) 9
 Weckström, Carl Wilhelm räätälimest. (35-v. 1851) 7,15
 " poika: Frans Wilhelm Axel (s. 1848) 7
 " tytär: Alma Kristina (s. 1852) 7
 Weikkanen (Veikain), Abraham kelloseppä (1842-1904) 23,26 - Elfström 1976, 71
 " Chain Conrad läkkiseppäimest., kaup.valt. (s. 28.9.1827, k. 30.1.1890) 26 - Kastettiin kristinuskoon 15.2.1857
 " Katja (Catharina) (27-v. 1851) naim. =?
 " Moses läkkiseppä, talonom. Pietarin esik. tontti 125, 26 - leski Chiele (50-v. 1851)
 " Rebecka naim. ks. Indurski
 Weissenberg, Alexander Bernhard von varat., prokur. (1822-1901) 16, 20 - Carpelan 1942, 324
 " sisar: ei naim. Tojkander! Helena Sofia naim. ks. Simberg
 Weman, Johan Wilhelm maanmitt. auskult. 27
 " Adele (Parus Ater) (1844-1936) 27 - Suomen kirjailijat, 573; Warburton 1951, 99
 " Karl Wilhelm opett., kirjakaupp., toimitt. (1838-89) 27
 Wendland, Adolph Friedrich von paikallismajuri, ev.luutn. (s. 31.1.1786, k. 8.8.1846) 17
 " Sophie von naim. ks. Löfgren
 Wennerström, Anders Gustaf poliisipalv. 18

- Wento, S. vetomies 29 - Unohtunut pois käännöksestä!
- Wentz, Mårten Edvard satulaseppä 11
 " 2 poikaa: Edvard Wilhelm (s. 1842), Carl Albert (s. 1844)
 " tytär: Hilda naim. 2) ks. Barck
- Weyrauch, Jacob von kenr.luutn., paik.komend., talonom. tontti 64, 6
 " Henriette nti (63-v. 1851) 24
- Widell, Johan Oskar henkikirj. (1839-97) 26
 - Ylioppilasmatrikkeli, 68
 " Magnus Fredrik lääninkanslisti (1833-1902) 26 - Ylioppilasmatrikkeli, 6
 " Otto seppä (24-v. 1851) 15, 26
 " Petter seppäimest. (56-v. 1851) 10, 26
- Wiik, Carl Johan kauppi., kunnallisraatimies (1833-1906) 10 - Höckert & Borenius 1940, 98
 " vaimo: Fanny Thérèse o.s. Holstius (1839-92) 10
- Wikfors, Gustava naim. ks. Cajander
- Wiklund, kauppi. talonom. Viipurin esik. 19
 - Kään. väärin merk.: W. Lund!
- Wikman, Eva naim. ks. Pettersson
- Wikström, Carl Magnus tulliviskaali 11
 " vaimo: Amalia Charlotta o.s. Ridderström (29-v. 1853) 11
- Viktor Amadeus, Nassaun prinssi (hauta) 19
- Williams, Antonie naim. ks. Sesemann
- Winberg, Johan räätälist. (k. 13.1.1855 42-v.) 26
 " luk. jälk.: Carl (12-v. 1851), Johan Wilhelm (s. 1843), Josefina (1-v. 1851), Maria (16-v. 1851), Wendla (10-v. 1851) 26
- Vinogradoff, Paul rovasti, talonom. Papula (59-v. 1851) 29
- Wirolainen, Sara naim. ks. Motti
- Wirolin, Peter kauppi. 12
 " vaimo: Annette Wilhelmine o.s. Heyno 12
- Wiskari, Christian puht.kirj., farmaseutti (38-v. 1851) 28
- Wolff, Carl Oscar Eugene teollisuusmies, konsuli, talonom. tontit 53, 54, 56, 57 (1851-1937) 12, 13 - Heikinheimo 1955; Höckert & Borenius 1940, 69; Sarlin 1973, 22, 66, 115
- Worobjeff, Alexej kauppi., talonom. tontti 128 17
- Woronoff, Jakob kontt., kauppi., talonom. tontti 76 12
- Worontzoff, P. puutarhanom. Papula 29
- Wright, Marcus konsuli (1812-82) 16 - Sarlin 1973, 66
 " vaimo: 2) Fredrika (Fredrique) Natalie o.s. Kuhlström (s. 12.7.1818, k.Staffordshire 14.1.1911, ks. Hbl 26.1.1911)
- Wrigstedt, Jonas kauppi., talonom. Pietarin esik. (k. 7.10.1852 74-v.) 24
- Wulffert, Johan tark., talonom. tontti 126 (48-v. 1851)
- Wång, Gustaf maanmitt.apul. (48-v. 1851) 19
 " vaimo: Gustava o.s. Pehrman (44-v. 1851) 19
 " tytär: Adolfina, nti (17-v. 1851) 19
- Wächter, Heinrich Hermann urkuri, opett., mus.kauppi. 6 (1818-81) - Suomen kansal. Sen. talousos. akti AD 437/158 1849
 " vaimo: 1) Amalia 2) Emilie Balthasar (1839-1926) 6
 " 9 lasta oli elossa 1881, heistä vanhimpia: Carl, Elise (konsert. muus.), Henrik, Julia, Wilhelm, nuorempia asemapääll. Martin Woldemar (1867-1941) ja kirjanpit. Herman Paul (1869-1927)
- Wärnhjelm, Herman Georg Maria hovioik.assess., varapres., hovioik. neuv. (1808-82) 11 - Carpelan 1965, 1355; Hoving, 1960, 138
- Zagel, Thomas kauppi., talonom. tontti 102 (k. syysk. 1867 82-v.) 13, 15
- Zapennikoff, Nikolai maalari, porvari, talonom. tontti 106 (61-v. 1851) 19 - Viip. maistr. ptk. 20.11.1847
- Zetterling, Conrad Julius aliups. 26
- Ziegler, J.H. turkkuri, tehtail. (29-v. 1851) 6, 13
 " tytär: naim. ks. Cajander
- Ziencke, Johann leipuri, raatimies, kaup.vanhin (k. 4.8.1846 71 v. 10 kk. 9 pv.) 5 - Viip. kämnerinoim. ptk. 16.1.1824, 24.1.1825, 30.9.1930; Ahrenberg Hfors Dagblad 7.10.1878; Hirn 1966, 77; Jääskeläinen 1941, 53-
- Zilliacus, Nikolai August fil.maist., opett., kirjanpain., talonom. tontti 119 (1828-93) 8 - Carpelan 1928-30, 129
- Zweygberg, Johan Kasimir (ei Georg!) koll.assess., apteekkari (1841-96) 19 - Hougberg 1895
 " Amalia Helena naim. ks. Ramstén
- Åkerblom, Agata Sofia naim. ks. Simming
 " Jonas nimismies, koll.reistr., talonom. tontti 44 Pietarin esik. (56-v. 1851) 23, 28
- Åkerman, Christian Wilhelm kapteeni 5
 " vaimo (leski): Constantia o.s. von Kohl (41-v. 1851) 5

Åström, Fredrik suutari 28
 ” vaimo (leski) Helena (62-v. 1851) 28
 ” kaksi poikaa? 28 - Wilhelm Edvard
 (s. 5.3.1836)
 ” Helena Lovisa naim. ks. Pettersson
 ” Johanna Karolina naim. ks. Mansik-
 ka

Öhman, Mathilda Gustafva naim. ks. Alfthan
 Öhmann, Pehr Evert varalääninsiht., tullin-
 hoit. (1802-59) 9
 ” vaimo: Jacobina (Bina) Christina o.s.
 Bonuvier (Bonnevier) (1809-59-) 9
 ” lapset: Charlotta Adolfinä naim. ks.
 Alfthan
 ” “ Elise nti
 ” “ Gustaf Herman ins.,
 ev.luutn. (k. 1914 80-v.) 9
 ” “ Karl Ferdinand arkkitt.
 (26.3.1831-5.8.1907) 9
 ” “ Knut Theodor piiripääll. Sai-
 maan kanava (1842-1905)
 9,19

Öhrstedt, Johan (Janne) H. opett. (18-v. 1851)
 20
 ” Sofia Wilhelmina naim. ks. Tojkan-
 der

Öijer, Carl pol.mest. 1849-54 (1801-54) 7
 ” poika: Carl Alfred kirjakauppa-asia-
 mies, kirjakaupp. (27.8.1843-30.5.
 1928) 7

Örn, Casper Gottlieb lääkäri, hovineuv.
 (1790-1833) 18
 ” Karl Teobald Voldemar alikapt., vai-
 mo Laura Aurora Amalia o.s. Horn-
 borg (huom! ei naimaton) 17
 ” Lisa naim. ks. Mendt
 ” Robert Isidor pormest. (1824-85) 19
 - Boström 1922, 21
 ” Sofia Wilhelmina o.s. Sesemann ta-
 lonom. tontti 19 (1795-1869)
 5,7,18,23

Östergren, Margareta Lovisa naim. ks. Boucht

Kirjallisuutta

Viitteissä ei erikseen mainita J.W. Ruuthin Viborgs stads historia I-II (1906) eikä sen uusittua laitosta Viipurin kaupungin historia III-IV, joita tietysti on käytetty kaikissa mahdollisissa yhteyksissä. Henkilötietoja on pyritty täydentämään myös Bragen leikekokoelman (Brages urklippsverk) avulla. Viitteet omiin teoksiini ovat lukuisat, mikä luonnostaan aiheutuu tekstien tuttuudesta. Sen ohella voinee lieventävänä asianhaarana nähdä, että olen aikojen kuluessa tainnut lähestyä viipurilaisia monesta näkökulmasta.

Adress-kalender för Wiborgs stad 1887-88, Wiborg

Adress- och yrkeskalender för Wiborg 1895-96, Wiborg

Ahrenberg 1907, 1914: Jac. Ahrenberg, Människor som jag känt II, VI Hfors 1907, 1914

Avellan 1957: Herman Avellan, "Min lefvernesbeskrifning" (Människor och minnen VII, 1957)

Backström 1984: Åke Backström, von Rechenberg, den öselsk-finska grenen (Genes Finlandiae 1984)

Bergholm 1892, 1901: Axel Bergholm, Sukukirja I-II. Suomen aatelittomia sukuja, Hki 1892, 1901

Blomstedt 1963: Yrjö Blomstedt, Grenquist (Genos 1967)

Bolin 1898: Wilhelm Bolin, Alexander Jaenisch (Jaenisch, Humoresker och penn-teckningar, 1898)

Borg 1935: Tyra Borg, Guld- och silversmeder i Finland. Deras stämplat och arbeten 1373-1873, Hfors 1935

Boström 1922: H.J. Boström, Suomen kaupunkien pormestarit 1800-luvulla I, Hki 1922

Carpelan 1928-30: Tor Carpelan, Helsingfors universitets studentmatrikel 1828-1852, Hfors 1928-30

Carpelan 1942: Tor Carpelan, Ättartavlor, Hfors 1942

“ 1954: Tor Carpelan, Ättartavlor I, Hfors 1954

“ 1958: Tor Carpelan, Ättartavlor II, Hfors 1958

“ 1965: Tor Carpelan, Ättartavlor III, Hfors 1965

Dalström 1953: Harald Dalström, Helsingfors lycei matrikel 1831-1889, Tammerfors 1953

Durchman 1922: Bidrag till kännedom av å Finlands Riddarhus icke upptagna adliga ätter av utländskt ursprung. von Zweygberg (Gen. Samf:s årsbok 1922)

Ekelund 1943: Erik Ekelund, Jac. Ahrenberg, Hfors 1943

Elfström 1976: Taimi Elfström, Kellosepät Suomessa vuosina 1600-1875, Hki 1976

Enbom & Sandelin 1991: Sten Enbom & C. F. Sandelin, Ett handelshus i Viborg, Esbo 1991

- Flodin & Ehrström 1934: Karl Flodin & Otto Ehrström, Richard Faltin och hans samtid, Hfors 1934
- Gadd 1956: P. Er. Gadd, Släktkalender II, Hfors 1956
- Grot 1915: Utdrag ur J. Grots brevväxling med P. Pletnjov angående finska förhållanden vid medlet av 1800-talet II, Hfors 1915
- Heikinheimo 1955: Ilmari Heikinheimo, Suomen elämäkerrasto, Porvoo 1955
- Heinricius 1914: G. Heinricius, Från samhällslifvet i Åbo 1809-1827. Kultur- och personhistoriska skildringar, Hfors 1914
- Hirn 1958: Sven Hirn, Imatra som natursevärdhet till och med 1870. En reselitterär undersökning med lokalhistorisk begränsning. Hfors 1958
- “ 1960: Sven Hirn, Johannes Alfthan, författare och publicist. (Hist. o. litt.hist. st. 35, Sv. litt.sällsk. i Finland 1960)
 - “ 1963: Sven Hirn, Strövtåg i österled. Kulturhistoriska studier, Hfors 1963
 - “ 1966: Sven Hirn, Olof Oldberg, lantmätare och porträttmålare (Finskt Museum 1966)
 - “ 1969: Sven Hirn, Tulipaloja ja palontorjuntaa 1800-luvun Viipurissa (Hist. Ark. 64, 1969)
 - “ 1970: Sven Hirn, Teater i Viborg 1743-1870, Hfors 1970
 - “ 1972: Sven Hirn, Kameran edestä ja takaa. Valokuvaus ja valokuvaajat Suomessa 1839-1870, Lahti 1972
 - “ 1973: Sven Hirn, Familjen Cedervaller och tidningspressen i Viborg (Hist. o. litt.hist. st. 48, Sv. litt.sällsk. i Finland 1973)
 - “ 1974: Sven Hirn, Sockerbagaren från Graubünden (Hist. o. litt.hist. st. 49, Sv. litt.sällsk. i Finland 1974)
 - “ 1976: Sven Hirn, Vihantaa Viipuria (Viipurin Suomal. Kirjallisuusseuran toimitt. 1, 1976)
 - “ 1977: Sven Hirn, Ateljeesta luontoon. Valokuvaus ja valokuvaajat Suomessa 1871-1900, Lahti 1977
 - “ 1978: Sven Hirn, Imatran tarina. Matkailuhistoriamme valtäväylältä, Imatra 1978
 - “ 1982: Sven Hirn, Våra danspedagoger och dansnöjen. Om undervisning och evenemang före 1914, Hfors 1982
- Hirn & Lankinen 1988: Sven Hirn & Juha Lankinen, Viipuri - kansainvälinen kaupunki, Jyväskylä 1988
- Hougborg 1895: K.J. Hougborg, Finlands apotekare. Biografiska uppgifter, Hfors 1895
- Hoving 1944: Victor Hoving, En wiborgare berättar för sina vänner, Hfors 1944
- “ 1960: I Wiborg taltes 4 språk, Hfors 1960
- Höckert & Borenus 1940: Esther Höckert & Ingrid Borenus, Människor och minnen från Wiborg vid sekelskiftet, Tammerfors 1940
- Ilanko 1956: Pamaus r.y. 65-vuotias, koonn. Jori Ilanko, Hki 1956
- Jalava 1945: Ilona Jalava, otteita kihlautuneitten kirjeenvaihdosta (Muistikuvia I. Suomalaisia kulttuurimuistelmia toim. Eino E. Suolahti)
- Johnsson 1927: Gunnar Johnsson, Suomen piirilääkärit 1749-1827, Hki 1927
- Järnefelt 1976: Arvid Järnefelt, Vanhempieni romaani. 4 pain., Porvoo 1976
- Jääskeläinen 1941: Lempi Jääskeläinen, vanhan Viipurin hiljaiseloa. Kertomuksia 1800-luvun Viipurista, Hki 1941
- Kalemaa 1978: Kalevi Kalemaa, Matti Kurikka, Porvoo 1978
- Kiiski, 1978: Venla Kiiski, Tekla Hultin, poliitikko. Jyväskylä 1978

- Kohtamäki 1959: Ilmari Kohtamäki, Pietari Hannikaisen "Kanava". Uudenaikaisen lehdistöemme ladunavaaja, Turku 1959
- Kojonen 1971: Eero Kojonen, Sursillin suku. Genealogia Sursilliana, Tapiola 1971
- Lagerborg 1921: Rolf Lagerborg, Arthur Thesleff. En minnesteckning, Hfors 1921
- " 1953: Rolf Lagerborg, Friherre Casimir von Kothén (1807-80) enligt aktstycken och brev, Hfors 1953
- Lounasmaa 1910: V. Lounasmaa, Elämäni taipaleelta. Muistelmia, Porvoo 1910
- Meurman 1976: Otto-I. Meurman, Viipurin arkkitehdit (Viipurin Suomalaisen kirjallisuusseuran toimitt. 2, 1976)
- Nissilä 1978: Viljo Nissilä, Sunnuntaikoulusta ammattikouluhin (Viipurin Suomalaisen kirjallisuusseuran toimitt. 3, 1978)
- " 1982: Viljo Nissilä, Viipurin kaakkoislaitamilta (Viipurin Suomalaisen kirjallisuusseuran toimitt. 5, 1982)
- Paavolainen 1961: Jaakko Paavolainen (toim.), Karjalainen elämäkerrasto, Porvoo 1961
- Pulkkinen 1958: Maire Pulkkinen (toim.), Suomalaisia musiikin taitajia. Esittävien säveltaiteilijoiden elämäkertoja, Hki 1958
- Pynnisen perintö. Kirjastoliikkeemme varhaishistoriaa, Hki 1946
- Ranta 1986: Niilo Ranta, Suomen postimestarit 1809-1984. Hki 1986
- Relander 1947: Tauno Relander, Hirvensalmen Relander-suku. Hki 1947
- Saarikivi 1948: Sakari Saarikivi, Hugo Simberg. Elämä ja tuotanto, Porvoo 1948
- Sarlin 1926: A.J. Sarlin. Julius Leopold Fredrik Krohn. Hki 1926
- " 1973: Unio Sarlin, Corps consulaire en Finlande I, 1779-1917 (Suomen sukututkimusseuran vuosik. 40)
- Savo-karjalaisen osakunnan matrikkeli toim. Heikki Varis & Martti Ruutu, Porvoo 1947
- Schweitzer 1991: Robert Schweitzer, Lübecker in Finnland: Historischer Hintergrund und Auswanderung in der Autonomiezeit, Lübeck 1991
- Släktbok 1912-16: utg. Atle Wilskman
- " 1918-33: II utg. Atle Wilskman
- " 1941-58: Ny föjd I
- Sukuhakemisto, koonn. Leif Mether, Hki 1992
- Suomen kirjailijat 1809-1916. Toim. Maija Hirvonen, Tampere 1993
- Svenska lyceum i Wiborg. Elevmatrikel 1874-1939 (Moniste, Kansallisarkisto)
- Söderhjelm 1929: Alma Söderhjelm, Min värld I, Sthlm 1929
- TalviOja 1915: Kuuno A. TalviOja, Jaakko Juteini ja hänen kirjallinen toimintansa I, Heinola 1915
- Teperi 1965: Jouko Teperi, Vanhan Suomen suomalaisuusliike I. Kehityspiirteitä ja edustajia 1830-luvulta 1850-luvun alkuun. Hki 1965
- " 1967: Vanhan Suomen suomalaisuusliike II. Hki 1967
- Thesleff 1925: Wilhelm Thesleff, Släkten Thesleff 1595-1925. Hfors 1925
- " 1977: Marianne Thesleff, Jag föddes till ett ljuvligt liv. Borgå 1977
- Tigerstedt 1940-52: Örnulf Tigerstedt, Huset Hackman. En wiburgensisk patri-ciersläkts öden I-II, Hfors 1940, 1952
- Uusi sukukirja 1943-46: I
- " 1952-70: III
- Warburton 1951: Thomas Warburton, Femtio år finlandssvensk litteratur, Hfors 1951
- Viborgs gymnasium 1805-1842. Biografisk matrikel utg. av Harald Hornborg &

Ingegerd Lundén Cronström, Borgå 1961
Ylioppilasmatrikkeli - studentmatrikel 1853-1868, Hki 1971
Åström 1993: Anna-Maria Åström, 'Sockenboarne'. Herrgårdskultur i Savolax
1790-1850, Hfors 1993